

Αναμνήσεις και βιώματα του 2^{ου} Παγκοσμίου πολέμου

Τάσου Κολοκοτρώνη

Μελβούρνη 2008

Περιεχόμενα

	Σελ.
Πρόλογος.....	3
28 ^η Οκτωβρίου 1940.....	7
Η εκκένωση της Θεσσαλονίκης και οπισθοχώρηση του στρατού.....	13
Η επέλαση των Γερμανών για τη Θεσσαλονίκη.....	16
Προστασία στους συμμάχους	17
Η πατρίδα μας υπό κατοχή.....	18
Μεγάλα στρατιωτικά έργα των Γερμανών στη Νέα Μαγνησία και Διαβατά.....	20
Ο μικροπωλητής (ποίημα).....	23
Ο Γερμανός λοχίας.....	27
Το ταξίδι των Εβραίων	29
Η μαύρη αράχνη.....	40
Οι μπαταξήδες Γερμανοί.....	34
Ξανά στο σχολείο.....	35
Οι κοριοί.....	38
Οι κοριοί (ποίημα).....	39
Οι εξετάσεις.....	40
Η μεγάλη εκτέλεση	43
Το ταξίδι στη Βέροια.....	46
Η απελευθέρωση της Αθήνας.....και Νάουσας	52
Η απελευθέρωση της Βέροιας.....	54
Η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης	55
Η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης όπως την είδε η εφημερίδα «Αγγελιοφόρος».....	64
Η εκτέλεση του Άρη.(ποίημα.).....	66
Αναθυμητικό σεργιάνι .(ποίημα).....	67
Νέα σχολική περίοδος.....	69
Ο στρατός κι εγώ.....	75
Η μετανάστευσή μου στην Αυστραλία.....	77
Βιογραφικό σημείωμα.....	80
Τέλος.....	81

Τάσος Κολοκοτρώνης

Αναμνήσεις και βιώματα του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου

Πρόλογος

Τα βιώματα και τα διηγήματα αυτά είναι αυθεντικά και αρχίζουν συνοπτικά λίγα χρόνια πριν από τον πόλεμο και μετά από την 28^η Οκτωβρίου που άρχισε ο πόλεμος με την επίθεση των Ιταλών κατά της Ελλάδας μέχρι τις 30 Οκτωβρίου του 1944 και μερικούς μήνες μετά που έληξε ο 2^{ος} Παγκόσμιος Πόλεμος και η γερμανική κατοχή στη χώρα μας .

Τα γεγονότα του πολέμου και διάφορες άλλες καταστάσεις έμειναν στην παιδική μου μνήμη που τις διατηρώ ακόμα με μεγάλη διαύγεια. Έτσι πριν φύγω από τη ζωή αποφάσισα να τις διηγηθώ απλά γράφοντας στα παιδιά μου, στα έξι εγγόνια και μία δισέγγονη μου δίχως λογοτεχνικά στολίσματα γιατί δεν έχω το ταλέντο αυτό. Τα γράφω όλα ο ίδιος κατ ευθείαν στον υπολογιστή μου δίχως αξιολόγηση και διορθώσεις για να μη αλλοιωθεί η γνησιότητα του διηγήματος έστω και αν έχω μερικά συντακτικά και ορθογραφικά λάθη .

Οι μνήμες της προσφυγιάς και του ξεριζωμού το 1922 ήταν ακόμα νωπές στις μνήμες των γονιών μου και άλλων συγχωριανών που από νοικοκύρηδες που ήταν στην πατρίδα τους την Ιωνία έγιναν κακομοίρηδες σε μία χώρα ξένη γι αυτούς, την Ελλάδα και πολύ αφιλόξενη τότε λόγω της γλώσσας που μιλούσανε και τα ρούχα που φορούσανε.

Τώρα είχανε τον ίδιο φόβο ότι μπορούσαν να ξαναγίνουν πρόσφυγες και αυτό το αισθανόμουν και εγώ διότι από τότε που άρχισα να μιλάω και να καταλαβαίνω άκουα τρομερές ιστορίες από τους γονείς μου αλλά και από τους άλλους χωριανούς που με έκαναν να φοβάμαι τρομερά τον πόλεμο.

Στα τέσσερα αυτά χρόνια είδα τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο, την κατάληψη της Θεσσαλονίκης, την κατοχή και την αποχώρηση των Γερμανών, ζωντανά, για να τα διηγηθώ εδώ όσο πιο καλύτερα μπορώ με το δικό μου τρόπο.

Microsoft® Encarta™
VirtualGlobe™
© 1999

Copyright (C) 1998-1997, Microsoft Corporation and its affiliates. All rights reserved.

Ο χάρτης της Ελλάδας και της Μικράς Ασίας Map of Greece and Asia Minor

Ο χάρτης δείχνει την αρχαία Μαγνησία (Ιωνία) κοντά στη Σμύρνης και την Νέα Μαγνησία της Θεσσαλονίκης όπου εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες το 1922 μετά τη Μικρασιατική καταστροφή

1930. Η μητέρα μου με τον μεγάλο μου αδελφό Βασίλη δεξιά της που πέθανε το 1932 από ελονοσία και το 1934 η αδελφή μου. Εγώ αριστερά της περίπου δύο χρονών.

1935. Η φωτογραφία πάρθηκε στην Έδεσσα μπροστά στο σπίτι της θείας μου Μαρίας

Παιδιά προσφύγων που γεννήθηκαν στην Ελλάδα

Από το 1922 μέχρι το 1925 τα παιδιά των προσφύγων δεν πηγαίνανε σχολείο γιατί δεν υπήρχε και οι γονείς τους μένανε σε σκηνές διότι δεν είχανε σπίτια. Το 1925 ο κρατικός οργανισμός οικισμού έκτισε σπίτια ,στάβλους, αχυρώνες αλλά δεν έκτισε σχολείο και τα παιδιά είχαν για σχολείο έναν αχυρώνα και αργότερα μία αποθήκη. Μετά το κράτος νοίκιασε ένα μεγάλο κτίριο που το είχε κάποιος για κουκούλια. Το 1935 επί κυβερνήσεως Ι. Μεταξά απόκτησε αυτό το κρατικό κτήριο και στεγάστηκε το σχολείο που εικονίζεται επάνω αλλά ήταν ατελείωτο με τον διάδρομο δίχως παράθυρα και σουβά μέχρι τη δεκαετία του 1960.

Το χωριό απόκτησε γυμνάσιο (ιδιωτικό) μετά το 1970 και τα παιδιά που ήθελαν να πάνε στο γυμνάσιο, πριν έρθουν οι ιδιώτες, πήγαιναν και ερχόντουσαν στη Θεσσαλονίκη περίπου 10 χιλιόμετρα μακριά ή έμεναν στην πόλη.

28^η Οκτωβρίου 1940

Ήταν Δευτέρα 28 Οκτωβρίου του 1940 στο χωριό μου Ιωνία Θεσσαλονίκης που απέχει μόλις 9 χιλιόμετρα. από την πόλη. Κτίσθηκε το 1925 για τους πρόσφυγες του 1922 σε μέρος πολύ έφορο και κατά μήκος των σιδηροδρομικών δικτύων Θεσσαλονίκης-Γευγελή, Αλεξανδρούπολης και επί της Εθνικής οδού Αθηνών και Ευρώπης .

Σηκώθηκα νωρίς, έφαγα το πρωινό μου που ήταν πάντα δύο ποτήρια τσάι με σπιτικό ψωμί και καμιά εικοσαριά ελιές, έβαλα τα καινούρια αρβυλάκια μου που τα είχε φτιάξει ο γνωστός μας αρμένιος παπουτστής Οανίκ και χαρούμενος άρπαξα την αγοραστή τσάντα μου με το μελανοδοχείο κρεμασμένο στην άκρη με το αναγνωστικό το τετράδιο και με την κασετίνα με τα απαραίτητα μολύβια κλπ και τράβηξα για το σχολείο .

Στα μαθήματα δεν ήμουν και τόσο καλός κι αυτό ίσως γιατί ως που να πάω στο σχολείο τις περισσότερες ώρες άκουα την τουρκική γλώσσα στο καφενείο μας ,στο σπίτι και παίζοντας με τα παιδιά, αλλά, κατάφερα να προβιβαστώ και να φτάσω την 5^η τάξη.

Η Δευτέρες ήταν η χειρότερες μέρες του σχολείου αλλά ιδιαίτερα η Δευτέρα της 28^{ης} Οκτωβρίου έμεινε στη μνήμη μου για πάντα .

Είχα δεν είχα σαράντα μέρες που άρχισα την 5^η τάξη και ο δάσκαλός μας κ. Βίκτωρ Σιβητίδης από τον Πόντο μας δίδασκε γεωγραφία και μας έλεγε ότι η Εθνική οικονομία εξαρτάται από τη παραγωγικότητα, τη φύση και τα υδραυλικά έργα του τόπου. Που να καταλάβω εγώ τώρα τι ήταν εθνική οικονομία και υδραυλικά έργα .Όλοι τον κοιτούσαμε με ανοιχτά τα στόματα γιατί δεν τον καταλαβαίναμε και περιμέναμε με αγωνία να κτυπήσει το κουδούνι να βγούμε για διάλειμμα και να παίζουμε .

Ενώ μας έλεγε: «Να παιδιά όταν ένα μέρος έχει πολλά πηγάδια με μαγκανοπήγαδα και μπόλικο νερό όπως το χωριό μας, βγάζουμε πολλά ζαρζαβατικά και φρούτα τα πουλάμε αυτά κερδίζουμε λεφτά και μ αυτά ζούμε και βοηθάμε το κράτος».

Εκεί που καταλάβαμε τι ήθελε να μας πει ξαφνικά ακούγαμε ομοβροντίες κανονιών να έρχονται από την Θεσσαλονίκη και τα άγρια ουρλιαχτά των σειρίνων . Όλοι τρέξαμε στα μεγάλα παράθυρα να δούμε τι συνέβαινε.

Ο γαλάζιος ουρανός ήταν γεμάτος από μαύρες και γκριζες τούφες από καπνό που έσκαζαν στον αέρα και σχημάτιζαν διάφορες φιγούρες. Ανάμεσα εκεί μπορούσαμε να διακρίνουμε και δεκάδες αεροπλάνα που πετούσαν προς την Θεσσαλονίκη και σε λίγο βλέπαμε οι βόμβες να πέφτουν προς την περιοχή του σιδηροδρομικού σταθμού που έβγαιναν μαύροι καπνοί.

Αμέσως οι δάσκαλοι μας σχόλασαν και μας είπαν να πάμε γρήγορα στα σπίτια μας. Έφυγα τρέχοντας και στους δρόμους επικρατούσε ο πανικός από φοβισμένους χωριανούς από τους βομβαρδισμούς και όλοι έψαχναν να βρουν τα παιδιά τους. Όταν έφτασα στο σπίτι από την άλλη μεριά που ήταν το καφενείο μας είδα μερικούς αξιωματικούς του ιππικού που είχαν δέσει τα άλογά τους στις ακακίες του καφενείου να μιλούν με τον πρόεδρο Αθανάσιο Χατζημάρκο, τον γραμματέα Δημήτριο Παπασωτηρίου τον ενωμοτάρχη Δημήτριο Σκέντζο και τον πατέρα μου. Όταν έφυγαν είπαν σε όλους που είχαν συγκεντρωθεί εκεί ότι η Ιταλία κήρυξε πόλεμο κατά της Ελλάδας και έχουμε αμέσως γενική επιστράτευση. Είπαν επίσης ότι επιστρατεύουν το καφενείο μας για κάντρο επιστράτευσης το σχολείο για στρατόνα και το καφενείο του Α.Χατζημάρκου για την πολιτική αεράμυνα..

Μακέτα. Η ανατολική πλευρά του καφενείου των γονιών μου Πρόδρομου και Αγγελικής Κολοκοτρώνη. Κτίστηκε το 1925 και κατεδαφίστηκε το 1967. Το καφενείο χρησιμοποιήθηκε το 1940 από τον ελληνικό στρατό σαν κέντρο επιστρατεύσεως και μετά σαν αποθήκη μαλλιού για πλέξιμο και συγκέντρωση καλτσών, φανέλων, κλπ. Επί κατοχής δε στεγάσθηκε και το Κοινοτικό γραφείο. Έργο Τ. Κολοκοτρώνη

1950 .Μπροστά στο καφενείο του πατέρα μου με την αδελφή μου Βασιλική ως λοχίας του Τεχνικού Σώματος Στρατού σε δεκαήμερη άδεια .

Μακέτα χειμερινής περιόδου. Η δυτική πλευρά του κτιρίου όπου ήταν η κατοικία δύο υπνοδοματίων με μία σάλα (χαγιάτι) με την κουζίνα και αποθήκη. Αριστερά ήταν το εξωτερικό αποχωρητήριο. Κοντά στο μικρό παράθυρο ήταν και το καζάνι που ζέσταινε η μητέρα μου νερό για το πλύσιμο των ρούχων με την σκάφη μπροστά και το σχοινί από το ένα δέντρο στο άλλο για να απλώνει τα ρούχα.

Τα δέντρα μπροστά από το σπίτι ήταν μαύρες και άσπρες μουριές και ακακίες και κοντά στον φράκτη διάφορα λουλούδια και τριανταφυλλίες.

Έργο Τ. Κολοκοτρώνη

Επί γερμανικής κατοχής στο σπίτι μας εγκαταστάθηκε ο πρώτος εξάδελφος του πατέρα μου ιατρός Γεώργιος Αγκυρόπουλος που εκδιώχθηκε από τους Βουλγάρους από την κομόπολη Τζουμαγιά των Σερρών και έμενε με την γυναίκα του την Νίκη στο δεξιό δωμάτιο και για ιατρείο είχε το χαγιάτι..

Από τους ασθενείς που τον επισκεπτόντουσαν ή πήγαινε αυτός στα σπίτια έπαιρνε λεφτά όταν είχαν ή του έδιναν αυγά, τυρί, γιαούρτι που του άρεσε πολύ ή κανένα ζαρζαβατικό και ήταν αγαπητός σε όλους,

Ήξερε καλά γερμανικά, μου μάθαινε και μένα από ένα βιβλίο της γερμανικής άνευ διδασκάλου που είχε και όταν έφυγε μετά την κατοχή μου το έδωσε και ακόμα το έχω και τον θυμάμαι.

Μακέτα καφενείου του Αθαν. Χατζημάρκου με τα σιδερένια κάγκελα που τα κατασκεύασε ο ίδιος που ήταν και σιδεράς και καρποποιός. Εδώ με τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο λειτουργούσε η πολιτική αεράμυνα. Στο πίσω μέρος του κτιρίου αυτού ήταν το κοινοτικό γραφείο και δεξιά το ζαχαροπλαστέιο του Βασίλη Παλάσκα.

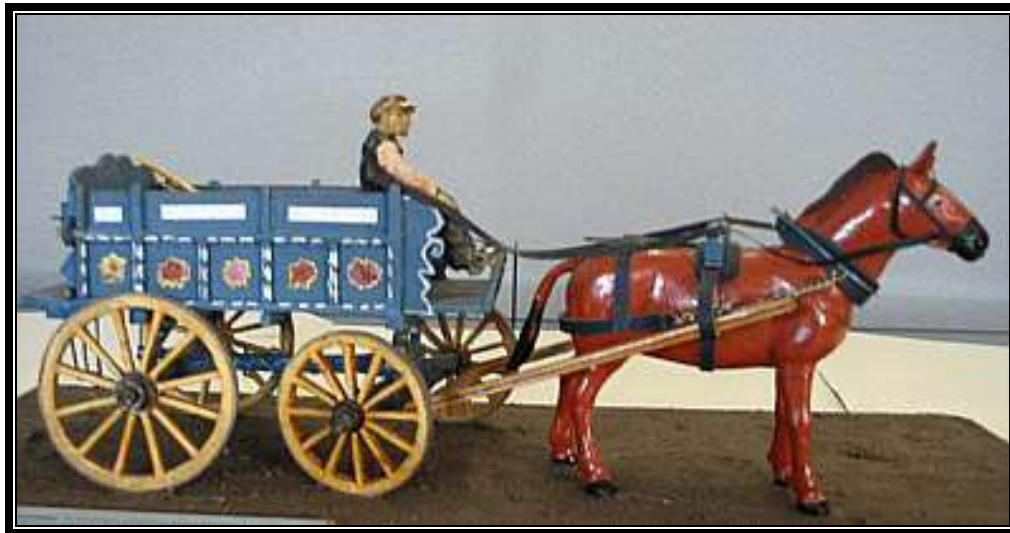
Έργο Τ.Κολοκοτρώνη

Την ίδια μέρα χιλιάδες νέοι από το χωριό μας και τις γύρω περιοχές κατέκλυσαν το χώρο του καφενείου μας για να ντυθούν στο χακί και να πάρουν το δρόμο για την πρώτη γραμμή του μετώπου στα βουνά της Αλβανίας για να υπερασπίσουν την ελευθερία της χώρας μας. Πολλοί γονείς και γυναίκες έβλεπα να συνόδευαν τους νεοσύλλεκτους. Τους αποχαιρετούσαν και έπαιρναν πίσω μαζί τα πολιτικά τους ρούχα και άλλα προσωπικά αντικείμενα. Όσοι δεν είχαν κανέναν άφηναν τα ρούχα τους στην αυλή του σπιτιού μας και η μητέρα μου με άλλες γυναίκες τα έβαζαν σε τσουβάλια και σακούλες με τις διευθύνσεις τους. Όταν τελείωσε η επιστράτευση είχαν μαζευτεί περί τα χίλια δέματα και κανένας δεν ήρθε να τα πάρει. Μετά από τις γιορτές τα παραδώσαμε στις στρατιωτικές αρχές

Στο διάστημα αυτό, που διήρκεσε περίπου μία εβδομάδα, ο πατέρας μου έστησε το καφενείο του προσωρινά έξω στην αυλή και έδινε καφέ ή τσάι με ψωμί με έξοδα της κοινότητας. Τα βράδια πήγαινε στη πολιτοφυλακή και στην πολιτική αεράμυνα.

Συγχρόνως στο απέναντι σπίτι και αποθήκη βάμβακος του Γεωργίου Σαρρή είχε στηθεί συνεργείο επιστράτευσης αλόγων, μουλαριών και μοσχαριών και γινόταν «χαμός» από συνωστισμό. Έβλεπα με περιέργεια τους ειδικούς που με μία πυρακτωμένη στάμπα έβαζαν στο πίσω μπούτι των αλόγων και στο ένα νύχι αριθμούς και γράμματα για να ξέρουν τον ιδιοκτήτη ώστε μετά τον πόλεμο να τους τα επιστρέψουν. Το κάψιμο της τρίχας του δέρματος και στα νύχια έβγαζε ένα καπνό και μύριζε απαίσια .

Ένα άλλο συνεργείο πήγαινε σε όλα τα σπίτια και διαλέγανε τα κάρα που ήτανε γερά και σε καλή κατάσταση και τα επιστρατεύανε για να χρησιμοποιηθούν σαν μεταφορικά μέσα στρατιωτικού υλικού και προτιμούσαν σαν κι αυτό εδώ κάτω.

Μακέτα (μοντέλο) του γεωργοκηπουρικού κάρου, αραμπά ή σούστα του χωριού. Το χρησιμοποιούσαν οι κηπουροί και οι γεωργοί από το 1925 μέχρι σχεδόν το 1975 αλλά τα αυτοκίνητα και τα τρακτέρ τα εκτοπίσανε μέχρι αφανισμού.

Το κάρο αυτού του είδους κατασκευαζόταν στη Θεσσαλονίκη από τον αρμένιο καροποιό Μαρκάρ. Είχε δε δύο ελατήρια μπρος και πίσω από ελάσματα για να απορροφά τους κραδασμούς και μπορούσε να μεταφέρει περίπου μέχρι 2000 κιλά.

Έργο Τ. Κολοκοτρώνη

Λόγω της τοποθεσίας του καφενείου μας που ήταν δίπλα από το σιδηροδρομικό δίκτυο και της Εθνικής οδού είχαμε θέα 180° από όπου παρακολουθούσα τις ατελείωτες φάλαγγες του στρατού μας να βαδίζουν μετά βίας λόγω της κούρασης. Εκατοντάδες κάρα, μικρά κανόνια. και μεγάλα που τα έσερναν άλογα ή μουλάρια και κάπου- κάπου περνούσε και κανένα αυτοκίνητο με συμπαγή λάστιχα .

Τα τρένα δε έφευγαν και ερχόντουσαν το ένα μετά το άλλο φορτωμένα μέχρι την οροφή με στρατό αλλά και με πολίτες και δεν ήξερα πού πήγαιναν όλοι αυτοί.

Από την άλλη είχαμε το μόνο ραδιόφωνο του χωριού που άνηκε στην κοινότητα μας να παίζει τα ένδοξα τραγούδια της Σοφίας Βέμπο που εμψύχωναν μικρούς και μεγάλους και ιδιαίτερα τον ηρωικό στρατό μας που με τα φτωχά και πρωτόγονα μέσα ρεζίλεψε και νίκησε τους επίδοξους Ιταλούς που επιβουλεύτηκαν να κατακτήσουν την πατρίδα μας .

Η αναστάτωση αυτή της κήρυξης του πολέμου κράτησε περίπου κανένα μήνα. Οι αλληπάλληλες νίκες του στρατού μας στο αλβανικό μέτωπο μας έκανε να νιώθουμε υπερήφανοι αλλά πάντοτε με τον φόβο των αεροπορικών επιδρομών που μπορούσαν να κάνουν μεγάλες καταστροφές.

Δεν περνούσε μέρα που να μη είχαμε συναγερμό. Όλα τα σπίτια είχαν τα καταφύγια τους στις αυλές και πολλές ώρες την ημέρα περνούσαμε εκεί αλλά και τις νύχτες κοιμόμασταν κάτω στη γη που είχε υγρασία και μύριζαν οι ρίζες των δέντρων.

Όλα τα σπίτια και μαγαζιά το βράδυ όταν ανάβαμε την λάμπα του πετρελαίου ήταν αυστηρά από την πολιτική αεράμυνα να έχουμε πλήρη συσκότιση, γι αυτό όλα τα τζάμια που δεν είχαν παντζούρια αλλά και αυτά που είχαν ήταν καλυμμένα με εφημερίδες.

Οι επιπτώσεις του πολέμου στη ζωή μου άρχισε να επιδρά από την πρώτη ημέρα. Άκουα βέβαια από τους γονείς μου και τους χωριανούς να μιλάνε για τις νίκες του στρατού μας στην Μικρά Ασία και μετά για τη Μικρασιατική καταστροφή, για σφαγές, σκοτωμούς των δικών τους και λεηλασίες των περιουσιών τους από τους Τούρκους και σκεπτόμουν τι θα κάναμε αν αυτό συνέβαινε από τους Ιταλούς.

Είχαν περάσει δύο μήνες κόντευαν και τα Χριστούγεννα και κανένα παιδί δεν ξαναπήγε στο σχολείο διότι το σχολείο το πήρε ο Ελληνικός στρατός και το είχε για στρατώνα αλλά και όλοι οι δάσκαλοι έλλειπαν στο αλβανικό μέτωπο.

Ο καιρός άρχισε να κρυώνει και ο χειμώνας φαινόταν να είναι σκληρός και ιδιαίτερα στα χιονισμένα βουνά της Αλβανίας όπου μαθαίναμε ότι πολλά παλικάρια παθαίνανε κρυοπαγήματα στα πόδια και στα χέρια. Ένας απ αυτούς και ο γείτονας μας Βαγγέλης.

Το καφενείο μας ήταν ένα από τα μεγαλύτερα και σε κεντρικό μέρος που συγκέντρωνε αρκετό κόσμο κυρίως πρόσφυγες που μιλούσαν περισσότερο τα τουρκικά αλλά υπήρχαν και αρκετά άτομα που μιλούσαν τα ελληνικά πολύ καλά και διάβαζαν τις εφημερίδες «Μακεδονία» και «Φως» και εξηγούσαν σ αυτούς που δεν μπορούσαν να διαβάσουν και η πολιτική συζήτηση άναβε. Οι περισσότεροι ήταν Βενιζελικοί αλλά με την κυβέρνηση τότε του Μεταξά και με το βασιλιά δεν τολμούσαν να μιλήσουν πολλά και μάλιστα τα τουρκικά τους και αν τύχαινε να μπει στο καφενείο κανένας χωροφύλακας τότε ένας-ένας έφευγε. ή έπεφτε νεκρική σιγή ως που να φύγει ο αστυνομικός.

Μέσα στο καφενείο ο πατέρας μου είχε βάλει έναν μεγάλο χάρτη της Ευρώπης και κάθε φορά που οι Γερμανοί καταλαμβάνανε ένα κράτος το σημάδευα εγώ με κόκκινο μολύβι. Μέχρι τα τέλη του Μαρτίου 1941 είχα σημαδέψει σχεδόν όλη την Ευρώπη να είναι κάτω από τη γερμανική κατοχή και είχε απόμεινε η Ελλάδα και η Τουρκία και όλοι συζητούσανε ότι σύντομα θα μας επιθετόντουσαν. Ο φόβος αυτός κυριαρχούσε σε όλους και όλοι κρύβανε τρόφιμα και ετοιμάζαν ρούχα για άλλη προσφυγιά.

Τα μεγάλα γλέντια με το γραμμόφωνό μας και με τους μικρασιάτικους χορούς και τραγούδια που έκαναν πριν από τον πόλεμο είχαν σταματήσει για πάντα. Θυμάμαι από μικρός εγώ ήμουν που έβαζα τους δίσκους στο γραμμόφωνο να χορέψουν τον καρσιλαμά (αντικριστό) το ζειμπέκικο, χασάπικο κ.λ.π. Όταν δε έφταναν στο αποκορύφωμα του γλεντιού πετούσαν όλα τα κέρματα που είχαν στις τσέπες τους μέσα στο χουνί του γραμμοφώνου τα οποία μάζευα για χαρτζιλίκι (ήμουν ο Disc Jockey της εποχής εκείνης).

1930 Εδώ μία προπολεμική φωτογραφία του καφενείου μας με τον πατέρα μου (όρθιος) να σερβίρει τους πρόσφυγες πελάτες του.

Δεν είχαν περάσει ούτε 6 μήνες από την 28^η Οκτωβρίου 1940 και τα νέα που έφταναν από το αλβανικό μέτωπο δεν ήταν καθόλου ευχάριστα. Οι θρίαμβοι και οι δοξασίες μας κατέρρεαν γρήγορα και η απογοήτευση ήταν φανερή πια όταν μαθεύτηκε ότι οι Γερμανοί όταν δεν μπόρεσαν να μπουν στην Ελλάδα από την Κούλα και το Μπέλες κατέλαβαν τη Σερβία και περίμεναν την διαταγή του Χίτλερ να καταλάβουν τη Θεσσαλονίκη που απέχει περί τα 70 χιλιόμετρα και δεν παρουσίαζε φυσικά εμπόδια .

Η εκκένωση της Θεσσαλονίκης και οπισθοχώρηση του στρατού

Ενώ οι ηρωικοί στρατιώτες μας στο Μπέλες έδιναν μαθήματα πολέμου στους Γερμανούς και Βουλγάρους που συμμάχησαν μαζί τους, έβλεπα την Εθνική οδό που ήταν απέναντι από το καφενείο ατελείωτες φάλαγγες στρατού με κάρα, άλογα, μουλάρια αυτοκίνητα και ο, τι άλλο μέσο είχαν να εγκαταλείπουν τη πόλη μας σε κακά χάλια.

Τα δε τρένα παραφορτωμένα με πολίτες και στρατιώτες κινούνταν με το ζόρι και όσοι ήθελαν με ευκολία πηδούσαν στα βαγόνια για να γλιτώσουν από τους γερμανούς με προορισμό την Αθήνα, Μάλιστα δε και από το χωριό μας έφυγαν καμιά δεκαριά νέοι .

Το σκηνικό αυτό να βλέπω όλους να φεύγουν ήταν τρομερό για μένα που ήμουν τότε 12 χρονών έκλαιγα και παρακαλούσα τον πατέρα μου να φύγουμε και εμείς αλλά αυτός ήταν ανένδοτος . Φαίνεται ότι ήξερε ότι οι Γερμανοί δεν θα μας πείραζαν .

Παραμονή 6 Απριλίου 1941. Οι Γερμανοί πέρασαν τα σύνορά μας από την Σερβία ανενόχλητοι και κατά το βραδάκι στρατοπέδευσαν στα υψώματα της Αγγιάλου κοντά στις όχθες του Γαλλικού (Εχέδωρου) ποταμού δύο χιλιόμετρα από το χωριό μας. και 11 από τη Θεσσαλονίκη . Έριξαν μερικές κανονιές στα σπίτια και μαγαζιά που ήταν στην άλλη όχθη και προξένησαν μερικές ζημιές και ιδιαίτερα στο καφενείο της κυρίας Καστούρα . Αυτό ίσως να το έκαναν για δουν αν υπάρχει καμία αντίσταση από το στρατό αλλά κάτι τέτοιο για υπεράσπιση δεν υπήρχε .

Οι περισσότεροι κάτοικοι λίγες μέρες πιο μπροστά πανικόβλητοι είχαν εγκαταλείψει τα σπίτια τους και πήγαν στα χωράφια τους που είχαν και μικρά σπιτάκια και στάβλους και ήταν μακριά από την εθνική οδό. Μαζί με όλους ήταν και η μητέρα μου που πήρε την αδελφή μου κι εμένα και πήγαμε στο αγρόκτημα του νονού μου. Εκεί είχαμε μαζευτεί καμιά τριανταριά άτομα .Δεν μου άρεσε που έμεινε ο πατέρας μου μόνος στο σπίτι και παρά την αντίρρηση της μαμάς μου έφυγα και πήγα να είμαι κοντά του και ο, τι ήθελε γίνει .

Βαδίζοντας μέσα στο χωριό συνάντησα μερικού γέρους που δεν τους έμελλε και πολύ και ένας που ήταν και θείος μου είπε να μη φοβάμαι διότι οι Γερμανοί δεν θα ήταν σαν τους Τούρκους αιμοβόροι.

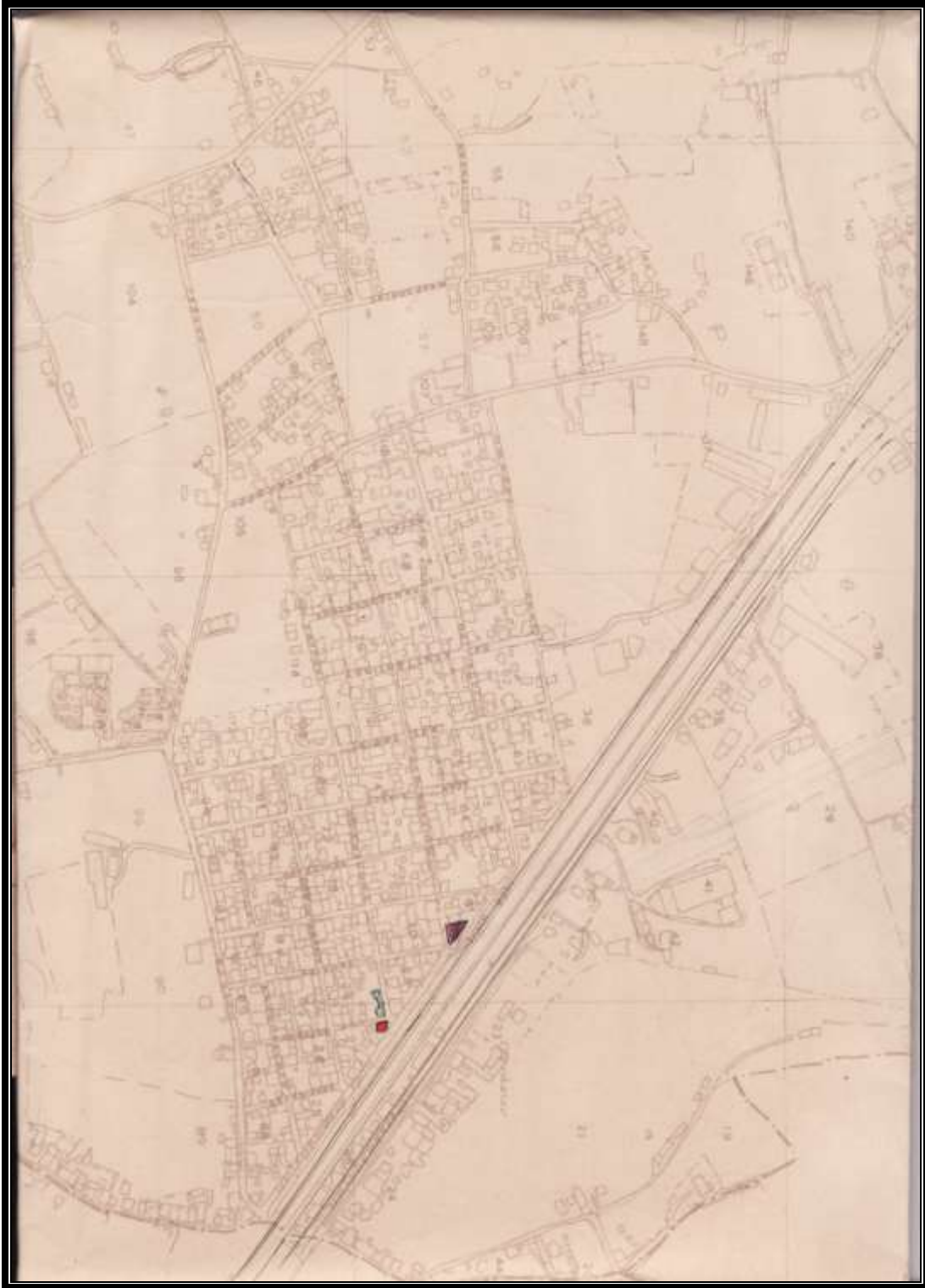
Όταν έφτασα στο σπίτι κόντευε να βραδιάσει είδα και το καφενείο κλειστό με τα παντζούρια και τον πατέρα μου να βλέπει προς το Γαλλικό που ήταν οι Γερμανοί . Δεν υπήρχε πια ψυχή στον ορίζοντα .

Το βράδυ ανάψαμε την μικρή λαμπίτσα πετρελαίου φάγαμε και μετά πήγε μέσα στην μικρή αποθήκη που είχαμε και έβγαλε ένα περίστροφο και σφαίρες μέσα από ένα κουτί που ήταν σε γκαζοτενεκέ με κάρβουνα και άρχισε να το καθαρίζει. Μου είπε να μη φοβάμαι αλλά χίλιες σκέψεις περάσανε από το μικρό μυαλό μου .Δεν ήξερα ότι ο μπαμπάς μου είχε περίστροφο και γιατί άραγε το καθάριζε;

Όλο το βράδυ μου έλεγε ιστορίες για το χωριό του το Χαμιντιέ στη Μικρά Ασία. Πως έφυγε για την Αμερική για να μη τον πάρουν οι Τούρκοι στο στρατό. Τα χρόνια της μετανάστευσης του εκεί και η ζωή του στον Αμερικανικό στρατό και μετά για την εθελοντική του θητεία στον Ελληνικό στρατό με το εκστρατευτικό σώμα και για την ήττα τους το 1922 και για την προσφυγιά. Ακούγοντας όλες αυτές τις ιστορίες ξέχασα λίγο το φόβο αλλά δεν ξέχασα να τον ρωτήσω γιατί το ήθελε το περίστροφο.

Μου εξήγησε λέγοντας ότι το ήθελε για έσχατη προσωπική μας προστασία αν κάποιος απειλούσαν τη ζωή μας

Όλο το βράδυ δεν κοιμηθήκαμε με τον φόβο μην έρθουν οι Γερμανοί και μας σφάξουν, γι αυτό κάθε λίγο και λιγάκι έβγαινε ο πατέρας μου έξω να δει και το μόνο που ακούγαμε ήταν που γαβγίζανε τα σκυλιά παράξενα σαν να ήξεραν ότι κάτι δεν πάει καλά.

Χάρτης της Ν. Μαγνησίας του 1940. Στο τρίγωνο οικόπεδο ήταν το σπίτι και καφενείο μας με πρόσοψη τη σιδ. Γραμμή Γευγελή, Αλεξανδρούπολης και Εθνική Οδό Θεσσαλονίκης-Αθηνών. Το μπλε και κόκκινο ήταν το σπίτι του Α. Χατζημάρκου.

Η επέλαση των Γερμανών για τη Θεσσαλονίκη

6 Απριλίου 1941 . Χαράματα κλεισμένοι μέσα στην κουζίνα από τη χαραμάδα του παντζουριού παρακολουθούμε για αρκετή ώρα προς την εθνική οδό αλλά δεν βλέπαμε να κινείται τίποτα.

Ξαφνικά εμφανίζεται να έρχεται μια τρίκυκλη μοτοσικλέτα με συνοδηγό στο καλάθι έναν με πολυβόλο και στη πλάτη του έναν ασύρματο που κατευθύνθηκαν προς τη Θεσσαλονίκη. Για μισή ώρα περίπου δεν υπήρχε άλλη κίνηση παρά οι ίδιοι επέστρεφαν κατευθυνόμενοι απ εκεί που ήρθαν .

Ο Πατέρας μου είπε ότι σίγουρα αυτοί ήταν της αναγνώρισης και δεν έκανε λάθος. Μετά από λίγα λεπτά ξεχύθηκαν τα τανκ και τα άρματα μάχης με κατεύθυνση για τη πόλη δίχως να πέσει τουφεκιά και με τους στρατιώτες καθισμένους επάνω στα άρματα να βλέπουν προς στα σπίτια με δίχως ανθρώπους .Ο μπαμπάς μου με πήρε και βγήκαμε έξω και τους χαιρετούσαμε. Αμέσως ανταπόδιδαν χαιρετώντας κι αυτοί και σε λίγη ώρα βγήκαν και άλλοι που ήσαν κριμένοι να τους υποδεχτούν με λουλούδια από τις ακακίες και σε μία ώρα όλοι που είχαν φύγει στα χωράφια γύρισαν και παρατάχτηκαν κατά μήκος του δρόμου να τους υποδεχτούμε για να μη μας πειράξουν .

Επί δύο μέρες δίχως διακοπή τα τανκ, άρματα μάχης και αυτοκίνητα παρηλαύνανε προς τη Θεσσαλονίκη . Την Τρίτη ημέρα μπήκε και μία μηχανοκίνητη μεραρχία μέσα στο χωριό. Ήξεραν με μεγάλη ακρίβεια τα πάντα. Πρώτα πήγαν και πήραν το σχολείο μας για στρατόνα και μετά πήγαν στο κοινοτικό γραφείο και αχρήστεψαν τα τηλέφωνα και τον μικρό πίνακα διαλογής και στη συνέχεια παρκάρανε τα τανκ και αυτοκίνητά τους κάτω από τα δένδρα στις αυλές των σπιτιών για να έχουν καλό καμουφλάζ από τα αεροπλάνα και μένανε σε σκηνές και ήταν χιλιάδες

Οι πρώτες εντυπώσεις σχετικά με τη συμπεριφορά των στρατιωτών προς τους πολίτες και τις γυναίκες ήταν άριστες διότι δεν ενοχλούσαν κανέναν και ήταν πολύ πειθαρχικοί .

Το πρώτο πράγμα που έκανε ο πατέρας μου ήταν να ρωτήσει τον διοικητή αν μπορεί να ανοίξει το καφενείο του .Όχι μόνο τον επέτρεψαν αλλά το καφενείο πλημμύρισε από στρατιώτες και αξιωματικούς . Εκεί που επί έξι μήνες δεν έβγαζε ούτε μεροκάματο τώρα δεν προλαβαίναμε τέσσερα άτομα να τους σερβίρουμε πιοτά και φαγητά που τα πληρώνανε όσα τους ζητούσαμε .

Δεν ήταν μόνο τα μαγαζιά που έκαναν χρυσές δουλειές αλλά και οι γεωργοί τα ίδια. Χιλιάδες και χιλιάδες στρατός έπρεπε να φαι και αγοράζανε τα λαχανικά όσο ζητούσαν οι παραγωγοί και τα ζύγιζαν με τα χώματα.

Όλα καλά. Ψωνίζανε πολλά, τρώγανε πολύ, μέχρι και 20 αυγά τηγανητά ο καθένας στην καθισιά και πληρώνανε πολλά αλλά όταν πηγαίνανε και χέζανε στα χωράφια η στα αποχωρητήρια που είχαμε στις αυλές μας οι κουράδες τους ήταν μεγαλύτερες από τα κεφάλια τους. Αλλά... τι να έκαναν οι ταλαίπωροι στρατιώτες; Μήπως ήθελαν να αφήσουν τα σπίτια τους για να τα κάνουν και να κατουράνε στα δένδρα και στις αυλές μας;

Προστασία στους συμμάχους

Είχε περάσει κανένας μήνας και παραπάνω και αρχίσαμε να συνηθίζουμε στη κατοχή. Οι στρατιώτες μας από το Αλβανικό μέτωπο που σώθηκαν απελπισμένοι γυρίζανε στα σπίτια τους με κάθε μέσο. Συχνά έβλεπα να τους φέρνουν οι Γερμανοί με τα αυτοκίνητά τους και ένιωθα άσχημα να βλέπω τους χθεσινούς ήρωες μας να τους φέρνουν νικημένους οι εχθροί μας επάνω στα τανκ και αυτοκίνητα τους

Εν τω μεταξύ οι καταλήψεις των γερμανών σε άλλες περιοχές της Ελλάδας συνεχιζόντουσαν με γοργό ρυθμό.

Θα ήταν τέλη Μαΐου ή αρχές Ιουνίου που ήρθε έναν ξένος κύριος και μίλησε ιδιαίτερα με τον πατέρα μου και την μητέρα μου μέσα στην κουζίνα. Μόλις έφυγε οι γονείς μου λογοφέρανε άσχημα στα τουρκικά και κατάλαβα ότι επρόκειτο για κάτι ξένους..

Την άλλη μέρα ήρθε πάλι ο ίδιος κατά το βραδάκι, μίλησε με τον πατέρα μου και επέστρεψε με άλλους τρεις στο σπίτι όταν έκλεισε το καφενείο. Όλοι τους μιλήσανε για λίγη ώρα στα αγγλικά που δεν κατάλαβα τι είπανε. Έφυγε ο ξένος Έλληνας και έμειναν οι τρεις που ένας από αυτούς ήταν μαύρος που έμοιαζε να είναι Ινδός και οι άλλοι Άγγλοι που δεν προλάβανε να φύγουν κατά την οπισθοχώρηση.

Ήταν να μείνουμε στο σπίτι μας για μερικές μέρες ως που να κανονίσουνε άλλοι να τους φυγαδέψουν στην Τουρκία ή στην Αίγυπτο. Αυτή η ενέργεια του πατέρα μου έβαζε σε κίνδυνο όλη την οικογένεια που αν το ανακάλυπταν οι Γερμανοί ότι περιθάλπουμε αιχμαλώτους η τιμωρία θα ήταν η επί τόπου εκτέλεση όλων μας και αυτό το ήξερε από τις πρώτες ημέρες από τις ανακοινώσεις που είχαν βάλει οι Γερμανοί παντού.

Τις πρώτες 2-3 μέρες έμειναν μέρα και νύχτα μέσα σε ένα δωμάτιο του σπιτιού μας που δεν είχε και πάτωμα και στο διάστημα αυτό τους περιποιηθήκαμε να πλυθούν τους ντύσαμε με ίδια ρούχα που φορούσαν και οι χωριανοί μας να φαίνονται σαν κι αυτούς λίγο αξύριστοι με τραγιάσκες και κομπολόγια και μου έκαναν συστάσεις να μη πω στους φίλους μου τίποτα. Οι λευκοί, ο ένας Άγγλος και ο άλλος Αυστραλός, καθόντουσαν για λίγη ώρα με τους χωρικούς στο καφενείο με ορισμένους που ξέρανε την υπόθεση αλλά όχι ο μαύρος από τις Ινδίες που εύκολα μπορούσαν οι Γερμανοί να υποψιαστούν ότι δεν ήταν Έλληνας, αλλά τα βράδια έκανε καμιά βόλτα στην αυλή μας να ξεμουδιάσει

Τελικά μετά από μία εβδομάδα ήρθε πάλι ο ίδιος τους πήρε ένα βράδυ και έφυγαν. Μετά από αρκετό καιρό μάθαμε ότι τους πήγε στην Χαλκιδική κάπου κοντά στο Άγιο Όρος και από εκεί τους φυγαδέψανε στη Μυτιλήνη και απ' εκεί στην Τουρκία.

Μετά από λίγες μέρες, θα ήταν Ιούνιος ή Ιούλιος του 1941 Οι Γερμανοί κάθε πρωί οδηγούσαν καμιά εικοσαριά αιχμαλώτους Άγγλους, Νεοζηλανδούς, Αυστραλού και Ινδούς μπροστά από το καφενείο μας που ήταν οι γραμμές, για να τις επισκευάσουν με αυστηρή φρουρήση. Πίσω από το καφενείο και σπίτι είχαμε μερικά οπωροφόρα δέντρα που είχαν πέσει τα φρούτα στο χώμα και ήταν χαλασμένα, αλλά μία μέρα ορμήξανε και αρχίσανε να τα μαζεύουν και να τα τρώνε. Ενώ οι φρουροί τους φώναζαν η μητέρα μου από το παράθυρο της κουζίνας τους έδωσε καλά φρούτα, μήλα, κυδώνια και ψωμί.

Ένας από τους φρουρούς που την είδε θυμωμένος έβαλε το αυτόματα στο στήθος της με απειλή να την σκοτώσει. Εγώ έπαθα σοκ που έβλεπα όλη αυτή τη σκηνή και φώναξα τον πατέρα μου που πήγε να ζητήσει συγγνώμη.

Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΜΑΣ ΥΠΟ ΚΑΤΟΧΗ

Η επέλαση των Γερμανών προς τη Θεσσαλονίκη, όπως την είδα, ήταν ραγδαία και η μικρές αντιστάσεις του στρατού μας με τους συμμάχους κοντά στον Όλυμπο, όπως μαθαίναμε, ήταν με πρωτόγονα μέσα και δεν μπόρεσαν να τους σταματήσουν εκεί. Έτσι σε λίγες μέρες είχαν καταλάβει όλη την Ελλάδα εκτός της Κρήτης που είναι μία άλλη ιστορία αλλά τα νέα που ήρθαν στο χωριό ήταν ότι τα παιδιά που φύγανε κατά την οπισθοχώρηση κατέφυγαν με το στρατό στη Κρήτη..

Το τι ακριβώς γινόταν στην Κρήτη δεν το βλέπαμε αλλά βλέπαμε τα ατελείωτα σμήνη βομβαρδιστικών και τα στούκας αεροπλάνων που περνούσα επάνω από το χωριό μας και σκιάζουν όλον τον ουρανό. Ιδιαίτερη εντύπωση μου έκανε να βλέπω τα μεγάλα μεταγωγικά αεροπλάνα που ρυμουλκούσαν δύο τρία και τέσσερα ανεμοπλάνα που λέγανε ότι ήταν γεμάτα με αλεξιπτωτιστές που πήγαιναν να καταλάβουν την Κρήτη.

Οι Γερμανοί όταν κατέλαβαν και την Αθήνα κατά τα τέλη του Απριλίου έκαναν και κατοχική κυβέρνηση με τον Τσολάκογλου για να υπάρχει και κάποια αρχή για να επιβάλουν τάξη και να ελέγχουν την κατάσταση. Έτσι με το όνομα «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ» Έγινε το κατοχικό κράτος με την αστυνομία της και με τα δικά τους «Τάγματα ασφαλείας» που είχαν την ίδια στολή μ' αυτούς που δεν μπορούσες εύκολα να τους διακρίνεις

Το Κοινοτικό Γραφείο που το είχαν καταστρέψει οι Γερμανοί, τα τηλέφωνα κλπ τώρα ο ιδιοκτήτης του κτηρίου Αθανάσιος Χατζημάρκος το ήθελε για δική του χρήση έτσι ο πατέρας μου δέχθηκε να μεταφερθεί στο μπροστινό μέρος του καφενείου που ήταν αρκετά μεγάλο. Όλα τα σκεύη και η επίπλωση ήταν το γραφείο με την καρέκλα μία ντουλάπα η γραφομηχανή και τα βιβλία του δημοτολογίου και τα ληξιαρχικά γεννήσεων, βαπτίσεων, γάμου και θανάτων, Επίσης και το μοναδικό ραδιόφωνο στο χωριό που λειτουργούσε με μπαταρίες αυτοκινήτων 6 V και το απέκτησε η κοινότητα επί κυβερνήσεως Ι. Μεταξά που κατά τη διάρκεια του αλβανικού έπους δεν σταμάτησε να ενθαρρύνει με τα τραγούδια της Σοφίας Βέμπο τους κατοίκους του χωριού μας

Ο πατέρας σκέφθηκε να μη παίρνει ενοίκιο γιατί θα είχε οικονομικό όφελος πουλώντας καφέδες και άλλα ποτά στους κατοίκους που θα ερχόντουσαν στο γραφείο να διεκπεραιώνουν διάφορες υπόθεσες αλλά το σπουδαιότερο που έκανε ήταν που ζήτησε από τον γραμματέα Δημήτριο Παπασωτηρίου να με πάρει κοντά του για βοηθό μια που για να πάω σχολείο ξανά ήταν κάτι σαν όνειρο.

Το πρώτο πράγμα που έκανα ήταν να συνδέσω το ράδιο στην μπαταρία για να ακούμε τα νέα του πολέμου και τις ειδήσεις από το Λονδίνο και είχα αναλάβει να είμαι ο ράδιο χειριστής και το άλλο να βάλω τραπέζι για τη γραφομηχανή και να μαθαίνω να γράφω. Μου έκανε τόση εντύπωση να γράφω που σε λίγες μέρες ήμουν κατά πολύ πιο ταχύτερος και από τον κυρ Μήτσο.

Η χαρά μου για το ραδιόφωνο δεν πήγε πολύ. Η κυβέρνηση των Γερμανών με ανακοίνωση καλούσε όλους του Έλληνες να παραδώσουν στις αρχές ραδιόφωνα, όπλα, σφαίρες, πυρομαχικά και ότι άλλο πολεμικό υλικό είχαν στην κατοχή τους το συντομότερο στις αρχές. και αυτό έκανε ο γραμματέας. Το έδωσε.

Το γραφείο επί κατοχής ήταν το πιο πολυάσχολο μέρος.

Το πρώτο πράγμα που ζήτησαν οι Γερμανοί ήταν όλοι να έχουμε ταυτότητες

Δεύτερο. Όσοι ταξίδευαν έστω και έξω από το χωριό έπρεπε να έχουν άδεια

Τρίτο. Για το άλεσμα του σιταριού ή το αλώνισμα ήταν να έχουν άδεια.

Με τα μέτρα αυτά το γραφείο είχε τόση δουλειά που οι αρχές έστειλαν και έναν άλλον βοηθό τον Νίκο Καρατζίνη που τις περισσότερες ώρες έπαιζε πρέφα, τάβλι και 66 και έπινε ούζο παρά να δουλεύει και όλη η δουλειά έπεφτε σε μένα. Το σπουδαίο ήταν ,όταν κάποιος μου έδινε κανένα μπαξίσι ο μπαγάσας ζητούσε και ποσοστά, Του έδινα γιατί πάλι καταλήγανε στο συρτάρι του πατέρα μου .

Η δουλειά αυτή μου έδωσε την ευκαιρία να μάθω όλους τους κατοίκους και να θυμάμαι και τις ημερομηνίες γεννήσεων τους και καλή γραφομηχανή αλλά ήμουν μπουμπούνας στην ορθογραφία αφού μόλις και πρόλαβα να πάω στην πέμπτη τάξη του δημοτικού. Η γραμματική μου φαινόταν τόση δύσκολη που έλεγα ότι δεν θα τη μάθω ποτέ και ούτε την έμαθα καλά ακόμα .

Σκεπτόμουν !.....γιατί αυτά τα 5 γράμματα (η, ι, υ, οι, ει) έχουν την ίδια προφορά και γράφονται διαφορετικά : .Επίσης γιατί αυτά τα δύο γράμματα (ο, ω) προφέρονται το ίδιο: Γιατί να υπάρχουν οι δίφθογγοι. Από την άλλη δόξαζα το θεό που οι πατέρες της γλώσσας μας δεν βάλανε και πέντε διαφορετικά (α) Τότε ήταν που δεν θα μάθαινα τίποτα

Ίσως γι αυτό τα 90% των Ελλήνων θεωρούνται αγράμματοι και δεν γράφουν σωστά τη γλώσσα τους.

Συχνά γκρίνιαζα στους γονείς μου να με στείλουν σε σχολείο της Θεσσαλονίκης αλλά ήταν δύσκολα τότε . Τα μόνα παιδιά από τα 600 στο χωριό που πήγαιναν στο Γυμνάσιο ήταν Οι συμμαθητές μου Κώστας Ραχμανίδης,. Γιάννη Καστούρας, Κώστας Αλεξίου, Θεόφιλος Γιαμούκης και η Κατίνα Συφνιάδου.γιατί είχαν κάποιον στη Θεσσαλονίκη

Εκτός βέβαια από τη δουλειά του γραφείου έκανα πολλές και διάφορες άλλες δουλειές με προτεραιότητα να βοηθάω τον πατέρα μου στο καφενείο

Δούλευα στο μπαξέ μας και σε άλλους, Δούλεψα στο τουβλάδικο του γείτονά μας του κυρ Βασίλη, μπάλωνα παπούτσια. Έκανα και τον μεσίτη και τον διερμηνέα να αγοράζουν οι Γερμανοί λαχανικά από του κηπουρούς μας που δίνανε καλό χαρτζιλίκι.

Η γκρίνια για να πάω στο γυμνάσιο φαίνεται συγκίνησε λίγο τους γονείς και παρακάλεσαν το κύριο Γιάννη Σπανουδάκη που ήταν πρώην Ενωμοτάρχης του χωριού και μετά φύλακας της διάβασης των τρένων και αρκετά μορφωμένος να μου κάνει λίγα μαθήματα προγύμνασης . Πράγματι ήρθαν ένας συμμαθητής μου μία συμμαθήτρια και ο θετός γιος του κυρ Γιάννη ο Βαγγέλης που ήταν πολύ ψηλός και μεγαλύτερος μας τον φοβόμασταν μόνο που τον βλέπαμε .

Πηγαίναμε εκεί που δούλευε και ήταν σε ένα παλιό βαγόνι δίχως τροχούς που ήταν και το φυλάκιο του που έμπαινε ο δρόμος για το χωριό μας .

Ο κυρ Γιάννης προσπάθησε πολύ και όταν πήγαμε για εξετάσεις μόνο το κορίτσι πέρασε . Στεναχωρέθηκε ο φουκαράς πολύ και είπε ότι όλοι ήμασταν «Τούβλα» και είπε καλύτερα να πάμε να δουλέψουμε στα κτήματά μας που θα ήταν καλύτερα.

Εγώ αυτό το πήρα κατάκαρδα και έβαλα στο νου μου να κάνω τον άλλο χρόνο άλλη προσπάθεια αλλά μέχρι τότε ήθελα να κάνω και λίγο μικρεμπόριο.

1941 καλοκαίρι .Φωτογραφία με τον πατέρα μου δεξιά και τους πελάτες του να πίνουν καφέ από ρεβίθι ή κριθαρίσιο

ΜΕΓΑΛΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΣΤΗ ΝΕΑ ΜΑΓΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΤΑ

Ενώ στην αρχή η συμπεριφορά των Γερμανών προς τους πολίτες ήταν ευγενική σιγά σιγά άρχισαν να γίνονται πιο σκληροί. Είχαν αρπάξει σχεδόν όλα τα είδη των τροφίμων καυσίμων και άλλων υλικών και ο κόσμος άρχισε να στερείται τα πάντα και ιδιαίτερα τα τρόφιμα. Τα δείγματα ήταν φανερά διότι καθημερινώς πέθαιναν αυτοί που δεν είχαν να φάνε .

Από τις πρώτες μέρες της κατοχής οι Γερμανοί άρχισαν να κατασκευάζουν μεγάλα στρατιωτικά σιδηροδρομικά και άλλα έργα στους Λαχανόκηπους (Γαλλικό) στη Νέα Μαγνησία και Διαβατά που ήταν προάστια της Θεσσαλονίκης και σπουδαίος συγκοινωνιακός και στρατηγικός κόμβος. των επιχειρήσεων τους

Στις περιοχές αυτές έκαναν υποχρεωτικές απαλλοτριώσεις καλλιεργήσιμων κτημάτων λαχανικών δίχως να αποζημιώσουν κανένα .

Για το σκοπό αυτό οι Γερμανοί έφεραν ειδικά εθελοντικά τάγματα εργασίας από τη Γερμανία και τους στέγασαν στο δημοτικό σχολείο μας και στην αυλή. Έτσι η ελπίδα να ξαναπάω στο σχολείο και να τελειώσω το δημοτικό εξανεμίστηκε.

Θυμάμαι οι εθελοντές ήταν νέα παιδιά 16 έως 19 χρονών που κάθε πρωί περνούσαν μπροστά από το καφενείο μας τραγουδώντας να πάνε στη δουλειά.

Στο χώρο που θα κατασκευάζανε τις δέκα σιδηροδρομικές γραμμές μήκους περίπου 5 χιλιομέτρων η μία ήταν χαμηλότερος κατά 2-3 μέτρα και για να το γεμίσουν αυτό πήραν τα υψώματα κοντά από τη διακλάδωση του δρόμου προς το Κιλκίς τα σκάψανε με τις φαγάνες και το μετέφεραν με τρενάκια (ντεκοβίλ) και ανατρεπόμενα αυτοκίνητα για το γέμισμα του χώρου.

Πολλές χιλιάδες εργάτες με πληρωμή και εκατοντάδες άλλοι που τους παίρνανε από τα γύρω χωριά αγγαρεία (υποχρεωτική εργασία άνευ πληρωμής και τροφής) δούλευαν εντατικά . Οι συνθήκες εργασίας ήταν δύσκολες ιδίως όταν άρχισε να χειμωνιάζει και το

κρύο του 1941 να είναι τσουχτερό. Ο αέρας (Βαρδάρης) φυσούσε για εβδομάδες και το χιόνι που έπεφτε ταξίδευε οριζοντίως. Ακόμα και τα αυτοκίνητα του στρατού δυσκολευόντουσαν να πάνε αντίθετα προς τον αέρα και ακόμα λένε ότι ο χειμώνας αυτός ήταν ο πιο κρύος..

Το τεράστια αυτά έργα τελείωσαν μέσα σε έξη περίπου μήνες και εκτός από τις γραμμές είχαν μεγάλες εγκαταστάσεις μηχανοστασίων για τις επισκευές των ατμομηχανών βαγονιών και άλλων μηχανημάτων. Κτίρια για το τεχνικό προσωπικό αποθήκες ανταλλακτικών, αποθήκες πυρομαχικών και άλλων υλικών πολέμου.

Από μικρός ήμουν λίγο περίεργο παιδί και μου άρεσε να βλέπω τις κατασκευές έργων ήθελα να πάω να δουλέψω στα έργα αυτά αλλά ήμουν ανήλικος τότε και δεν με παίρνανε εγώ όμως παρ' όλο που δεν με άφηνε ο πατέρας μου να φεύγω από το καφενείο πήγαινα και παρακολουθούσα όταν εύρισκα ευκαιρία και μετά με έδερνε γιατί δεν τον άκουα..

Στους χώρους αυτούς είχαν κατασκευάσει μεγάλα μαγειρεία, εστιατόρια και άλλους χώρους για να αναπαύονται οι διερχόμενοι στρατιώτες και ήταν σαν ένα μεγάλο Κέντρο Διερχομένων και πάντοτε υπήρχαν χιλιάδες στρατιώτες, άλλοι να πηγαίνουν προς τα μέτωπα της Αφρικής και στην υπόλοιπη Ελλάδα και άλλοι να πηγαίνουν προς τη Γερμανία και στα Ρωσικά μέτωπα. Επίσης κατασκεύασαν και τον κεντρικό σταθμό που ήταν στελεχωμένος από Γερμανούς αξιωματικούς και υπαξιωματικούς σιδηροδρομικούς που έμεναν στο χωριό μας και απέναντι από το καφενείο μας στο σπίτι του Γεωργίου Σαρρή και άλλοι στο διπλανό μας σπίτι του Πέτρου Ματθέου που τα είχαν επιτάξει.

Η Νέα Μαγνησία και ο Διαβατάς εκεί που ήταν δύο ήσυχοι συνοικισμοί σε λίγους μήνες έγιναν ένα εμπορικό κέντρο λόγω των πολυάριθμων στρατιωτών που στάθμευαν για λίγες ώρες ή μέρες.

Εκατοντάδες μικροπωλητές άντρες γυναίκες και παιδιά ερχόντουσαν από την Θεσσαλονίκη να πουλήσουν στους στρατιώτες διάφορα πράγματα αλλά και να αγοράσουν. Έβλεπα μικρά παιδιά να πουλούν ξερά σύκα, σταφίδες, χαρούπια, τσιγάρα και άλλα πράγματα και τους ζήλευα. Αγοράζανε από τους στρατιώτες ρολόγια του χεριού που είχαν μερικοί δύο και τρία στα χέρια τους και φωτογραφικές μηχανές.. Έτσι κι εγώ ήθελα να κάνω εμπόριο για να έχω δικά μου λεφτά.

Πλησίασα μία μέρα τον πατέρα μου και του είπα ότι ήθελα να γίνω μικροπωλητής και παρά λίγο να φάω ξύλο γιατί το θεωρούσε υποτιμητικό να πουλάω με το κασελάκι στο λαιμό τσιγάρα και άλλα πράγματα.. Ευτυχώς ήρθε ο φίλος μου Στέφανος Κασάπης προσφυγόπουλο από το Σιδηρόκαστρο που έβγαζε πολλά χρήματα απ αυτή τη δουλειά και τον έπεισε να με αφήσει για να μάθω λίγα πράγματα για το εμπόριο.

Ο μικροπωλητής

Αμέσως βρήκα υλικά και έκανα ένα κασελάκι με λουρί για να το βάζω γύρω από το λαιμό μου και με μικρό αρχικό κεφάλαιο ξεκίνησα με ξυρούς καρπούς και λίγα τσιγάρα.

Τις πρώτες ημέρες η δουλειά πήγαινε καλά και η τσέπη μου είχε γεμίσει μάρκα και πολλά εκατομμύρια κατοχικές δραχμές.

Οι Γερμανοί που πηγαίνανε με άδεια ή ως τραυματίες προς την Γερμανία αγοράζανε πολλά ξερά σύκα, σταφίδες και χαρούπια για δώρα. Επίσης μερικοί πληρώνανε καλά για μικρές χελώνες.

Μία μέρα ήρθε μία αμαξοστοιχία από την Αθήνα φορτωμένη με άρματα μάχης και με αρκετούς τραυματίες που πήγαινε προς την Γερμανία. Γέμισα το κασελάκι μου και πήγα ανάμεσα σε μία γραμμή που ήταν αυτή η αμαξοστοιχία. Εκεί ήταν και άλλοι πωλητές.

Βγήκε ένας στρατιώτης από ένα άρμα που είχε δεμένο το χέρι του με επιδέσμους έσκυψε από πάνω και αγόρασε δύο πακέτα σταφίδες και τα πλήρωσε. Μετά από λίγο ήρθε πάλι πήρε ο τι είχα στο κασελάκι μου καμιά πενηνταριά πακέτα και μου είπε «Βεκ,ράους» να φύγω γρήγορα δείχνοντας και το περίστροφό του.

Έφυγα τρομαγμένος με άδειο κασελάκι και με κλάματα κατ ευθεία για το σπίτι. Λίγο πριν φτάσω συναντώ τον σταθμάρχη λοχία Carl Shlitzer που έμενε απέναντι από το καφενείο μας στο σπίτι του Γεώργιου Σαρρή που έμεναν όλοι οι σταθμάρχες .. Ο Καρλ ήταν καλός φίλος και πελάτης του πατέρα μου και καλός άνθρωπος .

Μόλις με είδε αμέσως με ρώτησε γιατί κλαιω. Του είπα ότι ένας Γερμανός στρατιώτης μου έκλεψε όλα τα πράγματα μου και δεν με πλήρωσε. Αμέσως κατάλαβα ότι του κακοφάνηκε. Με ρώτησε αν μπορώ να τον γνωρίσω ή σε ποία γραμμή ήταν η αμαξοστοιχία και σε ποίο βαγόνι ήταν ο στρατιώτης.

Με πήρε από το χέρι και πήγαμε αλλά αμφέβαλα αν θα τον βρίσκαμε μέσα σε τόσες χιλιάδες στρατιώτες το μόνο που του είπα ήταν η αμαξοστοιχία και ένας στρατιώτης με δεμένο χέρι και ένα βαγόνι περίπου στη μέση της αμαξοστοιχίας με άρματα μάχης .

Νομίζω ότι ο Καρλ ήξερε καλά που ήταν όλες οι αμαξοστοιχίες και πήγαμε εκεί που ήταν ο κλέφτης. και αμέσως φώναξε δυνατά .

«Ποιος είναι ο στρατιώτης που πήρε σύκα και σταφίδες και δεν τα πλήρωσε:»

Δεν πέρασαν δέκα δευτερόλεπτα και ο στρατιώτης βγήκε από το άρμα μάχης που ήταν σαν τανκ και αυτοκίνητο, έκατσε προσοχή, χαιρέτησε και είπε δυνατά **«Εγώ τα πήρα»**. Δικαιολογήθηκε ότι δεν είχε ψιλά. Του έκανε αυστηρές παρατηρήσει και τον διάταξε να τα πληρώσει ή να τα επιστρέψει αμέσως . Μπήκα μέσα στο άρμα του πήρε χρήματα και μου τα πλήρωσε όλα και ζήτησε συγγνώμη από εμένα και από τον λοχία .

Να πω εδώ ότι οι σταθμάρχες που είχαν ειδική στολή με τα διακριτικά τους είχαν πλήρη εξουσία στους διερχόμενους και στα τρένα .Ήταν γενικοί δερβenaγάδες

Μία μέρα παρά λίγο να θρηνήσουμε ένα δεκατριάχρονο κοριτσάκι που πουλώντας μικροπράγματα στους Γερμανούς για να βγάλει ένα μεροκάματο πυροβολήθηκε από ένα φρουρό με πιστόλι και τραυματίστηκε. Ήταν η μικρή Στέλλα Παμπούρη (Πασά). Η σφαίρα την κτύπησε στην πλάτη και έπεσε ανάμεσα στα βαγόνια .Τρέξαμε μικροί και μεγάλοι πωλητές και την πήγαμε στον γιατρό Θρασύβουλο Απαρτόγλου ο οποίος αφαίρεσε τη σφαίρα και έδεσε την πληγή της .Η σφαίρα δεν εισχώρησε βαθιά και σώθηκε. Μάθαμε αργότερα ότι η Στέλλα είχε ανεβεί σε ένα βαγόνι και μετά όταν κατέβηκε έτρεχε για να φύγει και ο φρουρός νόμισε ότι είχε κλέψει κάτι από το βαγόνι της φώναζε να σταματήσει και επειδή δεν σταμάτησε την πυροβόλησε.

Το κορίτσι δεν πήγε ξανά να πουλήσει πράγματα .

Ο μικροπωλητής

Ήτανε επί κατοχής έτους του σαράντα δύο
το καλοκαίρι έφευγε κι άρχιζε το κρύο.

Του χωριού μας ο σταθμός με τις δέκα τις γραμμές
ήταν με στρατό γεμάτος σχεδόν όλες τις φορές.

Το δαιμόνιο μυαλό μου δούλεψε σαν λογιστής
πάω λεω στους γονείς μου πως θα γίνω πωλητής.

Φτιάχνω ένα κασελάκι με λουρί για το λαιμό
βάζω σύκα και σταφίδες και δεν άφησα κενό.

Εκατοντάδες ήτανε οι μικροπωλητάδες
όλοι τους έκαναν δουλειές με τους Γερμαναράδες.

Πάω και γω ο φουκαράς μ' όλη την πραγματεία
και για κακή την τύχη μου πέφτω σε αλητεία.

Βγαίνει ένας στρατιώτης τραυματίας παλαβός
μου τα παίρνει ότι είχα ,φεύγει, γίνεται λαγός.

Μου πιάνουνε τα κλάματα και τρέχω όπου νάχει
στο δρόμο όμως συναντώ τον Κάρλο τον Σταθμάρχη.

Του είπα ότι μ' έκλεψε στρατιώτης Γερμανός
προσβάλληκε σαν άκουσε κι έκανε σαν τρελός.

Με άρπαξε και πήγαμε σ' εκείνο το βαγόνι
Με μία φωνή που έβγαλε ευθείς τον ξετρυπώνει.

Κλαρίνο κάθεται μπροστά στον αυστηρό τον Κάρλο
πληρώνει όλα π' άρπαξε και δεν μιλάει άλλο.

Πήρα το κασελάκι μου και λίγο χαρτζιλίκι
δεν ξαναπήγα στον σταθμό μετά το ρεζιλίκι.

Τάσος Κολοκοτρώνης

Ο Καρλ Σχλίτσερ μπροστά στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης το 1944. Τη φωτογραφία αυτή μας την έδωσε την τελευταία μέρα όταν αποχωρούσε με το τελευταίο τρένο που ανατίναζαν τις γραμμές. Κατά την παραμονή του στο χωριό βάπτισε το κοριτσάκι του κουρέα μας Νίκου Τρουλιανίδη και ήταν πολύ αγαπητός από όλους. Ο πατέρας μου επέμενε να μείνει και θα ήταν ασφαλής αλλά φοβόταν τους Έλληνες αντάρτες. Πιάστηκε όμως αιχμάλωτος από τους Σέρβους παρτιζάνους κοντά στο Ζάγκρεμπ και έγραφε να του στέλνουμε τσιγάρα ή ταμπάκο και το κάναμε με ευχαρίστηση. Μετά από λίγο καιρό αφέθηκε ελεύθερος.

Μετά από αυτό το επεισόδιο δεν πήγαινα πια στο σταθμό να πουλάω πράγματα γιατί ήταν και επικίνδυνο μέρος που κυκλοφορούσαμε ανάμεσα στις γραμμές.

Συχνά για να πάμε από μία αμαξοστοιχία στην άλλη περνούσαμε κάτω από τα βαγόνια με κίνδυνο να μας πατήσει το τρένο. Πάντοτε όμως φώναζαν τα μεγάφωνα. «Αχτουγκ αχτουγκ τσουχ παρτί». Προσοχή προσοχή το τρένο αναχωρεί.

Επειδή το αλις-βερίσι αυτό ήταν λίγο επικίνδυνο εκεί άλλαξα σταθμό και πήγα στο σταθμό των Λαχανόκηπων. Από το σταθμό αυτό περνούσαν τα τρένα που ερχόντουσαν και πήγαιναν στη Βουλγαρία. Οι Βούλγαροι σιδηροδρομικοί έφερνα μαζί τους τσιγάρα, τσιγαρόχαρτα, καραμέλες, λουκούμια, ζάχαρη, και άλλα πράγματα που δεν υπήρχαν τότε στην αγορά έτσι πήγαινα εκεί με τον φίλο μου τον Φώτη Διαμαντόπουλο και τον αδελφό του τον Αλέκο και αυτά που αγοράζαμε τα πουλούσαμε στο χωριό στους δικούς μας. Το δύσκολο ήταν ότι οι Βούλγαροι παίρνανε μόνο βουλγάρικα χρήματα (λέβια) τα οποία προμηθευόμασταν στη μαύρη αγορά από τη Θεσσαλονίκη.

Ο Αλέκος ήταν μεγαλύτερος μας , περίπου 16 και εμείς 12 και κάτι. Αυτός μας προστάτευε αλλά μας μάθαινε και τα τρικ της μαύρης αγοράς με τα συναλλάγματα και τα είδη που έπρεπε να αγοράζουμε και να πουλάμε,

Κάναμε καλό μεροκάματο και θυμάμαι κάθε φορά που πηγαίναμε στη πόλη να προμηθευτούμε συνάλλαγμα και άλλα είδη πηγαίναμε στο μπογατσατζίδικο στην οδό Εγνατίας και τρώγαμε ένα περιόδρομο.

Την εποχή εκείνη ο σταθμός Διαβατών-Νέας Μαγνησίας και Λαχανοκήπων της γραμμή Αλεξανδρουπόλεως ήταν οι πιο πολυσύχναστοι από χιλιάδες γερμανικά και λίγα βουλγαρικά στρατεύματα και οι μικροπωλητές από 8 χρονών μέχρι 80 ήταν αμέτρητοι, όλοι για να βγάλουν λίγα χρήματα να βρουν τρόφιμα για να μη πεθάνουν από την πείνα .

Οι θάνατοι από την πείνα ήταν ένα φαινόμενο καθημερινό μέσα στην πόλη της Θεσσαλονίκης που τα θύματα ήταν οι άρρωστοι, ηλικιωμένοι αλλά και νέοι άνθρωποι που δεν μπορούσαν να βρουν τροφές γιατί οι Γερμανοί είχαν αδειάσει όλες τις αποθήκες για τον δικό τους στρατό .

Ενώ ο αστικός κόσμος όπως στη ν Αθήνα και Θεσσαλονίκη πέθαινε από την πείνα οι κάτοικοι των χωριών στην επαρχία, όπως εμείς, ήμασταν λίγο πιο τυχεροί διότι είχαμε άφθονα λαχανικά, λίγα σιτηρά, γάλα, τυρί κλπ τα οποία βέβαια τα αγοράζανε οι Γερμανοί αλλά είχαμε και για μας..

Θα μου μείνει αξέχαστη η εικόνα ενός σκελετωμένου νεαρού περίπου 20 ετών που περπατούσε στην Εθνική Οδό που ήταν απέναντι από το καφενείο μας. Θα ήταν Αύγουστος και έκανε ζέστη και καθόμασταν κάτω από τις σκιερές ακακίες και βλέπαμε το δρόμο που είχε κίνηση αλλά ιδιαίτερα βλέπαμε τον νεαρό που βάδιζε σαν μεθυσμένος. Ξαφνικά έπεσε κάτω. Σηκώθηκαν δύο πελάτες μαζί τους κι εγώ και τρέξαμε να δούμε και οι μεγαλύτεροι μου συμπέραιναν και είπαν ότι ήταν συμπτώματα από τη πείνα και με έστειλαν να φωνάξω τον γιατρό αλλά ως που να έρθει είχε πεθάνει . Τον σκεπάσαμε και μετά από αρκετές ώρες ήρθε ο Ερυθρός Σταυρός και πήρε το πτώμα του. Τέτοια φαινόμενα μέσα στην πόλη ήταν συνηθισμένα το 1941 και 1942.

Ένα πρωί πάλι ένα μεσήλικας ήρθε μπροστά στο καφενείο μας φορτωμένος με μία καινούρια ντουλάπα καρυδένια. Την έφερε στην πλάτη περπατώντας περί τα 10 χιλιόμετρα από τη Θεσσαλονίκη και την κατέβασε μπροστά στους θαμώνες και ζήτησε ένα μόνο ψωμί για τα παιδιά του που ήταν, όπως είπε, έτοιμα να πεθάνουν .

Δεν υπήρχε άτομα που να μη συγκινήθηκε από τον κουρασμένο και κακομοίρη αυτόν άνθρωπο που για ένα ψωμί έφερε ,όπως είπε την ντουλάπα που ήταν προίκα της γυναίκας του, να τη δώσει για ένα ψωμί.

Πρώτος τον πήρε ο πατέρας μου και τον ρώτησε αν ήθελα να φαιε κάτι και η μητέρα μου του έφερε σπιτικό ψωμί και φαγητό και οι άλλοι πήγαν στα σπίτια τους και έφεραν ψωμιά και λαχανικά για να τα πάει στο σπίτι του .

Την ντουλάπα του δεν την αγόρασε κανένας κάτω από αυτές τις συνθήκες αλλά για να μη την κουβαλάει πάλι πίσω την αποθήκευσε ο γείτονάς για να έρθει να την πάρει όταν τα πράγματα θα διορθωνόταν. Ο Άνθρωπος έφυγε με δέκα περίπου πλαστά ψωμιά και ένα τσουβάλι με λαχανικά .Και αυτά ήταν βαριά να τα κουβαλήσει αλλά τα φορτώθηκε γιατί θα έσωζαν κάποιες ζωές για λίγες μέρες .

Κατά την περίοδο της μεγάλης πείνας και ιδιαίτερα από την Αθήνα γινόταν μαζική έξοδος των ανθρώπων προς τη επαρχία να βρουν φίλους και συγγενείς που τους είχαν ξεχασμένους για δεκαετίες, για να μη πεθάνουν από την πείνα Έτσι ξαφνικά το χωριό μας γέμισε από γνωστούς και συγγενείς που είχαν χωρίσει το 1922 με την μικρασιατική

καταστροφή. Έτσι κι εμείς είχαμε δύο ξαδέλφια του πατέρα μου μεσήλικες που μας λέγανε και ήταν απίστευτο ότι από την Αθήνα για τη Θεσσαλονίκη ήρθαν την μεγαλύτερη απόσταση περπατώντας και σε λίγες περιπτώσει με κάρτα που τους πήρε ένα μήνα πορεία για να σωθούν.

Οι γονείς μου τους δεχτήκανε με ευχαρίστηση και τους υποσχέθηκαν να τους δίνουν ένα καλό πρωινό που ήταν άφθονος τραχανάς με γάλα και λίγο ψωμί αλλά δίχως στέγη διότι δεν είχαμε μέρος, αλλά τους βολέψανε σε άλλο σπίτι και ένα βραδινό που ήταν συνήθως όσπρια ή λαχανικά. Το κρέας, λάδι, και βούτυρο ήταν είδη πολυτελείας και τα βρίσκαμε στην μαύρη αγορά ή με μέσο αλλά ο πατέρας μου τα προμηθευότανε από τον γερμανό μάγειρα του σταθμού τον Μάντιν κρυφά με ανταλλαγή ούζου (σναπς)

Η κίνηση των Γερμανών δεν είχε σταματήσει από την πρώτη μέρα και κάθε μέρα έβλεπα και διαφορετικά στρατεύματα. Αφού εξαντλήθηκαν τα μηχανοκίνητα που κατευθύνθηκαν προς τη νότια Ελλάδα αρχίσανε να κατεβαίνουν πεζικάριοι, πεζοναύτες, της αεροπορίας και οι μεραρχίες των μεταφορικών μέσων.

Το κτήμα της κυρίας Εμορφίας που ήταν απέναντι από το καφενείο και παράλληλα προς το δρόμο και στο ποταμάκι του νερόμυλου είχε γίνει χώρος στάθμευσης για το στρατό με τα μεγάλα άλογα και τα μεγάλα κάρτα τους. Εκεί ξεζεύανε τα άλογα για να ξεκουραστούν να πιουν νερό και να συνεχίσουν την πορεία του για άλλα μέρη. Η στάση αυτή εκεί ήταν καταστρεπτική διότι την πρώτη μέρα που μπήκαν στο κτήμα που ήταν σπαρμένο με κουκιά και σιτάρι και με πολλά δένδρα από βερικοκιές και συκιές δεν έμεινε τίποτα. Τα άλογα έφαγαν τα πάντα ακόμα και τις φλούδες των δέντρων με αποτέλεσμα πολλά από αυτά να ξεραθούν.

Ένα καλό ότι τα άλογα κοπρίζανε το χωράφι της κυρά Εμορφίας και θα είχε κάποιο όφελος αλλά όπως στις αυλές μας έτσι και εκεί οι πελώριες κουράδες των στρατιωτών ήταν σπαρμένες σαν νάρκες κατά χιλιάδες και ειδών ειδών ε....

Είδα επίσης αεροπλάνα με βγαλμένα τα φτερά τους και φορτωμένα όλα σε πλατφόρμες να ρυμουλκούνται από μεγάλα αυτοκίνητα που πιθανών να τα πήγαιναν στο αεροδρόμιο του Σέδες ή κάπου που θα κατασκεύαζαν προσωρινούς διαδρόμους για να τα συναρμολογήσουν εκεί

Εντύπωση μου έκαναν τα κινητά τους μαγειρεία που τα ρυμουλκούσαν τα αυτοκίνητα και είχαν λαστιχένιους τροχούς και άλλα που τα σέρνανε τα άλογα και το φαγητό ψηνότανε άλλοτε εν κινήσει και άλλοτε εν στάσει.

Είχαν περάσει ήδη τέσσερις μήνες τώρα που το σχολείο μας το κατείχε ο στρατός του μηχανικού που δουλεύανε στα σιδηροδρομικά και άλλα έργα αλλά υπήρχαν και άλλα τμήματα στρατού που έκαναν άλλες δουλείες.

Θυμάμαι ένα τετράγωνο από το σπίτι μας στην αυλή της κυρία Δέσποινας Νταή οι Γερμανοί είχαν κουβαλήσει όλα τα λάφυρα του ελληνικού στρατού που ήταν όπλα, πολυβόλα, μικρά κανόνια, κράνη, ξίφη αλλά και ένα άρμα μάχης τύπου Φιάτ με μεγάλους σιδερένιους τροχούς. Βέβαια τα όπλα τα είχαν αχρηστεύσει και θα τα είχαν μόνο για σιδηρικά αλλά διόρισαν να τα φυλάγει την ημέρα ένα χωροφύλακας και το βράδυ ο αγροφύλακας Νίκος Τερζόγλου

Ήταν Αύγουστος και οι πέντε κληματαριές που είχαμε στην αυλή του καφενείου ήταν φορτωμένες με μαύρα και άσπρα σταφύλια και όταν ωρίμαζαν ο πατέρας μου τα έκοβε για τους πελάτες του. Οι δε ακακίες που ήταν γύρω γύρω από την αυλή τις ζεστές μέρες

με τη παχιά σκιά τους ευφραίνανε τις σκλαβωμένες καρδιές των χωριανών και των υπερήφανων Γερμανών που δεν σταματούσαν να πίνουν και να τραγουδούν τα στρατιωτικά τους τραγούδια και εμβατήρια με τα ακορντεόν.

Πίσω από το καφενείο μας είχαν φέρει ένα μεγάλο караβάνι που το χρησιμοποιούσαν για ταμείο και πληρώνανε το στρατό. Μετά από καμιά δεκαριά μέρες ανακάλυψα ότι δεν ήταν μόνον ταμείο αλλά ήταν και χαρτονομισματοκοπείο που τυπώνανε μάρκα της κατοχής αβέρτα και πληρώνανε το στρατό. Αυτό βόλευε εμάς που είχαμε πολύ δουλειά στο καφενείο.

Ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ ΛΟΧΙΑΣ

Ένα βράδυ του Αυγούστου κατά τις 11, πριν κλίσει το καφενείο ο μπαμπάς μου και ενώ εγώ σκούπιζα το καφενείο και τακτοποιούσα τις καρέκλες και τα τραπέζια μπήκε στο μαγαζί ένας μεσήλικας Γερμανός λοχίας. Ζήτησε να πει ένα ούζο, μετά το δεύτερο και αφού ήπιε μερικά άρχισε να διηγείται στον πατέρα μου που ήξερε τα Αγγλικά διότι είχε ζήσει στην Αμερική αρκετά χρόνια αλλά καταλάβαινε λίγο και τα γερμανικά, το δράμα της ζωής του .

Του έλεγε ότι την ημέρα εκείνη πήρε τηλεγράφημα κατ ευθείαν από το Χίτλερ, και μας το έδειχνε, ότι ο ένας γιος του που ήταν πιλότος στα στούκας έπεσε με το αεροπλάνο του κάπου στο Ρωσικό μέτωπο και σκοτώθηκε και ο άλλος που υπηρετούσε στα υποβρύχια το βούλιαξαν οι Άγγλοι κάπου στον Ατλαντικό και πνίγηκε την ίδια μέρα .

Ήταν τρομερά στενοχωρημένος και σαν ράκος ακουμπισμένος στον πάγκο έπινε και αναθεμάτιζε τον πόλεμο και τους επαίνους του Χίτλερ για τον ηρωισμό και την αυτοθυσία των παιδιών του για το τρίτο Ράιχ.

Έλεγε και έπινε μέχρι που άρχισε να χάνει τον έλεγχο του εαυτού του. Εγώ αφού τελείωσα τη δουλειά μου και άκουσα όλη τη θλιβερή ιστορία μπήκα από το μικρό πορτάκι προς το σπίτι και πήγα να κοιμηθώ γιατί κόντευαν τα μεσάνυχτα ,αλλά ήμουν ταραγμένος που άκουσα όλη αυτή την ιστορία.

Μετά περίπου από μισή ώρα, σύμφωνα με τα λεγόμενα του πατέρα μου, συνέβησαν δραματικά γεγονότα.

Ο λοχίας ξαφνικά εξαγριώθηκε και φωνάζοντας ζήτησε από τον πατέρα μου να σβήσει το μικρό λαμπάκι πετρελαίου που μόλις και φώτιζε τον πάγκο. Αμέσως υποψιάστηκε ότι μπορούσε να τον σκοτώσει γιατί φορούσε στη ζώνη του το πιστόλι και από την άλλη το σπαθί του και προσπάθησε να τον καλοπιάνει κερνώντας του ένα ακόμα ούζο, όμως γινόταν πιο απειλητικός αλλά δεν τα χρησιμοποίησε μέχρι εκείνη τη στιγμή βία . Ο πατέρας μου ήταν ψιλός κάπου 2.20 μέτρα και πολύ δυνατός και ήταν του χεριού του αλλά σκεπτότανε εάν τον πείραζε μπορούσε να βρει τον μπελά του αλλά από τη σκέψη του πέρασε και το χειρότερο που αν έβγαζε το πιστόλι του και πυροβολούσε δεν θα προλάβαινε να κάνει τίποτα .Αλλά από την άλλη δεν μπορούσε να καταλάβει, αν ήθελε να τον σκοτώσει γιατί να σβήσει τη λάμπα;

Ενώ φώναζε και τον διάταζε να σβήσει την λάμπα πήρε γρήγορα την απόφαση να τη σβήσει τη λάμπα και στα γρήγορα να πάει από πίσω του και να τον αφοπλίσει .

Το δράμα αυτό που συνέβαινε γύρο από τον πάγκο το παρακολουθούσε η μητέρα μου από το μικρό πορτάκι. Σκέφθηκε αμέσως να πάει και να ειδοποιήσει τον κυρ Νίκο που φίλαγε τα λάφυρα που ήταν και διορισμένος από τους Γερμανούς .

Ως που να έρθει ο κυρ Νίκος ο πατέρας μου του αφαίρεσε τη ζώνη με το πιστόλι και το σπαθί και τον έβγαλε στο δρόμο αλλά δεν μπορούσε να σταθεί στα πόδια του και ήταν πεσμένος και αναισθητός στη μέση του δρόμου απ το μεθύσι. Ενώ ο πατέρας μου περίμενε έφτασε αμέσως κοντά του και ο κυρ Νίκος. Αμέσως ανάλαβε να ειδοποιήσει την μονάδα του για να τον πάρουν παίρνοντας μαζί του και τον οπλισμό του .Ήπια ένα σωρό και δεν πλήρωσε αλλά αυτό δεν στεναχώρησε τόσο τον πατέρα μου όσο η απειλή για τη ζωή του

Γρήγορα ήρθαν με αυτοκίνητο και τον πήραν .

Την άλλη μέρα κατά το απόγευμα μαζεύτηκαν πάλι καμιά πενηνταριά στρατιώτες και αξιωματικοί από την ίδια μονάδα σε κυκλικό σχήμα με τα ακορντεόν και φυσαρμόνικες άρχισαν να πίνουν και να τραγουδάνε τα ηρωικά τους τραγούδια.

Απ όλους ένας καθόταν μονάχος και μακριά από την μεγάλη την παρέα, δεν έπινε και ήταν σκεπτικός. Μετά από αρκετή ώρα ο πατέρας μου παρατήρησε ότι αυτός που ήταν μονάχος εκεί έμοιαζε μ αυτόν που τον είχε απειλήσει το προηγούμενο βράδυ αλλά δεν ήταν σίγουρος. Με φώναξε να πάω να τον δω κι εγώ και είδα ότι πράγματι ήταν αυτός που έμοιαζε αλλά όλοι τους με την στολή μοιάζανε μεταξύ τους και για να βεβαιωθώ παραπάνω και ν ακούσω την φωνή του τον ρώτησα πως είναι. Τον ρώτησα με γέλιο «βιγκετς καμαράτ» ? Την απάντηση που πήρα ήταν «Άλλες σάηζε ,άλλες καπούτ» Δηλαδή όλα σκατά είναι και όλα νεκρά.

Αυτά που είπε τα είχα ακούσει και την ώρα που έπινε και ήμουν σίγουρος ότι ήταν ο ίδιος αλλά ξαναπήγε και πατέρας μου μερικές φορές και ήταν σίγουρος πια αλλά δεν του είπα τίποτα .

Μετά από καμιά ώρα ήρθαν δύο αξιωματικοί που είχαν ξαναέρθει άλλες φορές και έπιναν στον πάγκο και ρωτούσαν τον πατέρα μου γιατί έφυγε από την Αμερική και αν ακόμα συμπαθεί τους αμερικάνους και Άγγλους και άλλα . Άκουα τον πατέρα να τους κατηγορεί και να τους βρίζει τους Αμερικάνους για να τους κάνει να χαρούν και τους έλεγε ότι έφυγε από την Αμερική γιατί δεν τους χώνευε (Ενώ έφυγε για να καταταγεί εθελοντής στο Ελληνικό εκστρατευτικό σώμα της Μικράς Ασίας).

Κουβεντιάζοντας τους διηγήθηκε την περιπέτεια της προηγούμενης βραδιάς με έναν λοχία που είχε χάσει τα δύο παιδιά του, έναν πιλότο και έναν ναυτικό κλπ, ότι ήπια μέθυσε δεν πλήρωσε. και ότι τον απείλησε στο τέλος να τον σκοτώσει ενώ δεν τον πείραζε καθόλου

Αυτοί αμέσως είπαν ότι ξέρουν την υπόθεση που έχασε τα παιδιά του και ότι αυτός είναι ο λοχίας που καθόταν έξω μόνος του αλλά δεν τους άρεσε που είπε ο πατέρας μου ότι δεν πλήρωσε τα χρέος του και ότι τον απείλησε.

Πήγε ο ένας και τον έφερε μέσα και του έκανε ανακρίσεις σχετικά με το περιστατικό Παραδέχτηκε μπροστά τους ότι ήταν πολύ στενοχωρημένος, έφταιξε, ζήτησε συγγνώμη από τον πατέρα μου και έβγαλε λεφτά να τον πληρώσει, αλλά ο πατέρας μου δεν τα πήρε. Του πρόσφερε ένα ούζο τον συλλυπήθηκε, ήπιαν όλοι μαζί και έγιναν φίλοι.

Το ταξίδι των Εβραίων

Όπως εμείς οι Έλληνες δεν είχαμε δικό μας κράτος για πολλούς αιώνες έτσι και οι Εβραίοι ήταν λαός τυραννισμένος δίχως κράτος και εθνική υπόσταση σκορπισμένοι σε όλον τον κόσμο κατατρεγμένοι από την χριστιανική και οθωμανική μανία και ιδιαίτερα από το χιτλερικό μίσος που είχε βάλει σκοπό να τους εξαφανίσει από το πρόσωπο της Γης .

Διωγμένοι από την Ισπανία πριν από δύο αιώνες εγκαταστάθηκαν στην Θεσσαλονίκη επί τουρκοκρατίας και αποτελούσαν την πλειοψηφία του πληθυσμού της .

Όταν μεγάλωσα και πήγαινα στη πόλη παρατήρησα ότι κοντά στο σιδηροδρομικό σταθμό της Θεσσαλονίκης υπήρχε ένας μεγάλος Ιουδαϊκός συνοικισμός με σχολεία, χάβρα και άλλα κέντρα. Υπήρχαν σε όλη τη πόλη αλλά ήταν σκόρπιοι. Πριν από τον πόλεμο ο πατέρας μου είχε συναλλαγές μαζί τους γιατί ψώνιζε από τα μαγαζιά τους για το καφενείο διάφορα πράγματα και είχα γνωρίσει μερικούς αλλά και τα παιδιά τους .

Θυμάμαι κάθε καλοκαίρι ερχόντουσαν και αγοράζανε τα οπωροφόρα δέντρα (βερικοκιές, καϊσιές, κερασιές, βυσσινιές, συκιές και άλλα) πριν ακόμα ωριμάσουν . Μόνο που το βλέπανε το δέντρο ήξεραν πόσα φρούτα θα πάρουν και πόσα θα κερδίσουν και τα πλήρωναν προκαταβολικά.

Το κτήμα της κυρίας Εμορφίας Τσορμπατζόγλου το έπαιρναν πάντα οι ίδιοι μανάβηδες και λίγες μέρες πριν ωριμάσουν τα φρούτα ερχόντουσαν οικογενειακώς και κατασκήνωναν κάτω από τα δέντρα για να μη τα κλέβουν και όταν ωριμάζαν έκαναν τη συγκομιδή με προσοχή και τα πήγαιναν στα μαγαζιά τους. Πήγαινα και έπαιζα με τα παιδιά τους και είχαμε καλές φιλίες .

Λίγους μήνες μετά την κατοχή παρατηρήσαμε οι Εβραίοι να φορούν στο αριστερό τους βραχίονα μία κίτρινη κορδέλα με ένα άστρο αλλά δεν ξέραμε γιατί. Στο καφενείο όλοι λέγανε ο καθένας το δικό του αλλά μερικοί που διαβάζανε εφημερίδες έλεγαν ότι θα του πάνε στη Γερμανία για να του δώσουν σπίτια και κτήματα και δουλειές και να σπουδάσουν τα παιδιά τους. .Αλλά όταν τους ρωτούσαμε και εμείς το ίδιο λέγανε και σε μας και το πιστεύανε .

Μία μέρα ξαφνικά οι Γερμανοί έφράξαν τον συνοικισμό τους με υψηλά συρματοπλέγματα με δύο μεγάλες πύλες που τις φυλάγανε και δεν αφήνανε να βγει κανέναν έξω παρά μόνο με ειδική άδεια. Τώρα, αυτά που διέδιδαν με αυτά που έκαναν δεν συμφωνούσαν και οι υποψίες ότι κάτι το κακό θα τους συνέβαινε ήταν πια φανερό.

Νομίζω θα ήταν κατά το τέλος του 1941 που αρχίσανε οι αμαξοστοιχίες να περνούν η μία μετά την άλλη μπροστά από το σπίτι μας φορτωμένες με ανθρώπους . Δεν ήταν αμαξοστοιχίες με επιβατικά βαγόνια για κανονικούς επιβάτες αλλά βαγόνια που έγραφαν απ έξω στα βαγόνια **ΙΠΠΟΙ 8 , ΑΝΤΡΕΣ 44** .

Τους είχαν στοιβαγμένους μέσα μέχρι και εκατό άτομα άντρες και γυναικόπαιδα με τις πόρτες κλειδωμένες και με έναν φρουρό σε κάθε βαγόνι . Μόνο ένα άτομο μπορούσε να δει προς τα έξω από το μικρό παραθυράκι του βαγονιού.

Οι αμαξοστοιχίες είχαν πολλά βαγόνια και πάντοτε έβαζαν δύο μηχανές κι εκείνες πήγαιναν με το ζόρι και περνούσαν από το χωριό μας σιγά σιγά.το ένα πίσω από το άλλο μέρα και νύχτα

Πολλά παιδιά κι εγώ τρέχαμε από το πεζοδρόμιο της γραμμής και τους χαιρετούσαμε. και πολλές φορές μας είχαν πετάξει από τα μικρά παράθυρα κούκλες των παιδιών τους παιχνιδάκια αλλά και χρυσαφικά .

Ο πατέρας μου πολλές φορές πλησίασε τους γνωστούς του και τους συμβούλεψε να φύγουν στο βουνό με τους αντάρτες αλλά κανένας τους δεν το αποφάσιζε να χωριστεί από την οικογένεια ή να πάρει όπλο και να πολεμήσει τους Γερμανούς .

Η εκτόπιση και η μεταφορά των Εβραίων της Θεσσαλονίκης των Αθηνών και άλλων περιοχών της Ελλάδας συνεχίστηκε για αρκετούς μήνες μέχρι την άνοιξη του 1943, περίπου. Μέχρι που τελείωσαν . Αλλά υπήρχαν και μερικοί θαρραλέοι που πήραν την απόφαση και εντάχθηκαν στη δύναμη του ΕΛΑΣ και στο ΕΔΕΣ και πολέμησαν μαζί τους Γερμανούς παλικαρίσια.

Η Μαύρη Αράχνη

Ήταν περίπου Ιούνιος του 1943 και η γερμανική κατοχή κρατούσε καλά.. Τον χάρτη της Ευρώπης που είχαμε στο καφενείο μέσα τον είχα χρωματίσει όλο σχεδόν να είναι κάτω από τη γερμανική κατοχή με τον αγκυλωτό σταυρό στη μέση. Κατέβηκα και λίγο και στη βόρεια Αφρική γιατί κι εκεί είχαν καταλάβει μερικά μέρη.

Κάθε φορά που μπαίνανε οι Γερμανοί στο καφενείο πηγαίνανε να δούνε πόσο μεγάλη είχε γίνει η Γερμανία και αρχίζανε από τα σκανδιναβικά κράτη και κατεβαίνανε προς τα κάτω και λέγανε: το ένα καπούτ το άλλο καπούτ, Ρούσια καπούτ και Άφρिका καπούτ και στο τέλος λέγανε άλλες καπούτ και όλοι μαζί λέγανε και Χάϊλ Χίτλερ .

Τρίτος χρόνος κόντευε και το σχολείο μας ακόμα υπό κατοχή με στρατό να έρχεται και να φεύγει . Κόντευα να γίνω 14 ετών και νιξ σχολείο.

Το ευτύχημα ήταν που δούλευα λίγο στο κοινοτικό γραφείο και μάθαινα να γράφω στη γραφομηχανή και να διαβάζω έγγραφα και εφημερίδες και όπως προείπα έκανα και διάφορες άλλες δουλειές

Επί κατοχής ένας από του πολλούς φίλους που είχα ήταν ο Νίκος Χατζημάρκος ο Φώτης Διαμαντόπουλος, Θεόφιλος Γιαμούκης και Μιχάλης Κουρτίδης.

Με την οικογένεια Χατζημάρκου είχαμε και οικογενειακές σχέσεις. Οι μαμάδες μας ήταν φιλενάδες από την πατρίδα τους και συχνά πήγαινα στο αγρόκτημά τους όταν είχαν δουλειά και βοηθούσα και για αντάλλαγμα έπαιρνα λίγα ζαρζαβατικά ή φρούτα. Με τον Νίκο δε παίζαμε πολύ και κάναμε πολλές αταξίες και μάλιστα επικίνδυνες καμιά φορά. Ήμασταν καλοί φίλοι και ακόμα διατηρούμε τη φιλία μας μέχρι σήμερα

Μία μέρα του Ιούνη με πήραν να τους βοηθήσω για τη συγκομιδή της πατάτας στο χωράφι με το όνομα Ανά Τσαγίρ που είχαν κοντά στις όχθες του Γαλλικού (Εχέδωρου) ποταμού που ήταν αμμώδες και εύκολη η καλλιέργεια και το μάζεμα .

Το σκάψιμο της πατάτας το έκαναν οι τρεις υπάλληλοί τους και το μάζεμα γινόταν από τα τέσσερα αδέρφια του και εμένα που τα βάζαμε σε τσουβάλια και στη συνέχεια τα μεταφέρονε στο χωριό.

Την ημέρα εκείνη οι Γερμανοί είχαν βάλει μεγάλη παραγγελία και έπρεπε να τις έχουμε έτοιμες για την άλλη μέρα να τις παραλάβουν . Οι Γερμανοί αγοράζανε όλη την παραγωγή για το στρατό τους και λίγα πήγαιναν στην λαχαναγορά για να τα αγοράσει ο

κόσμος .Αυτοί πληρώνανε καλά και δεν τα θέλανε να είναι πλυμένες και καθαρές ούτε και τα ζυγίζανε.

Κατά τις 11 το πρωί ενώ καθόμουν γονατιστός και γέμιζα το τσουβάλι ένωσα ένα μικρό τσίμπημα στον αστράγαλο του δεξιού ποδιού μου. Νομίζοντας ότι ήταν χόρτο αγριάδας το κούνησα λίγο αλλά ένωσα και άλλο τσίμπημα πιο δυνατό και τρίτο. Σήκωσα το πόδι μου και είδα είχα μία μαύρη αράχνη πλακωμένη με το πόδι μου. Την σκότωσα με ένα σβόλο και είπα σε όλους ότι με τσίμπησε αράχνη και όλοι γέλασαν λέγοντας ότι υπάρχουν εκεί χιλιάδες κάτω στις ρίζες, να μη φοβάμαι και δεν πειράζουν κανέναν . (Ίσως αν δεν τις πειράξεις).

Μετά από τρία λεπτά άρχισα να νιώθω ζαλάδα ρίγος και να μη βλέπω καθαρά και είπα ξανά ότι ήμουν άρρωστος . Μου είπαν να πάω να κάτσω κάτω από το δέντρο κοντά στο μαγκανοπήγαδο και να πλυθώ. Σηκώθηκα έκανα μερικά βήματα, θυμάμαι , έπεσα και μετά ήμουν σε κώμα.

Σύμφωνα με την αφήγηση του Νίκου έμαθα αργότερα ότι: Όταν είδαν ότι ήμουν αναισθητος όλοι πανικοβλήθηκαν και νόμισαν ότι πέθαινα . Τρέξανε ζέγανε τον ντορή στο κάρο (σούστα) με έβαλαν επάνω και τραβήξανε κατ ευθείαν για το χωριό που απείχε κάπου 5 χιλιόμετρα. Για να μη πάνε και κάνουν το γύρο από τη διάβαση σταμάτησαν απέναντι από τις γραμμές με πήραν στην αγκαλιά τους και με πήγαν στο σπίτι.

Λει ότι η μητέρα μου λιποθύμησε αλλά ο Θεός μου ο γιατρός που έμενε στο σπίτι μας δεν είχε φάρμακα και ενέσεις γι αυτή την περίπτωση, αλλά αμέσως με τον πατέρα μου τρέξανε και καλέσανε τον Γερμανό γιατρό των σταθμάρχηδων που έμενε στο απέναντι σπίτι του Γιώργου Σαρρή.

Ο γιατρός ήρθε αμέσως. Ρώτησε να του πουν από τι ήμουν σε κώμα. Όταν του είπαν ότι ήταν από τσίμπημα αράχνης πήγε γρήγορα πίσω και έφερε φάρμακα και μου έκανε ειδική ένεση για τη περίπτωση αυτή και έκατσε όλη την ημέρα και το βράδυ κοντά μου .

Την άλλη μέρα όταν άνοιξα τα μάτια έβλεπα γύρω μου Γερμανούς. Ήταν ο γιατρός , ο Καρλ, ο Μάντιν , ο Όττο. ο θεός μου και οι γονείς μου και δεν ήξερα γιατί ήταν όλοι αυτοί εκεί ενώ τελευταία ήμουν στο χωράφι . Μετά όμως από λίγη ώρα θυμήθηκα το τσίμπημα της αράχνης και τη λιποθυμία.

Ο Γερμανός γιατρός με κράτησε άλλη μία μέρα στο σπίτι και όταν είδε ότι δεν είχα αρκετές δυνάμεις να περπατάω άνετα έκανε ένα ειδικό γράμμα και είπε στον πατέρα μου να με πάει στο Θεαγένειο Νοσοκομείο στη Θεσσαλονίκη.

Περάσαμε σιγά σιγά τις γραμμές και βγήκαμε στον κεντρικό δρόμο. Ο γιατρός, που ήταν και ταγματάρχης, σταμάτησε ένα φορτηγό γκαζοζέν που πήγαινε προς τη Θεσσαλονίκη και είπε στον οδηγό να μας πάρει. Ανεβήκαμε και κάτσαμε επάνω σε κάτι εμπορεύματα και ξεκίνησε. Στα τριακόσια μέτρα πιο κάτω που ήταν η αγορά του Διαβατά και Νέας Μαγνησίας οι ταγματασφαλίτες είχαν στύση δικό τους φορολογικό σταθμό και όποιο κάρο η αυτοκίνητο περνούσε έπαιρναν ένα ποσοστό από τα εμπορεύματα που κουβαλούσαν .

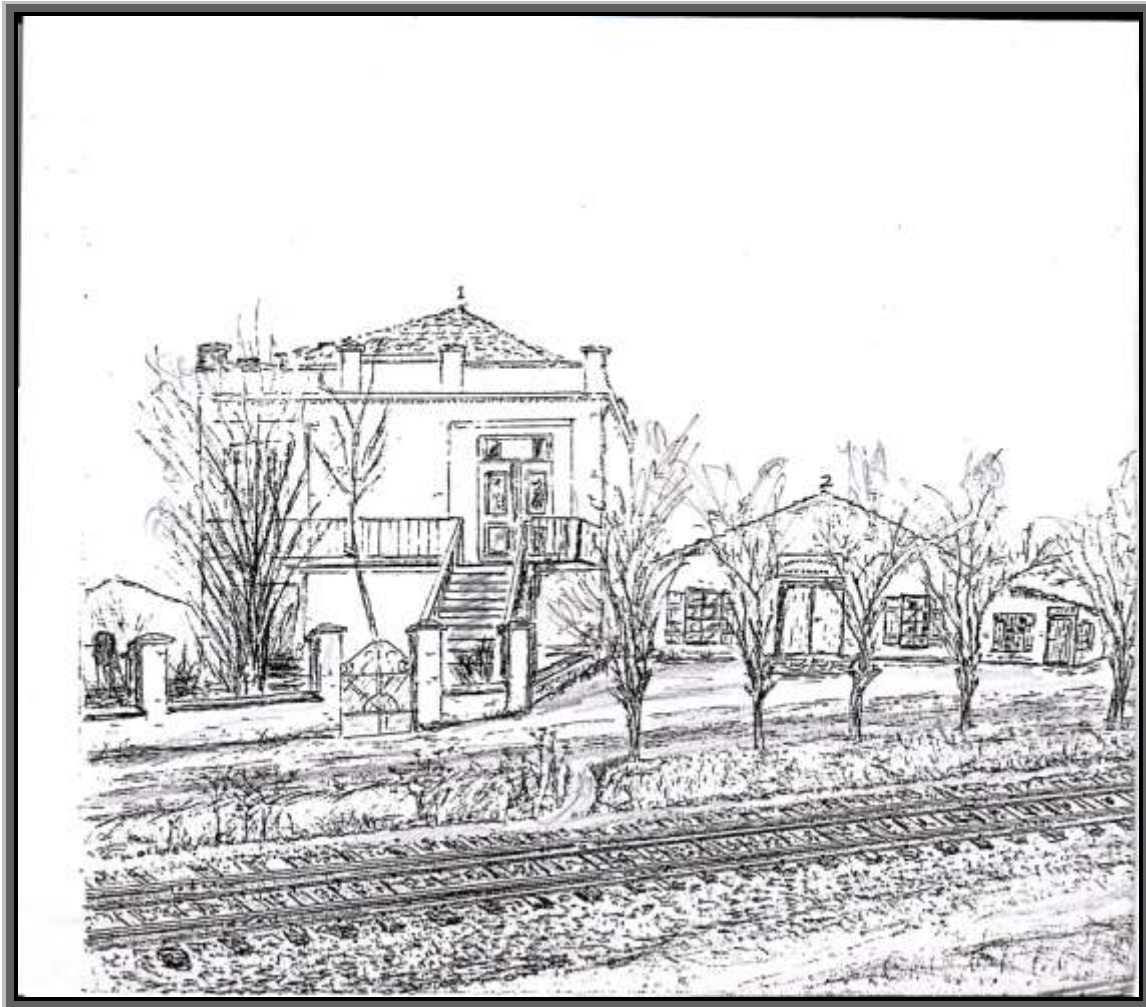
Όταν φτάσαμε εκεί είχαν δει από μακριά που είχαμε ανεβεί στο φορτηγό και μας έκαναν έλεγχο για την άδεια ταξιδιού. Ο πατέρας μου έδειξε το γράμμα του Γιατρού και τους είπε ότι με πήγαινε στο νοσοκομείο γιατί ήμουν άρρωστος . Μας κατέβασαν κάτω και μας είπαν να πάμε πίσω και να πούμε στον γιατρό να τα γράψει ελληνικά γιατί δεν μπορούσαν να τα διαβάσουν . Φαίνεται ότι είχαν κάνει το σφάλμα της ζωής τους .

Πήραμε σιγά σιγά το δρόμο της επιστροφής και πριν φτάσουμε στο σπίτι ο γιατρός μας είδε από το μπαλκόνι κατέβηκε κάτω και ήθελε να μάθει γιατί γυρίσαμε πίσω.

Ο πατέρας μου του είπε ότι κάτι Έλληνες των ταγμάτων ασφαλείας που είναι στην αγορά μας κατέβασαν και θέλουν να τα γράψεις στα ελληνικά .

Ποίος είδε το θεό και δεν φοβήθηκε: . Σηκώθηκε. φόρεσε το पहλίκιό του και τη ζώνη με το πιστόλι, πήρε και δύο άλλους αξιωματικούς και πήγαν στο παράνομο μαγαζί τους που είχανε στήσει και κατακλέβανε τους χωριάτες που πηγαίνανε στη πόλη.

Δεν είδαμε το τι έγινε γιατί μας είπε να περιμένουμε εκεί στο σπίτι αλλά μάθαμε ότι κράτησαν όλα τα κλεψιμαίικα και ένα αλογόκαρο δικό τους και τους έδωξαν με αυστηρή διαταγή να μη ξαναπατήσουν πόδι στη Νέα Μαγνησία και Διαβατά

Το διώροφο σπίτι του Γ. Σαρρή όπου έμεναν οι Γερμανοί σταθμάρχες το 1941-1944 και δεξιά το παντοπωλείο του. Τα κτήρια έχουν κατεδαφιστεί για νεότερα.

Σκίτσο Τ. Κολοκοτρώνη

Μετά από το επεισόδιο αυτό μας πήρε ο γιατρός με το δικό του αυτοκίνητο και μας πήγε κατ ευθείαν στο Νοσοκομείο και είπε στους γιατρούς εκεί τι ακριβώς είχα. Ζήτησαν από τον πατέρα μου να φέρει ίδιες αράχνες για να δουν τι είδος ήταν γιατί ήταν σπάνιο περιστατικό. Πήγε ο πατέρας στο χωράφι του Χατζημάρκου και έπιασε καμιά εικοσαριά και τα έφερε στο Νοσοκομείο να τα εξετάσουν.

Στο Νοσοκομείο έμεινα για δύο εβδομάδες και κόντευα να πεθάνω από την πείνα από τα φαγητά τους. Ζητούσα να με στείλουν σπίτι γιατί ήμουν καλά και δεν μ αφήνανε. Έτσι μία μέρα όταν οι νοσοκόμες δεν ήταν στον θάλαμο βρήκα τα ρούχα μου σε μία ντουλάπα ντύθηκα πήδηξα από το χαμηλό παράθυρο και βγήκα από την πύλη δίχως να υποψιαστούν ότι ήμουν νοσηλεύόμενος.

Λεφτά δεν είχα αλλά σκαρφάλωσα πίσω από το τραμ (έκανα σκαλομαρία) μέχρι το Βαρδάρη και από εκεί βρήκα με κάρο χωριανού μας πήγα στο σπίτι. Οι άλλοι ασθενείς είπαν για τη δραπέτευση μου και δεν ψάξανε να με βρουν.

Οι Γερμανοί ήταν κατακτητές της χώρας μας και ο στρατός κατοχής με διαταγές των ανωτέρων τους διέπρατταν κακά στη χώρα μας και στους ανθρώπους, αλλά υπήρχαν και άτομα μεμονωμένα στο στρατό που έκαναν πολλά καλά στους συνανθρώπους τους.

Ιδιαίτερα είμαι ευγνώμων στον Ταγματάρχη Γερμανό γιατρό που ίσως αν δεν ήταν στην κρίσιμη εκείνη στιγμή να μου δώσει τις πρώτες βοήθειες τώρα να μην έγραφα αυτά τα λόγια. Σαν άνθρωπος και σαν γιατρός τήρησε τον όρκο του Ιπποκράτη στο έπακρον ..

Οι μπαταξήδες Γερμανοί

Η στολή του στρατιώτη πάντα κρύβει το χαρακτήρα αυτού που το φοράει .Υπάρχουν τίμιοι αλλά και απατεώνες μέσα σε τόσους . Αν και το χωριό μας απέχει καμιά δεκαριά χιλιόμετρα από τη θάλασσα για λίγες μέρες είχαν στρατοπεδεύσει πεζοναύτες και ναύτες που θα μπαρκάρανε κάπου προς τα νότια της Μεσογείου .

Ήρθαν ένα πρωί και παραγγείλανε στον πατέρα μου να τους κάνει γεμιστές ντομάτες και πιπεριές για το βράδυ. Τους άρεσε πολύ γιατί είχαν ξαναφάει .Όχι με ρύζι βέβαια γιατί δεν υπήρχε αλλά με πλιγούρι που ήταν νόστιμες και έτσι, για είκοσι περίπου άτομα.

Το καφενείο μέσα και έξω ήταν γεμάτο από στρατιώτες και αξιωματικούς Ήρθαν κι αυτοί έκατσαν, έφαγαν καλά έξω κάτω από τα δέντρα, ήπιαν τα ούζα τους και ένας ένας αρχίσανε να φεύγουν .Πήγα αμέσως στον πατέρα να του πω ότι φεύγουν. Μ έστειλε αμέσως με το λογαριασμό να πάω να ζητήσω τα λεφτά και είδα ότι από τους είκοσι να είναι μόνο δύο εκεί .Τους είπα να με πληρώσουνε . Πήρε ο ένας το λογαριασμό και μου είπε « Ιχ βιλ πετσάλε. Εγώ θα σε πληρώσω» και παρήγγειλε να του φέρω ακόμα ένα караφάκι. Ως που να πάω μέσα να του φέρω την παραγγελία ο ρουφιάνος εξαφανίστηκε.

Έτρεχα μέσα στο σκοτάδι να τους βρω αλλά εξαφανίστηκαν ,ο πατέρας μου νευρίασε πήγε σε κάτι αξιωματικούς που έπιναν εκεί κοντά τους και είπε ότι η παρέα που ήταν δίπλα τους έφυγαν δίχως να πληρώσουν . Σηκώθηκε ένας λοχαγός και ρώτησε τον πατέρα μου πόσο ήταν ο λογαριασμός. Του είπε πόσος ήταν, και ήταν αρκετά μεγάλος για είκοσι άτομα. Θυμωμένος έβγαλε αμέσως το πορτοφόλι του, πλήρωσε τον πατέρα μου και του είπε. «πάρε εδώ τα λεφτά σου τώρα, και εγώ ξέρω ποίοι είναι αυτοί και θα τους τα πάρω διπλάσια και αυτά που φάγανε θα τους κάνω να τα ξεράσουνε .

Να που βρέθηκε και άλλος τίμιος άνθρωπος που δεν ήθελε να προσβληθεί το γερμανικό του γόητρο από μερικούς **μπαταξήδες**.

Μέσα σε τόσους χιλιάδες στρατιώτες υπήρχαν και μερικοί απατεώνες. Όλοι πληρωνόντουσαν καλά σε μάρκα της κατοχής αλλά είχαν και τα ελληνικά νομίσματα της κατοχής που τα ονομάζαμε τότε «Κοτζαμάνικα» που δεν είχαν μεγάλη αξία γιατί τα τυπώνανε δίχως να έχουν αντίκρισμα . Για ένα καφέ, λόγω χάριν, πλήρωνε ο πελάτης κάπου πέντε εκατομμύρια δραχμές. Ένα σαν αυτό που βλέπετε εδώ κάτω που εκδόθηκε τον Ιούλιο του 1944.

Η μία όψη του χαρτονομίσματος

Και η άλλη όψη του χαρτονομίσματος

Για ένα ψωμί δίναμε περίπου πενήντα εκατομμύρια δραχμές και αν κάποιος μπορούσε να βρει κανένα τσουβάλι σιτάρι για να το αγοράσει στη μαύρη αγορά τα χαρτονομίσματα τα κουβαλούσε σε σακούλα. Όσο για τους εμπόρους .Αυτοί δεν τα μετρούσανε αλλά τα ζύγιζαν και αν ήταν λίγα παραπάνω και λίγα λειψά δεν τους έκανε μεγάλη διαφορά .Όταν μιλούσαν για πολλά δισεκατομμύρια τα λίγα δεν τα υπολογίζανε .

ΞΑΝΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Από την 28^η Οκτωβρίου του 1940 που είχε κλείσει το σχολείο μας δεν είχα πάει σχολείο και αυτό ανησυχούσε λίγο τους γονείς μου αλλά κι εμένα που συχνά τους γκρίνιαζα . Έβλεπα μερικούς φίλους μου που πήγαιναν σε Γυμνάσια της Θεσσαλονίκης και όταν ερχόντουσαν στο χωριό τα σαββατοκύριακα επιδεικτικά πουλούσαν πνεύμα με καμία αρχαία ελληνική λέξη και άλλες εξυπνάδες και ζήλευα που ήξεραν λίγα πράγματα περισσότερα από εμένα και από τα άλλα παιδιά.

Αρχές Αυγούστου 1943. Κόντευα να κλείσω τα 14 μου χρόνια και τα τρία χρόνια δίχως σχολείο στην κρίσιμη αυτή ηλικία της μάθησης τα ένιωθα τελείως κενά σαν να μη μεγάλωσα. Καταλάβαινα ότι οι γονείς μου νιώθανε λίγη ενοχή που δεν προσπαθήσανε να με στείλουν στο γυμνάσιο όπως έκαναν άλλοι.

Έτσι μία μέρα πήγε ο πατέρας μου στη Θεσσαλονίκη να δει μία ανιψιά του που ήταν καθηγήτρια φιλολογίας για να μάθει αν θα μπορούσε να με προγυμνάσει ώστε τον Σεπτέμβριο να δώσω εξετάσεις .

Δέχτηκε με χαρά αλλά και η θεία μου Ελισάβετ (πρώτη εξαδέλφη του πατέρα μου) να με φιλοξενήσει στο παλιό τούρκικο σπίτι της που ήταν κοντά στη Καμάρα και λίγα μέτρα από την ροτόνττα (στρογγυλό οικοδόμημα θολωτό) του Αη Γεώργη.

Ο δρόμος με τα παλιά Τούρκικα σπίτια από την Καμάρα που οδηγούσε στην εκκλησία του Αη Γεώργη με τη ροτόνττα. Επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μετατράπηκε σε τζαμί. Έτσι ήταν και μέχρι το 1970 ,τόρα δεν είναι

Φώτο. από ελαιογραφία

Η Καμάρα της εποχής εκείνης με τα παλιά σπίτια πίσω και το τραμ να περνάει από την παλιά πύλη του Αδριανού προς τα έξω. Δεξιά το αρτοποιείο του Βογδάνου.

Μία άλλη επίσης πρώτη εξαδέλφη του μπαμπά η Δήμητρα έμενε στο διπλανό μεγάλο τούρκικο σπίτι .Είχαμε καλές φιλίες γιατί πριν από τον πόλεμο κάθε καλοκαίρι ερχόντουσαν στο χωριό για παραθέριση.

Η πρώτη θεία μου είχε την Κατίνα που ήταν καθηγήτρια και αρραβωνιασμένη στον Θάνο και την Ειρήνη που πήγαινε στην πέμπτη γυμνασίου και τον άντρα της Γεώργιο που δούλευε καθαριστής στο Δήμο της Θεσσαλονίκης.

Η άλλη θεία Δήμητρα και Ευριπίδης είχαν την Λόλα που είχε τελειώσει το γυμνάσιο τον Στέλιο που δούλευε στο μπακάλικο του πατέρα του στο Καπάνι και την Ειρήνη που ήταν στη τρίτη τάξη του γυμνασίου.

Μόλις τα κανόνισε ο πατέρας μου πήγαμε με την μητέρα μου να με τακτοποιήσει και να δει που θα έμενα. Για ευκολία η θεία μου έδωσε ένα ξεχωριστό δωμάτιο δίπλα από την αποθήκη με σανιδένιο πάτωμα που είχε στην αυλή για να έχω ησυχία και να μπορώ να μελετώ. Είχε ένα μεταλλικό κρεβάτι με αχυρένιο στρώμα ,ένα τραπέζι με άνισα ποδάρια και μία καρέκλα ψάθινη και μία λαμπίτσα πετρελαίου σαν μπιμπελό.

Η χαρά μου ήταν πολύ μεγάλη που θα έμενα μέσα στη Θεσσαλονίκη και κοντά σε τραμ γιατί μου άρεσε να κάνω σκαλομαρία.(το σκάλωμα στο τραμ) και για μπάνιο που η πλαζ του Λευκού Πύργου ήταν 20 λεπτά με τα πόδια

Η μητέρα μου κανόνισε να έρχεται κάθε δύο μέρες για να μου φέρνει τα τρόφιμα και καθαρά ρούχα και λίγο χαρτζιλίκι .

Η ξαδέλφη μου η Κατίνα δίδασκε σε ένα γυμνάσιο θηλαίων και το φροντιστήριο θα το έκανε μετά τη δουλειά της. Ο δε αρραβωνιαστικός της ο Θάνος ήταν κι αυτός καθηγητής αλλά εργαζόταν στη Φοιτητική Λέσχη που ήταν κοντά στο Λευκό Πύργο δίπλα από το κρατικό θέατρο και ήταν υπεύθυνος των συσσιτίων

Τις πρώτες δύο μέρες δεν έκανα φροντιστήριο και ήταν να συνηθίσω και να μάθω την περιοχή την οποία ήξερα καλύτερα απ αυτούς αλλά δεν πήγαινα στις θείες τακτικά παρά μόνο με την μαμά μου πριν από τον πόλεμο που τις είχε καλές φιλενάδες.

Όταν αρχίσαμε τα μαθήματα χαιρόμουν που γρήγορα θα πήγαινα στο γυμνάσιο για να φορέσω και εγώ το πηλήκιο όπως τα άλλα γυμνασιόπαιδα.. Ήταν προνόμιο τότε να είναι ένα παιδί στο γυμνάσιο .

Οι κοριοί

Στις αρχές όλα πηγαίνανε καλά ως που οι κοριοί με ανακάλυψαν να κοιμάμαι σ εκείνο το δωμάτιο. Φαίνεται ότι κι αυτά τραβούσαν πείνα με τη κατοχή και όταν πήραν χαμπάρι τα πρώτα βράδια ήρθαν μερικοί για αναγνώριση και δοκιμή. Όταν είδαν ότι είχα καλό αίμα πανηγύριζαν .

Το πρώτο βράδυ είχα μερικά τσιμπήματα και δεν έδωσα σημασία αλλά πήγα και το είπα στην θεία μου τη χοντρή και κοντή Ελισάβετ, και μου είπε. « **Εμείς βρε παιδί μου μένουμε εδώ από το 1922 ,στις αρχές είχαμε κι εμείς αλλά τώρα δεν μας τσιμπάνε πια** ». Σήκωσα τη φανέλα μου να δει τη κοιλιά και τη πλάτη μου που έμοιαζε σα να είχα ιλαρά και της είπα. «**Θεία. Εσάς δεν σας τσιμπάνε πια γιατί βαρέθηκαν να πίνουν όλο το ίδιο αίμα**». Γέλασε και είπε. «**Να σκάσεις βρε είσαι και χωρατατζής**».

Έφερε λίγο ακάθαρτο πετρέλαιο και πασάλειψε λίγο το κρεβάτι μου για να φοβηθούν και για δύο τρεις μέρες δεν πάτησαν πόδι αλλά μόλις είδαν ότι δεν πεθαίνει κανένας τους ξαναήρθαν . Άλλο δωμάτιο δεν είχανε αλλά και να είχανε εμένα θα με βρίσκανε.

Ήταν καλοκαίρι και προτιμούσα να κοιμηθώ έξω κάτω από την ακακία παρά να γίνω τροφή των κοριών . Όταν ήρθε η μητέρα μου και είδε τα τσιμπήματα είπε να με πάρει αλλά σκέφθηκα ότι θα έχανα τα μπάνια μου, τις βόλτες μέσα στους μαχαλάδες και τη σκαλομαρία στα τραμ και δεν δέχτηκα να φύγω .

Κάθε μεσημέρι η μεγάλη Ειρήνη ,η μικρή Ειρήνη ,ο Στέλιος κι εγώ πηγαίναμε με κουβαδάκια από ντενεκέδες κονσερβών στη Λέσχη των Φοιτητών και παίρναμε φαγητό με κουπόνια που μας τα προμήθευε ο Θάνος .Ήταν λαθραία αλλά ο Θάνος σφράγιζε τα κουπόνια και ήταν αυτός που τα κανόνιζε και παίρναμε από 4 μερίδες ο καθένα για ανύπαρκτους φοιτητές . Είχαμε χορτάσει να τρωμε μελιτζάνες και λάχανα γιαχνί και διάφορες σούπες νερουλές της κατοχής με ψωμί μπομπότα.

Ευτυχώς που η μαμά μου κάθε 2-3 μέρες έφερνε από το χωριό πλαστό ψωμί σπιτικά φαγητά, φρούτα, αυγά, τυρί γάλα και ζαρζαβατικά για μένα και για τ ξαδέλφια που τα μοιραζόμασταν γιατί δεν τα έβρισκαν εύκολα στην αγορά .

Στις αρχές περνούσα καλά αλλά μετά από κανένα μήνα άρχισαν οι δύο Ειρήνες να με πειράζουν και ήταν πολύ τζαναμπέτισσες. Με αποκαλούσαν χωριάτη για να θυμώσω αλλά εγώ γελούσα και έτσι σταμάτησαν.

Η θεία μου με έβαζε κάπου-κάπου να της κάνω και καμιά δουλειά. Είχε δύο κότες δεμένες από το ένα πόδι για να μη φεύγουν ,Της έκανα ένα κουμάσι με κάτι σανίδια και σύρμα και ήταν ελεύθερες χάρηκε πολύ αλλά περισσότερο οι κότες .

Μετά με έστειλε να φέρω νερό από τη βρύση γιατί τα σπίτια τότε δεν είχαν νερό μέσα και το νερό το έπαιρναν από κοινή βρύση που ήταν έξω από τον Αη Γιώργη που έτρεχε όπως το λάδι από το λαδικό Έβαζα τον τενεκέ το πρωί στη σειρά και τον έπαιρνα το απόγευμα.

ΟΙ ΚΟΡΙΟΙ

Θυμάμαι επί κατοχής πήγα σε φροντιστήριο
δωμάτιο μου βρήκανε πούταν σαν κρατητήριο.

Ήταν δίπλα. στην Καμάρα, τέρμα στην οδό Τσοφλή
το παλιόσπιτο της θειάς μου ήταν όλο με κοριοί..

Η δασκάλα εξαδέλφη, μου εδίδασκε τ' αρχαία
κι' εγώ δεν ήξερα καλά την γλώσσα μας την νέα.

Μου μάθαινε πως, «λύκος εδίωκεν αμνόν
και ο αμνός κατέφυγε μέσα σ'έναν ναόν».

Γλύτωσε απ το λύκο που μπήκε στο ναόν
τον πιάσαν οι παπάδες τον κάναν σουβλιστόν.

Τα βράδια όταν πήγαινα να κοιμηθώ λιγάκι
όλ' οι κοριοί σε δυό λεπτά φεύγανε πιά χορτάτοι.

Το σώμα μου κοκκίνιζε σα νάχα ιλαρά
ένιωθα σαν ψωριάρης δεν είχα τη χαρά.

Τρεις εβδομάδες άντεξα στο δράμα των κοριών
Κλαίοντας είπα στους γονείς
«Καλύτερα αγράμματος και δάγκομα σκυλιών
και όχι αιμοδότης εκείνων των κοριών».

Τάσος Κολοκοτρώνης

Ο Άντρας της θείας, ο Μπάρμπα Γεώργος δεν ήξερε καλά Ελληνικά και μαζί μιλούσαμε Τουρκικά και ρωτούσε για τους φίλους του που ήταν στο χωριό που δεν τους είχε δει από την προσφυγιά ακόμα . Και ήταν μόνο καμιά δεκαριά χιλιόμετρα

Μία μέρα αποφάσισα να πάω με το τραμ σκαλομαρία στο Ντεπό. Πήγα μια χαρά σκαλωμένος στο πίσω μέρος ,έκανα μία βόλτα εκεί και με το ίδιο κόλπο γύριζα να πάω να δω στο σινεμά Ηλύσια τη γερμανική κωμωδία (Ο Μπίλνς ο πολύγαμος) .Πριν σταματήσει το τραμ με βούτηξε ένα χωροφύλακας της τροχαίας . Κόντεψα να λιποθυμήσω .

Με κρατούσε γερά και με τραβούσε από το γιακά του πουκάμισου για να μη φύγω και έλεγε. «Τώρα θα δεις αληταρά τι θα πάθεις στην ασφάλεια».

Με πήγε στην οδό Πολωνίας που ήταν το τμήμα της τροχαίας και μόλις με κατέβασε στο υπόγειο πήρε όλα τα στοιχεία μου. Εκεί είδα και καμιά άλλα δεκαριά παιδιά από ίδια και άλλα παραπτώματα στο κρατητήριο .

Μετά από καμιά ώρα μπήκε ένας Έλληνας αστυνομικός ντυμένος με γερμανική στολή και με μία βέργα στο χέρι και φώναζε έναν-έναν να του πει τι σφάλμα έκανε. Άμα ήταν από κλεψιά έτρωγε πολύ ξύλο και από σκαλομαρία, για πρώτη φορά, από μία γερή ξυλιά στη παλάμη και στα πόδια. Αυτή ήταν και η τελευταία σκαλομαρία που έκανα.

Τα μεγαλύτερα και τα καλύτερα Γυμνάσια της πόλη τα είχαν επιτάξει οι γερμανοί για το στρατό τους. Όπως το 4^ο και το 2^ο που ήταν σε κεντρικά μέρη της πόλης. Αφήσανε το 3^ο Γυμνάσιο που ήταν στην οδό Κασσάνδρας, ένα μέρος που δεν μπορούσαν να πάνε οχήματα και τανκ αλλά ήταν ένα παλιό Τούρκικο κτίριο με μικρή αυλή και όλο πέτρες.

Με την κατοχή τα Γυμνάσια από εξατάξια γίνανε οκτατάξια για να διευκολύνουν τα παιδιά που διακόψανε το δημοτικό στην πέμπτη και έκτη δημοτικού να συνεχίσουν το οκτατάξιο Γυμνάσιο από την πρώτη τάξη που τα μαθήματα θα ήταν ανάλογα πάλι όπως της πέμπτης και της έκτης δημοτικού.

ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Όταν κόντεψε ο καιρός για τις εξετάσεις ο πατέρας μου πήγε να δει τον καθηγητή Γιάννη Κουρτίδη που ήταν χωριανός μας και δίδασκε στο τρίτο Γυμνάσιο .Τον γνώριζα κι εγώ και περισσότερο τον πατέρα του που ερχόταν στο καφενείο μας και του έκανα καφέ, ήταν και πολύ φίλοι με τον πατέρα μου.

Όταν ήρθε η μέρα να κάτσω για εξετάσεις έτρεμα σαν το ψάρι, νόμιζα ότι θα με περνούσαν από στρατοδικείο. Ευτυχώς ο κυρ Γιάννης ερχόταν κάθε λίγο και λιγάκι και μου έλεγε τι να κάνω με τα αρχαία ελληνικά, γιατί εγώ ο φουκαράς δεν ήξερα καλά-καλά ούτε τα νέα.

Όταν βγήκαν τα αποτελέσματα είδα ότι πέρασα με 11.25 που για μένα ήταν θρύλος. Χάρηκε ο κυρ Γιάννης και ξαδέλφη μου η Κατίνα αλλά και οι γονείς μου που έκανα ξανά αρχή μετά από τρία χρόνια στασιμότητας. Οι εξαδέλφες που δεν με χώνευαν με ειρωνεύτηκαν λέγοντας. Ε...και οι χωριάτες τώρα θέλουν να πάνε στο Γυμνάσιο».

Τον Σεπτέμβριο όταν αρχίσαμε τα μαθήματα δεν πήγα ξανά στους κοριοούς . Με πήρε ο φίλος μου ο Θεόφιλος Γιαμούκης μαζί του στο δωμάτιο που νοίκιαζε κοντά στο Τουρκικό Προξενείο και πήγαινε στο ίδιο Γυμνάσιο.

Του Θεόφιλου οι γονείς ήταν αρκετά ευκατάστατοι είχαν κτήματα, αγελάδες και ο μεγάλος αδελφός του ήταν εμπορομανάβης στη λαχαναγορά στην οδό Αγίου Δημητρίου και είχαμε άφθονα λαχανικά και προ παντός τυρί γιαούρτη και μυζήθρα φρέσκια .

Το δωμάτιο μας ήταν παλιό και μεγάλο αλλά δίχως κοριούς .Δεν είχε κρεβάτι μόνο τραπέζι και δύο καρέκλες και κοιμόμασταν στο πάτωμα .

Την μυζήθρα την κρεμούσαμε έξω στο δέντρο της αυλής για να στραγγίσει αλλά δύο φορές μας την κλέψανε. Μετά την κρεμούσαμε από ένα καρφί που βάλαμε στο ταβάνι και κανονίσαμε οι σταγόνες να πέφτουν σε μία τρυπά που είχε το πάτωμα από ρόζο και πήγαινε κατευθείαν στο υπόγειο αλλά μετά από λίγες μέρες ήρθαν τα ποντίκια Μετά ανακαλύψαμε και βάλαμε ένα πιάτο με νερό για να πέφτουν οι σταγόνες μέσα και να μη μυρίζει .

Τα απογεύματα πηγαίναμε και παίζαμε τις μηχανές με το ποδόσφαιρο σε μία λέσχη εκεί κοντά αλλά όταν είδαμε το χαρτζιλίκι μας να εξαφανίζεται σταματήσαμε .

Τα βράδια πηγαίναμε έξω από μία ταβέρνα που έπαιζε και τραγουδούσε ο Τσιτσάνης και άλλοι ν ακούσαμε τα τραγούδια του αλλά δεν τους βλέπαμε διότι οι πόρτες και τα παράθυρα ήταν καλυμμένα με εφημερίδες για συσκότιση και ήταν μέχρι τις 10 το βράδυ

Με τον Θεόφιλο και με τα παιδιά της γειτονιάς κάναμε καλή παρέα αλλά λίγο πριν από τα Χριστούγεννα η ιδιοκτήτρια ήθελε το δωμάτιο για δική της χρήση και φύγαμε, έτσι ο Θεόφιλος πήγε κοντά στον αδελφό του .

Ο Πατέρας μου φρόντισε και βρήκε ένα δωμάτιο στο σπίτι του καφεκόπη μας του Αρμένιο Σεμερτζιάν. (αλλά επί κατοχής ο καφές γινόταν από ρεβίθι ή κριθάρι) Ήταν κοντά στο σχολείο αλλά δεν μου άρεσε το Αρμένικο περιβάλλον. Αυτός είχε τέσσερα μεγάλα αγόρια και δύο κορίτσια. Το βράδυ όταν ερχόντουσαν στο σπίτι για φαγί γινόταν της μουρλής, περισσότερο μιλούσαν Αρμένικα και δεν καταλάβαινα και μου λέγανε «Άντε Τάσο, τώρα θα μάθει και τα αρμένικα». Και τους έλεγα. «Μόλις μάθω τα αρχαία Ελληνικά θα μάθω και τα Αρμένικα

Όταν μετά το φαγητό καθόντουσαν όλοι μαζί στα μιντέρια (στρώματα στο πάτωμα για καθισό) να ξεκουραστούν ο άντρας και η γυναίκα του αμολούσαν κάτι πορδές δίχως καμία ντροπή. Αμέσως η χοντρή γυναίκα έπαιρνε μία μεγάλη βεντάλια που είχε και έκανε αέρα να διαλυθεί η μυρωδιά.

Με τους Αρμένιους δεν έμεινα πολύ. Ένα πρωί πήρα τα πράγματά μου και με ένα κάρο ενός χωριανού πήγα στο σπίτι και είπα στους γονείς μου ότι αποφάσισα να πηγαίνω στο σχολείο με τα κάρα των χωριανών που πάντα κάποιος πήγαινε στην πόλη ή με το μικρό εργατικό τρένο που έφερνε εργάτες των σιδηροδρόμων από τη Θεσσαλονίκη μέχρι και τους Λαχανόκηπους και τους άφηνε σε διάφορα μέρη και το απόγευμα τους έπαιρνε να επιστρέψουν πάλι στη πόλη. Το τρένο αυτό, δεν ξέρω γιατί, το ονομάζανε «Μπαλέ» και είχε μικρή μηχανή και 3-4 βαγόνια..

Το γυμνάσιό μας λειτουργούσε έξη μέρες την εβδομάδα και για να εξυπηρετήσει όλα τα παιδιά πηγαίναμε για τρεις ώρες μέρα παρά μέρα (Άντε τώρα να μάθουν τα παιδιά γράμματα).

Το Γυμνάσιο απείχε από το σπίτι μας περί τα 10 χιλιόμετρα. Όταν βάδιζα κανονικά και ευθεία την απόσταση την κάλυπτα σε δύο ώρες. Όταν έκανα και τροχάδην σε μία ώρα και. Όταν όμως πήγαινα από διαφορετικούς δρόμους και χάζευα εδώ και κει και έπαιζα πήγαινε και τρεις ώρες .

Ο Μπαλές πήγαινε σε 20 λεπτά αλλά το κακό ήταν ότι οι Γερμανοί δεν επέτρεπαν να το χρησιμοποιούν οι πολίτες και τους κυνηγούσαν.

Τους κατέβαζαν από το ένα βαγόνι αμέσως ανεβαίνανε στο άλλο. Ιδίως τα παιδιά. Στο τέλος ακούγαμε να λένε (Φαφλούχτεν) και τα παρατούσαν .

Ήταν μεγάλη τυραννία για μένα να πηγαίνω έστω και μέρα παρά μέρα σχολείο στη Θεσσαλονίκη αλλά από την άλλη μου άρεσε αυτό γιατί κάτι μάθαινα, έκανα τα μπάνια μου στο Λευκό Πύργο, πήγαινα και σινεμά παρά να δουλεύω στο καφενείο η στο χωράφι και στο κοινοτικό γραφείο. Αλλά μετά το σχολείο πάλι έκανα όλες αυτές τις δουλειές ακόμα έκανα και αρκετά ψώνια για το καφενείο μας .

Μία μέρα πηγαίνοντας στο σχολείο ο πατέρας μου έδωσε την τραμουτζάνα των δέκα οκάδων να πάρω από το ουζάδικο του Πετρακάκη ούζο

Πήγα στο σταθμό μας και μόλις κατεβήκανε οι εργάτες σκαρφάλωσα μέσα . Συνέχισε το ταξίδι του για το τελευταίο σταθμό στους Λαχανόκηπους να αφήσει και τους άλλους εργάτες εκεί και μετά να επιστρέψει στη Θεσσαλονίκη που δεν σταματούσε πουθενά πια παρά μόνο στο σταθμό Κωνσταντινουπόλεως Και απ εκεί πηδήξανε μέσα αρκετοί άλλοι και χαρήκανε. Οι Γερμανοί ούτε μιλούσανε ούτε φωνάζανε μόνο γελούσανε και είπα από μέσα μου. «Ρε τους κερατάδες σήμερα είναι ευγενικοί». Και τι ευγενικοί

Το τρένο αντί να πάει προς τη Θεσσαλονίκη έβαλε μπρος και με μεγάλη ταχύτητα και πήγαινε προς το Κιλκίς .

Όλοι εμείς οι λαθρεπιβάτες βλέπαμε ο ένας τον άλλον. Περάσαμε τον σταθμό του Γαλλικού, που απέχει κάπου 30 χιλιόμετρα από τη Θεσσαλονίκη πήγαμε και αρκετά χιλιόμετρα πιο μακριά και σε ένα ερημικό μέρος σταμάτησε το τρένο . Κατεβήκανε από τη μηχανή οι Γερμανοί στρατιώτες με τα αυτόματα και μας είπαν να κατεβούμε και να απομακρυνθούμε μέσα στα χωράφια. Οι μεγάλοι υπάκουσαν αλλά εμείς οι πιτσιρικάδες μείναμε κοντά. Ξαφνικά ξεκίνησε με την όπισθεν και γρήγορα για επιστροφή και ανεβήκαμε αρκετοί ξανά.

Το τρένο σταμάτησε ξανά και ένας στρατιώτης τώρα θυμωμένος πυροβόλησε στον αέρα αλλά και στο ψαχνό να έριχνε ποιος θα τον εμπόδιζε:

Μετά απ αυτό, το τρένο έφυγε δίχως τους τσαμπατζήδες και μας άφησε όλους καμιά πενηνταριά άτομα μικρούς και μεγάλου στο πουθενά. Πήραμε το δρόμο της επιστροφής άκρη-άκρη από τη γραμμή και με τα πόδια επιστρέψαμε στο χωριό κατά το βραδάκι. Υπολογίζω ότι θα περπατήσαμε περί τα 37 χιλιόμετρα . Μετά από την τιμωρία αυτή πάλι ανέβαινα αλλά όχι πολύ συχνά. Την ημέρα εκείνη ούτε σχολείο πήγα ούτε και ούζο

Ο «Μπαλές» ήταν ένα παρόμοιο τρένο που έφερνε και έπαιρνε τους εργάτες από διάφορα μέρη. ερχόταν από τη Θεσσαλονίκη μέχρι το σταθμό των Λαχανοκήπων. Η φωτογραφία πάρθηκε απέναντι από το καφενείο μας από τον Ν. Χατζημάρκου

Μεταξύ των συνοικισμών Διαβατά και Νέας Μαγνησία υπήρχαν αρκετά μαγαζιά ήταν το κέντρο και ο σιδ. σταθμός. Εκεί σταματούσαν τα γερμανικά αυτοκίνητα, τα κάρα και η συγκοινωνία . Το καφενείο του Γιώργου Διαμαντόπουλου ήταν και σαν πρακτορείο. Με τον γιο του τον Φώτη ήμασταν πολύ καλοί φίλοι και ο πατέρας του ήταν μορφωμένος στα ελληνικά και τουρκικά και φανατικός βενιζελικός. Διετέλεσε δε και πρόεδρος της κοινότητα για αρκετά χρόνια.

Όταν είδε που εγώ πήγαινα στο γυμνάσιο αμέσως ενδιαφέρθηκε να στείλει και τον Φώτη και μου πρότεινε να πηγαίνουμε μαζί αλλά ακόμα η συγκοινωνία ήταν μεγάλο πρόβλημα .Ένα γκαζοζέν που είχαμε και ένα κάρο αν δεν γέμιζαν δεν ξεκινούσαν και ήταν δύσκολα να κανονίσει κανένας να πάει κάπου στην ώρα του .

Δεν ξέρω πως τα κατάφερε να γράψει τον Φώτη στο γυμνάσιο δίχως εξετάσεις και μάλιστα στο 4^ο που μόλις οι γερμανοί το δώσανε πίσω να λειτουργήσει.

Επίσης βρήκε και ένα ποδήλατο με συμπαγή λάστιχα για να πηγαίνουμε με το ποδήλατο. Χαρήκαμε που θα είχαμε και ποδήλατο. Κάναμε δοκιμή για μία εβδομάδα αλλά ο δρόμος ήταν τόσο χαλασμένος από τα τανκ που ο πισινός μας έγινε όλο πληγές και το παρατήσαμε.

Με τον Φώτη κάναμε καλή παρέα . Διάβαζε πολύ εφημερίδες και του άρεσε η πολιτική και πάντα προσπαθούσε να μιλήσει στην καθαρεύουσα και για να εντυπωσιάσει τους άλλους αλλά δεν του άρεσε το σχολείο .

Πήγαμε μαζί σχολείο κανένα μήνα με άλλα μέσα συγκοινωνίας και με τα πόδια αλλά βαρέθηκε και τα παράτησε . Εγώ επέμενα, σηκώνόμουν το πρωί στις 6 και για να είμαι σίγουρος πήγαινα με τα πόδια τα 12 χιλιόμετρα και κατά τις 8 περίπου ήμουν στη τάξη..

Η ΜΕΓΕΓΑΛΗ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Ένα πρωί στις 6, όπως τα άλλα πρωινά, ξεκίνησα με τα πόδια για το σχολείο. Θα ήταν περίπου κατά τα τέλη Μαΐου Ο δρόμος ήταν ερημικός και δεν είχε κίνηση. Ο μόνος που περπατούσε ήμουν εγώ Όταν έφτασα στη διακλάδωση του δρόμου προς το Κιλκίς που ήταν στο 7^ο χιλιόμετρο έβλεπα πολλά αυτοκίνητα γερμανικά σταματημένα και νόμισα ότι έγινε κανένα ατύχημα .

Όταν κόντευα να πλησιάσω το μέρος ένα γερμανός στρατιώτης έκανε σήμα να σταματήσω και να κάτσω κάτω . Σταμάτησα και παρατήρησα αριστερά στο μέρος του λόφου που ήταν σκαμμένο. Από το μέρος αφαίρεσαν το χώμα για να στρώσουν τις γραμμές. Εκεί ήταν παρατεταγμένοι πολλοί γερμανοί στρατιώτες

Από τα φορτηγά που ήταν περί τα 300 μέτρα μπροστά μου είδα που κατεβάζανε πολίτες που ήταν πιασμένοι χέρι - χέρι αλλά νομίζω ότι ήταν δεμένοι ο ένας με τον άλλον ανά δέκα περίπου και πηγαίνανε προς τους γερμανούς όλοι μαζί .

Εκεί είδα που σταθήκανε στη σειρά και ακούστηκαν πυροβολισμοί και άλλο δεν τους είδα . Κατάλαβα ότι εκτελούσαν πολίτες . Αυτό έγινε 6-7 φορές. Το θέαμα εκείνο με συγκλόνισε και έπαθα σοκ. Σκέφτηκα να τρέξω και να φύγω πίσω αλλά φοβήθηκα να μη με πυροβολήσει ο σκοπός που δεν ήταν και μακριά .

Το περιστατικό αυτό κράτησε περίπου μία ώρα. Όταν έκαναν τη δουλειά τους έφυγαν έφυγα κι εγώ αλλά πήγα στο σχολείο κατά τις 10 το πρωί σαν ράκος .

Έφτασα εκεί όταν είχαν τα παιδιά διάλειμμα. Όταν με είδε ο κυρ Γιάννης ο καθηγητής μου είπε. «Παιδί μου εσύ είσαι χλομός και φαίνεσαι πολύ άρρωστος, γιατί ήρθες;».

Του είπα ακριβώς τι είδα στο δρόμο και δεν το πίστευε. Με πήρε στο γραφείο και διηγήθηκα το συμβάν και μπροστά στους άλλους καθηγητές και καθηγήτριες και μ έπιασαν τα κλάματα. Όλοι αναστατώθηκαν. Με κράτησαν να μείνω στο γραφείο μέχρι το μεσημέρι και μετά με στείλανε στο σπίτι .

Επιστρέφοντας στο σπίτι και κοντεύοντας στο σημείο εκείνο μ έπιασε ένας φόβος. είδα όμως δύο άτομα εκεί και από περιέργεια πήγα να δω. Ήταν δύο ηλικιωμένοι που κλαίγανε γιατί όπως μου είπαν εκτελέσανε τα παιδιά τους εκεί.

Η εκτέλεση όπως μου είπαν έγινε κατ ευθείαν μέσα σε δύο ομαδικούς τάφους και του σκέπασαν με λίγο χώμα γιατί είδα κι εγώ που τα άκρα ορισμένων ήταν ακόμα απ έξω και με τα χέρια οι δύο άνθρωποι τους σκεπάζανε .

Όταν πήγα στο καφενείο πήγα αμέσως να το πω στον πατέρα μου αλλά ήδη το είχαν μάθει όλοι οι κάτοικοι

Αυτό ήταν για μένα και το τέλος του σχολείου. Είχα τραυματιστεί ψυχικά και δεν ήθελα να περνάω άλλο απ αυτό μέρος .

Βοηθούσα τον πατέρα μου στο καφενείο, στο κτήμα μας που καλλιεργούσαμε λίγα λαχανικά και στο γραφείο με τη γραφομηχανή και τον κυρ Μήτσο Παπασωτηρίου τον γραμματέα μας .

Μία μέρα ο πατέρας μου μ έστειλε στη πόλη να κάνω ψώνια για το μαγαζί. Ήθελε ούζο, ζαχαρίνες και χαρουπίνη για τους καφέδες και κανένα ντενεκέ με γλυκό κουταλιού βουλγάρικο από τη μαύρη αγορά .

Άφησα την τραμουτζάνα στο ουζάδικο του Κομπίλη αυτή τη φορά που ήταν κοντά στο Βαρδάρη και σκέφθηκα μια που ο καιρός ήταν καλός να πάω στο Λευκό Πύργο να κάνω ένα γρήγορο μπάνιο και μετά να κάνω τα ψώνια και να πάω στο μαγαζί.

Τότε στο μέρος αυτό πήγαιναν τα αγόρια και προτιμούσαν τη μικρή προκουμαία (σκάλα) του Λευκού Πύργου για να κάνουν βουτιές και τα αγόρια μέχρι 13 χρονών δεν φορούσαν και μαγιό

Ξεντύθηκα άφησα τα ρούχα μου επάνω σε μία πέτρα έκανα λίγο κολύμπι και μετά άρχισα τις βουτιές .. Μετά από πολλές ωραίες βουτιές που έκανα, όταν πήγα να κάνω και άλλη λίγο ακόμα και θα ήταν μοιραίο όταν έπεσα με το κεφάλι μου επάνω σε ένα μεγάλο παιδί που έτυχε να είναι κάτω και δεν τον είδα και τον κτύπησα στην πλάτη με μεγάλη δύναμη. Για ένα λεπτό δεν τον έβλεπα αλλά όταν συνήλθε και βγήκε στη επιφάνεια άρχισε να βρίζει και να με κυνηγάει μέσα στη θάλασσα.. Πήγα προς τα βαθιά και κόντευε να με πιάσει. Πρόλαβα και ανέβηκα στους κυματοθραύστες (μπλόκια) και άρχισα να τρέχω, Πριν με πιάσει βούτηξα ξανά για να βγω έξω. Μόλις βγήκα έξω με έπιασε και άρχισε να με χτυπάει άγρια που το σώμα το έκανε κατάμαυρο . Ήταν ένας μαντράχαλος περίπου 20 χρονών που αν δεν τον σταματούσαν κάτι άλλοι θα με σκότωνε . Όταν συνήλθα πήγα να πάρω τα ρούχα μου . Τρέχει τα αρπάζει και τα ρίχνει όλα μέσα στο νερό και έγιναν μούσκεμα .

Πότε να ξεραθούν και πως να πάω σπίτι τώρα: Λίγο πιο πέρα κοντά στην ηλεκτρική εταιρεία ήταν ο σκελετός ενός μεγάλου πλοίου που οι λουόμενοι το χρησιμοποιούσαν για αποδυτήρια και αποχωρητήριο (εκεί να δείτε κουράδες)

Άπλωσα τα ρούχα μου να ξεραθούν και κάθισα εκεί τρεις ώρες ολόγυμνος και έτρεμα από το κρύο και από φόβο να μη έρθει πάλι και με δείρει ο ρουφιάνος.

Το απόγευμα φόρεσα τα ρούχα μου μισοστεγνωμένα, έκανα τα ψώνια και τράβηξα για το σπίτι για να φάω άλλο ένα ξύλο από τον πατέρα μου που το είχα σίγουρο .

Ήξερε αυτός τι είχε στον τορβά του . Πήγαινα σιγά σιγά σαν βρεμένη γάτα. Σκεπτόμουν και παρακαλούσα αν ήταν εκεί οι Γερμανοί του σταθμού να πίνουν θα τη γλίτωνα αλλά δεν ήταν κανένας

Μόλις με είδε και είπε` «Που ήσουν απ το πρωί βρε πεσεβένηκη» Αρχισα να τις μαζεύω για δεύτερη φορά σε λίγες ώρες . Ένα μάθημα ακόμα εκτός σχολείου .

Ο πατέρας μου ήταν πολύ καλός ,γενναιόδωρος και με αγαπούσε πολύ, αφού έχασε τον μεγαλύτερο αδελφό μου και μία μικρότερη μου αδελφή από ελονοσία όταν ήταν μικρά αλλά ήταν και αυστηρός πολύ και όταν δεν υπάκουα τους κανόνες του με έδερνε και πολύ. Σαν παιδί ήμουν αρκετά ζωηρός με δική μου γνώμη .Μου άρεσε όταν πήγαινα στη πόλη να εξερευνώ όλες τις συνοικίες, τα μαγαζιά, τις αγορές και ότι άλλο μου άρεσε .Ακόμα και στο χωριό να βλέπω κάθε τι, κτήρια , κήπους. έργα κατασκευών και να ακούω συζητήσεις μεγάλων που συζητούσαν πολιτικά και λέγανε ιστορίες της προσφυγιάς.

Το 1944 δεν ήταν καλή χρονιά για τους Γερμανούς .Κάθε μέρα έβλεπα τα τρένα προερχόμενα από τη Γερμανία να κουβαλάνε μεγάλες τορπίλες μία σε κάθε βαγόνι ακόμα και μικρά υποβρύχια χωρισμένα στη μέση που τα συναρμολογούσαν φαίνεται σε κάποιο λιμάνι πριν τα καθελκύσουν στη θάλασσα .

Επίσης στον Θερμαϊκό κόλπο της Θεσσαλονίκης ήτα ένα μεγάλο πολεμικό πλοίο αραγμένο για μέρες που το βλέπαμε από την παραλία .Μάλιστα ένας βαθμοφόρος ναύτης γερμανοαμερικανός που υπηρετούσε σ αυτό ήρθε μία φορά στο καφενείο και όταν έμαθε που ο πατέρας μου ήταν κάποτε στην Αμερική ερχόταν κάθε μέρα ειδικά για να μιλήσει με τον πατέρα Αγγλικά και έλεγε ότι ήταν γεννημένος στη Γερμανία αλλά μεγαλωμένος στην Αμερική και όταν πήγε στη Γερμανία για διακοπές τον πήραν στο στρατό και δεν του άρεσε .

Μία μέρα τρία τέτοια τρένα σταθμεύσανε στο σταθμό του χωριού μας κάπου τετρακόσια μέτρα από το σπίτι μας και δεν ξέραμε που πηγαίνανε .

Το ίδιο βράδυ χτυπήσανε οι σειρήνες συναγερμό και καταλάβαμε ότι θα γινόταν επιδρομή συμμαχικών αεροπλάνων για να βομβαρδίσουν τις αμαξοστοιχίες ή και το πλοίο

Οι κάτοικοι που ήταν πιο κοντά στο σταθμό κατατρομαγμένοι φεύγανε από τα σπίτια τους στα χωράφια .Εμείς μπήκαμε στο καταφύγιο που δεν το είχαμε χρησιμοποιήσει από τον ελληνοϊταλικό πόλεμο και περιμέναμε.

Ακούαμε σε λίγο τα αεροπλάνα να πετούν από πάνω μας και στη συνέχεια τις βόμβες να πέφτουν και να σκανε με μεγάλο θόρυβο αλλά όχι κοντά μας.. μετά βγήκαμε έξω και είδαμε το μεγαλύτερο φωταγωγικό θέαμα από φωτοβολίδες και από τα αντιαεροπορικά πυρά που έβαζαν από παντού

Το πρωί μάθαμε ότι όλες οι βόμβες που ρίξανε έπεσαν παράλληλα με τις αμαξοστοιχίες αλλά 300 μέτρα μακριά από το σταθμό και μέσα στους μπαξέδες και καμιά δεκαριά δεν έσκασαν .Εάν έσκαναν οι τορπίλες και οι αποθήκες πυρομαχικών που είχαν εκεί κοντά μας η Θεσσαλονίκη ίσως να μη υπήρχε

Την ίδια μέρα πήγα και είδα που πέσανε οι βόμβες. Αυτές δε που δεν έσκασαν και ήταν μισοβυθισμένες στο χώμα δεν είδα τους Γερμανούς να ενδιαφέρονται να τις πάρουν.

ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗ ΒΕΡΟΙΑ

Από τις αρχές του 1944 συχνά μας επισκεπτότανε από την Βέροια ο πρώτος εξάδελφος της μαμάς μου. Ήταν ο Παναγιώτης Γκεμιτζής, πρόσφυγας κι αυτός που το 1922 με λίγες οικογένειες χωριανών από την Μαγνησία (Μανισά) της Μικράς Ασίας εγκαταστάθηκε και παντρεύτηκε εκεί και είχε δύο γιους και μία κόρη.

Ο θείος Παναγιώτης ήταν κοντός ξανθός με χωρίστρα στη μέση, γεμάτος, με γαλανά μάτια και μορφωμένος στα Ελληνικά και Τουρκικά και ήταν γραμματέας του γεωργικού συνεταιρισμού Βέροιας αλλά από ότι κατάλαβα ήταν και στέλεχος της εθνική αντίσταση του ΕΑΜ,

Ερχότανε συνήθως με το αλογόκαρο του και έμενε σ'εμάς μερικές μέρες και συναντούσε ορισμένους στο χωριό και στη Θεσσαλονίκη που ήταν και αυτοί στην ίδια οργάνωση. Κάθε φορά μας έφερνε σησάμόλαδο δικής του παραγωγής, καλαμπόκι, καρπούζια του βάλτου και σταφύλια, όταν ήταν στην παραγωγή τους

Το χωριό μας λόγω της τοποθεσίας και με πολύ γερμανικό στρατό στα πόδια μας δεν είχε οργανωμένη δράση αντίστασης και η παραμικρή υποψία μπορούσε να είχε σοβαρές συνέπειες γι αυτό ο κόσμος δεν ενδιαφερόταν και τόσο πολύ.

Εγώ κάτι υποψιαζόμουνα αλλά ήμουν ακόμα 15 χρονών και είχα άλλα ενδιαφέροντα άλλο τόσο και οι άλλοι φίλοι μου.

Μία μέρα η μητέρα μου ξαφνικά αποφάσισε να πάμε μαζί στη Βέροια. Χάρηκα που θα γνώριζα τα ξαδέλφια μου εκεί αλλά θα έβλεπα και τη Βέροια που δεν είχα ξανάπαι. και το ωραίο θα ταξιδεύαμε με το τρένο.

Η αιτία όπως μου εξήγησε ήταν ότι φοβόταν τους βομβαρδισμούς και έλεγε ότι μία μέρα θα γίνει μεγάλο κακό και τη Βέροια τη θεωρούσε πιο ασφαλές μέρος

Βγάλαμε τις απαιτούμενες άδειες ταξιδιού για τρεις μήνες (τις οποίες έγραψα ο ίδιος στο γραφείο τις υπόγραψα και σφράγισα).

Πήγαμε στη συνέχεια στο σταθμό Θεσσαλονίκης και πήραμε το τρένο της Φλωρίνης το οποίο είχε πολλά βαγόνια με πολίτες και αρκετούς Γερμανούς. Ο λόγος που πήραμε το τρένο ήτανε ότι δεν έκαναν πολύ έλεγχο στους επιβάτες των τρένων. Ενώ στον εθνικό δρόμο τα τάγματα ασφαλείας (αλητείας) σε κάθε χωριό ξεσκονίζανε και ψάχνανε μέχρι τα βρακιά και ότι τους άρεσε το παίρνανε και το άλλο ήταν ότι ο δρόμος είχε περισσότερες λακκούβες παρά ασφαλτο και πολύ κίνηση από γερμανικές φάλαγγες.

Στο σταθμό της Βέροιας που είναι δίπλα από την εθνική και απέχει από τη πόλη περί τα τρία χιλιόμετρα φτάσαμε κατά το μεσημέρι. Εκεί μας περίμεναν ο Θείος Παναγιώτης με τη θεία Γεωργία και τα παιδιά τους τον Γιάννη, Άννα και Βασίλη.

Αντί να πάμε στο σπίτι περάσαμε τις σιδηροδρομικές γραμμές και πήγαμε σε ένα ωραία αμπέλι με αρκετά οπωροφόρα δέντρα το οποίο ήταν δικό τους.

Μας περιποιήθηκαν με το παραπάνω και τα ξαδέλφια δεν ήξεραν τι να κάνουν για να με ευχαριστήσουν γιατί ήταν και η πρώτη μας γνωριμία..

Ο Γιάννης ήταν 19 χρονών, η Άννα 16 και Βασιλάκης 11 που δουλεύανε με τους γονείς τους στα κτήματα και δεν πηγαίνανε σε κανένα σχολείο κι αυτά όπως και εγώ.

Πριν σουρουπώσει ανεβήκαμε όλοι στο στενόμακρο κάρο τους και τραβήξαμε τον ανηφορικό δρόμο για τη Βέροια. Το αδύνατο άλογο με το ζόρι τραβούσε το κάρο και για να το διευκολύνουμε λίγο όλα τα παιδιά κατεβήκαμε και ευχαριστηθήκαμε το περπάτημα παρά το τράνταγμα του κάρου που ήταν δίχως ελατήρια.

Διασχίσαμε περπατώντας όλο σχεδόν τον κεντρικό δρόμο που ήταν και η αγορά αλλά όλα σχεδόν τα μαγαζιά και τα σπίτια ήταν ακόμα όπως τα είχαν αφήσει οι Τούρκοι όταν φύγανε με την ανταλλαγή .

Από το Δημαρχείο στρίψαμε δεξιά στο βάθος προς την Μπαρμπούτα όπου είναι και το ποτάμι και εκεί κοντά ήταν το σπίτι του θείου. Ένα παλιό τούρκικο διώροφο με τρία υπνοδωμάτια και μεγάλη βεράντα επάνω αλλά δεν είχαν κοριούς. Κάτω ο στάβλος ,ο αχυρώνας και η αποθήκη και αρκετά μεγάλη μπροστινή αυλή δίχως φράκτη προς το δρόμο.

Η επίσκεψη μας έγινε αμέσως γνωστή και αμέσως ήρθε η αδελφή του θείου η Ευαγγελία και τα τρία παιδιά της ξαδέλφια κι εκείνα και μερικοί γείτονες.

Συγκρίνοντας το χωριό και την ευρυχωρία που είχαμε, η Βέροια με τους στενούς δρόμους μου φάνηκε πληκτική, αλλά μετά από λίγες μέρες που πήγα στις καινούριες συνοικίες προς την Ελιά, που το θέαμα του καταπράσινου κάμπου είναι καταπληκτικό, και σε άλλα μέρη, μου άρεσε.

Πολλοί φίλοι του Γιάννη ερχόντουσαν να με γνωρίσουν αλλά με επιφύλαξη και με βλέπανε σαν ύποπτο σαν να ήμουν από άλλο πλανήτη. Τον έπαιρναν χωριστά και του λέγανε κάτι στο αφτί και αυτός τους έλεγε κάτι και μετά με χαμογελούσαν έκαναν χειραγίες αγκαλιάσματα και ήταν πιο φιλικοί. Και απορούσα γιατί τόση αγάπη

Από περιέργεια τον ρώτησα τι του λέγανε και τι τους έλεγε αυτός μετά και με χαμογελούσαν. Και μου είπε ότι.... Τον ρωτούσαν αν ήμουν οργανωμένος στα αετόπουλα ή στην ΕΠΟΝ . Σε όλους έλεγε ότι ήμουν δίχως να ξέρω εγώ τι είναι να είσαι οργανωμένος διότι εμείς στο χωριό δεν είχαμε ιδέα από αυτά.

Μου εξήγησε μετά ότι όλοι εκεί μικροί μεγάλοι άντρες και γυναίκες ήταν οργανωμένοι να βοηθούν τους αντάρτες που πολεμούσαν τους Γερμανούς κατακτητές να απελευθερώσουμε τι πατρίδα μας ,Μου είπε ότι ήταν βαθμοφόρος της ΕΠΟΝ και μου έκανε λίγη θεωρία πως λειτουργούσαν εκεί και πως να μη λρω τα μυστικά σε κανέναν.

«Μπράβο ρε Γιάννη» του είπα . «Απ εδώ και πέρα θα βοηθάω κι εγώ με ότι θέλετε να διώξουμε τους κατακτητές Γερμανούς ».

Τις πρώτες μέρες μαζί με τον Βασιλάκη εξερευνήσαμε όλη τη πόλη και μία άλλη μέρα πήγαμε και στο δευτερο αμπέλι που είχαν επάνω στον εθνικό δρόμο περί τα δύο χιλιόμετρα μετά από τον στρατώνα. Εκεί είχαν και μερικές καρυδιές και η τοποθεσία του ήταν υπέροχη . Έβλεπε προς το όρος Βέρμιο που ήταν δασωμένο και καταπράσινο. Μου είπε ότι τακτικά πηγαίνανε στο βουνό να κόψουν ξύλα για το χειμώνα παρέα με τα παιδιά . Ο δρόμος αυτό τότε μέσω Κοζάνη πήγαινε για την Αθήνα.

Επίσης έμαθα ότι εκτός από τα δύο αυτά αμπέλια είχανε και ένα χωράφι πίσω από το Ινστιτούτο βάμβακος στο χωριό Μακροχώρι όπου περνούσε και το ποτάμι με τα πολλά πλατάνια και θάμνους όπου καλλιεργούσαν καλαμπόκι και σησάμι . Επίσης και αρκετά στρέμματα στον κάμπο του βάλτου των Γενιτσών που έβαζαν σιτάρι και μπισσάνι.

Τα απογεύματα παίζαμε πάλα με λαστιχένιο τόπι ή μπάλα από πανιά και ο Γιάννης πήγαινε στα κτήματα τους για δουλειά. Επίσης παίζαμε με τα καροτσάκια που είχαν όλα τα απιδιά τις γειτονίας .Με έπιανε ίλιγγος όταν έβλεπα τα παιδιά να κατεβαίνουν από το χείλος της χαράδρας μέχρι κάτω το ποτάμι από ένα στενό μονοπάτι με μεγάλη ταχύτητα. Μετά από λίγη εξάσκηση είχα γίνει άσσος κι εγώ .

Μετά από μερικές μέρες μου ανάθεσαν υπηρεσία. Επειδή ήξερα λίγα γερμανικά με στείλανε με έναν άλλον για παρέα να αγοράζω από τους Γερμανούς στρατιώτες οτιδήποτε πουλούσαν. Αρβύλες, μπότες, ρολόγια, τσιγάρα, τσακμάκια κλπ.

Πηγαίναμε έξω από τον στρατώνα που ήταν πάνω στη εθνική οδό λίγο έξω από την πόλη πηγαίνοντας για την Κοζάνη αλλά και μέσα στην πόλη που στάθμευαν οι φάλαγγες και οι πεζικάριοι σε μία πλατεία κοντά στο γυμνάσιο

Χρήματα μου έδινε ο Γιάννης και μάλιστα πολλά αλλά δεν μου έλεγε ποιος του τα έδινε. Υπήρχαν αρκετοί που τους πουλούσαν διάφορα πράγματα αλλά εγώ μόνο αγόραζα Φώναζα «Άλλες κάουφεν, άλλες κάουφεν καμαράτ» και αυτοί που είχαν κάτι που δεν το ήθελαν το πουλούσαν .

Σε λίγες μέρες είχα αγοράσει αρκετές χλαίνες, μπότες, κουβέρτες, φανέλες κ.λ.π.. Ένας ήθελε να μου πουλήσει και πιστόλι αλλά ήταν λίγο επικίνδυνο η αγορά όπλων από στρατιώτες. Αυτά που αγόραζα τα προωθούσαν στο στρατό του ΕΛΑΣ.

Από τις πρώτες μέρες που πήγαμε εκεί παρατηρούσαμε ότι υπήρχε μεγάλη κίνηση του στρατού να φεύγει προς τη Θεσσαλονίκη και αρκετές φορές ακούαμε για ενέδρες που τους έστηναν οι αντάρτες στο δρόμο Βέροιας Κοζάνης .

Συχνά τα βράδια οι αντάρτες πλησιάζανε και τον στρατώνα και από τα υψώματα ρίχνανε όλμους . Τότε τα πολυβόλα των γερμανών δεν σταματούσαν μέχρι το πρωί

Όλοι μιλούσαν ότι οι Γερμανοί αποχωρούσαν και από άλλα μέρη της Ευρώπης και γρήγορα θα φεύγανε και από την Ελλάδα.

Μου έκανε εντύπωση που έβλεπα τα μεγάλα παιδιά που πήγαιναν κάθε πρωί σε φάλαγγα 10 με 15 γαιδούρια στο βουνό για να κόψουν ξύλα για το χειμώνα και μεταξύ αυτών και ο Γιάννης. Του ζήτησα να πάω κι εγώ μαζί τους και η μητέρα μου δεν ήθελε .

Μου λέγανε ότι είναι τρεις ώρες δρόμος και ανηφορικός και άλλες τρεις ώρες επιστροφή με κατηφόρα και δύσκολη δουλειά και δεν ήθελαν να με πάρουν αλλά ο Γιάννης δανείστηκε ένα γάιδαρο για μένα και εμπιστευτικά μου είπα ότι δεν πηγαίναμε μόνο να κόψουν ξύλα αλλά με τη πρόφαση αυτή πήγαιναν και λίγα τρόφιμα για τους αντάρτες .

Επικίνδυνη δουλειά αλλά ήθελα να πάω να δω και το βουνό από κοντά και κανέναν αντάρτη να δω πως φαίνονται.

Έμαθα ότι τα τρόφιμα τα μαζεύανε από βραδύς άλλοι και τα παιδιά πήγαιναν και τα παίρνανε και το πρωί τα βάζανε μέσα στα δισάκια του σαμαριού αλλά τόσα όσο να μη υποψιαστούν οι Γερμανοί αν τύχαινε να ψάξουν και κάπου κάπου το έκαναν έλεγε ο Γιάννης.

Μακέτα. Μικροτέχνημα σκελετού και σαμάρι τελειωμένο για γαιδουράκι ,άλογο και μουλάρι όπως τα κατασκεύαζαν και ήταν τότε. Έργο Τάσου Κολοκοτρώνη

Το πρώτο μου ταξίδι για τα ξύλα μου έμεινε αξέχαστο ακόμα από την ομορφιά του Βερμίου. Καβάλα στα γαϊδουράκια περάσαμε τον στρατόνα και μετά στρίψαμε δεξιά για να πάρουμε τον μουλαρόδρομο που πήγαινε προς τα υψώματα του Βερμίου. Πάντοτε βγάζανε άδεια γιατί σε ένα σημείο ελέγχανε οι Γερμανοί το μονοπάτι αλλά εκείνη την ημέρα δεν υπήρχε σκοπός αλλά για κάθε ενδεχόμενο τα παιδιά είχαν πάντοτε μαζί τους και ένα μικρό δωράκι για τον σκοπό. Τσιγάρα, αυγά, ούζο, κρασί και έτσι με ένα μικρό μπαξίσι περνούσαν δίχως ψάξιμο.

Το μονοπάτι ήταν πάντα ανηφορικό και στενό στις πλαγιές. Όταν ήταν το μέρος λίγο καθαρό είχαμε θέα τις μεγάλες χαράδρες από τη μία και τα υψώματα από την άλλη αλλά το μεγαλύτερο μέρος του βουνού ήταν δασωμένο από οξιές κέδρα πλατάνια και άλλα δέντρα.

Το μέρος που θα ξυλεύαμε ήταν ορισμένο και λίγο επίπεδο με ρυάκι. Εκεί ξεσαμαρώσαμε τα ζώα για να ξεκουραστούν και να βοσκήσουν. Μαζέψαμε τα τρόφιμα και ότι άλλα είχαν να δώσουν για τους αντάρτες και ο Γιάννης που ήταν και μεγαλύτερος τα πήρε και έφυγε για καμιά ώρα περίπου να τους συναντήσει στα λημέρια τους και να μεταφέρει ειδήσεις και πληροφορίες δίχως βέβαια να τους δούμε εμείς. Έτσι γινόταν η επαφή με τους αντάρτες του ΕΛΑΣ.

Το πάνε έλα, το κόψιμο των ξύλων, και το φόρτωμα με τα καλαμπούρια μας έπαιρνε περίπου οκτώ ώρες και το ένα ταξίδι με 15 γαϊδούρια τα έπαιρνε μία μέρα ο ένας νοικοκύρης και τη μία ο άλλος και έτσι σε 15 ταξίδια όλοι είχαν την ίδια ποσότητα να βγάλουν το χειμώνα τους.

Η ιδέα ότι η Βέροια ήταν ασφαλέστερη από την Θεσσαλονίκη μετά από λίγες μέρες αποδείχτηκε να είναι εσφαλμένη. Όπως είπα, κάθε βράδυ είχαμε επιδρομές ανταρτών και από τους πυροβολισμούς δεν μπορούσαμε να κοιμηθούμε.

Μία μέρα που παίζαμε στο δρόμο και στην αυλή είδαμε να τρέχει ένας νεαρός και να περνάει με ταχύτητα από ανάμεσα μας σαν σίφουνας και χάθηκε μέσα στα στενά δρομάκια. Από πίσω τον κυνηγούσαν 5-6 γερμανοί με τα αυτόματα και με τα πιστόλια στα χέρια. Από πίσω τους τρέχαμε κι εμείς σα να παίζαμε κλεφτοπόλεμο. Έψαξαν όλη την περιοχή και δεν μπόρεσαν να τον βρουν.

Υποψιαστήκανε ότι είχε μπει σε ένα σπίτι διώροφο. Το πλησιάσανε, το περικύκλωσαν αλλά δεν τολμούσανε να μπουνε μέσα. Φωνάζανε να βγει έξω αλλά αντί να δουν να βγαίνει ο νεαρός βγήκε ένα αντρόγυνο ηλικιωμένοι και κατατρομαγμένοι.

Όταν είδαν ότι δεν βγαίνει ο νεαρός, που νομίζανε ότι μπορούσε να είναι μέσα, ρίξαν μία εμπρηστική χειροβομβίδα απ' εκείνες με τα ξύλινα χερούλια και το έβαλαν φωτιά.

Όλοι βλέπαμε την απαίσια πράξη τους να καίνε το σπίτι των γερόντων για υποψία. Μάθαμε ότι ο νεαρός είχε εξαφανιστεί κάτω στη χαράδρα και γλίτωσε και δεν ήξεραν ποιος είναι, αλλά υπολογίζανε ότι ήταν αιχμάλωτος αντάρτης που τους έφυγε.

Κάθε πρωί ούρλιαζαν οι σειρήνες και υπολογίσαμε ότι θα έχουμε κανένα βομβαρδισμό. Ήταν το αναγνωριστικό που ερχόταν τακτικά κάθε πρωί και ο κόσμος το είχε ονομάσει «Ο γαλατάς». Δεν τον αφήνανε όμως ήσυχο. Τα αντιαεροπορικά πυροβόλα έβαζαν από παντού και ιδίως από το Ινστιτούτο βάμβακος που ήταν στο

Μακροχώρι δίχως όμως να μπορούν να το φτάσουν γιατί πετούσε πολύ ψηλά. το μόνο που ο πρωινός και καθαρός ουρανός γέμιζε από τούφες καπνού.

Το Ινστιτούτο Βάμβακος ήτα γερμανοϊταλική βάση και μέσα στο περιφραγμένο κτήμα διατηρούσαν αντιαεροπορικά πυροβόλα και πολλές αποθήκες πυρομαχικών. Από το σταθμό απείχε ένα περίπου χιλιόμετρο και απ εκεί άρχιζε και το χωριό Μακροχώρι .Λεγόταν έτσι γιατί ήταν κτισμένο κατά μήκος της εθνικής οδού και ήταν μακρύ οι κάτοικοι ασχολούντο με τη γεωργία και κηπουρική .

Το Ινστιτούτο είχε την κυρίως είσοδο από την εθνική οδό και μία πύλη στο πίσω μέρος με πρόσβαση στο δασωμένο ποτάμι με θάμνους και πλατάνια και προς τα χωράφια .

Ο θεός Παναγιώτης είχε απέναντι από την άλλη όχθη του ποταμού το χωράφι του που καλλιεργούσε σησάμι καλαμπόκι και βαμβάκι . Το μέρος ήταν έφορο επειδή υπήρχε το νερό. Το ποτάμι στο σημείο εκείνο ήταν φαρδύ με πολλές μικρές και μεγάλες πέτρες αλλά ήταν βατό. Μερικές φορές που πηγαίναμε εκεί με τα ξαδέλφια πιάναμε και караβίδες.

Δεν θυμάμαι ακριβή ημερομηνία αλλά θα το θυμούνται το γεγονός αυτό οι Βεροιώτες και οι Μακροχωρίτες. Ένα βράδυ στα τέλη ίσως του Σεπτέμβρη του 1944 και κατά τις δέκα ξεσηκώθηκε όλη η Βέροια από τους πυροβολισμούς όπλων πολυβόλων και όλμων που προερχότανε από την περιοχή του Ινστιτούτου και συνεχίστηκε μέχρι τις πρωινές ώρες.

Το πρωί μαθεύτηκε ότι: Οι αντάρτες με μυστικές επαφές και συνεννοήσεις που είχαν με «Αντιφρονούντες» Ιταλούς αξιωματικούς κανόνισαν να αφήσουν οι Ιταλοί φρουροί ένα βράδυ τις πίσω πύλες ανοιχτές για να έρθουν οι αντάρτες του ΕΛΑΣ να σκοτώσουν όλους του Γερμανούς της βάσης και να πάρουν οπλισμούς και πυρομαχικά από τις αποθήκες.

Το προγραμματισμένο σχέδιο της επιχείρησης δυστυχώς προδόθηκε από τους Ιταλούς. Οι Γερμανοί αφήσανε τις πύλες ανοιχτές για το βράδυ εκείνο, Στήσανε ενέδρες σε σημεία που θα περνούσαν οι αντάρτες και περίμεναν.

Λέγανε ότι περί τους τριακοσίους αντάρτες και παραπάνω, κατεβήκανε από το Βέρμιο με μουλάρια άλογα και κάρρα ακόμα για να πάρουν αυτά που θέλανε.

Όταν φτάσανε στην πύλη, οι Ιταλοί φρουροί άφησαν πολλούς αντάρτες να μπουνε μέσα. Όταν μπήκαν αρκετοί έκλεισαν τις πύλες και τους οδήγησαν αντί να πάρουν όπλα και πυρομαχικά, μπροστά στα πολυβόλα των γερμανών που τους περίμεναν και τους σκοτώσανε όλους.

Αυτοί που έμειναν απ έξω και περίμεναν κατάλαβαν την πλάνη τους αλλά και σ αυτούς από την ημέρα έστησαν τα πολυβόλα και τους όλμους να στοχεύουνε στα σημεία διαβάσεων τους

Το πρωί μάθαμε ότι οι έξω αντάρτες έδωσαν σκληρή μάχη με ότι μέσα είχαν μέχρι τα ξημερώματα αλλά έπαθαν τρομερή προδοτική πανωλεθρία από τις λίγες.

Την Τρίτη μέρα μετά το επεισόδιο αυτό που τα πράγματα ήταν ήσυχα πια ο Γιάννης έξεψε το άλογο στο κάρο, πήρε το αδελφό του τον Βασιλάκη κι εμένα να πάμε στο χωράφι που ήταν κοντά στο Ινστιτούτο. Ήθελε να κόψουμε το σησάμι για να ξεραθεί, να φέρουμε και λίγα καλαμποκόφυλλα για την αγελάδα και μοσχάρι τους.

Ενώ δουλεύαμε, ξαφνικά εμφανίστηκε μία γερμανική περίπολος από τρία άτομα με τα αυτόματα τεταμένα προς τα πάνω μας να μας λένε να σηκώσουμε τα χέρια ψηλά .

Πετάξαμε τα κλαδευτήρια κάτω και σηκώσαμε τα χέρια κατατρομαγμένοι νομίζοντας ότι θα μας εκτελέσουν. Μας ρώτησαν γιατί ήμασταν εκεί. Εγώ κατάλαβα τι λέγανε και τους είπα. «Σουζάμεν άρμπαϊτ, Φιλ άρμπαϊτ» ότι δουλεύουμε και έχουμε πολύ δουλειά..

Μας πήγαν κοντά στο κάρο και στο καλύβι που είχαν εκεί, το έψαξαν καλά και μας είπαν να πάρουμε τις τσάπες και τα φτυαριά και μας βάλαν μπροστά να προχωρήσουμε.

Αμέσως σκεφθήκαμε ότι μας πάνε κάπου για να μας σκοτώσουν και να μα θάψουν και άρχισα να τους λεω. «Βαρούμ καμαράτ βαρούμ,ιχ βάης νίχτ» Γιατί ρε φίλε εγώ δεν ξέρω τίποτα ,και εννοούσα για τους αντάρτες . Ο μικρός Βασιλάκης δεν σταματούσε να κλαιει από το φόβο του

Κατάλαβαν το πανικό και το φόβο μας και μας έλεγαν να μη φοβόμαστε. Περπατήσαμε αρκετή απόσταση και βλέπαμε τα χωράφια που καλλιεργούσαν ήταν όλα καταπατημένα και σπασμένα από ποδοπατήματα αλόγων κάρων και ανθρώπων .

Τελικά μας πήγαν σε ένα σημείο που ήταν σκοτωμένοι δύο αντάρτες από την προχθεσινή ημέρα και ήταν πρησμένοι σε κατάσταση αποσύνθεσης που η δυσοσμία ήταν αφόρητη . Μας διάταξαν να σκάσουμε λάκκο δίπλα τους και να τους θάψουμε .

Κάναμε αυτό που θέλανε και πριν του βάλουμε μέσα στο λάκκο μας είπαν να ψάξουμε τις τσέπες τους . Βρήκαμε έναν πρόχειρο χάρτη και καπνό με τσιγαρόχαρτα στον έναν που ήταν μεσήλικας και τίποτα στον άλλον που ήταν νεώτερος του.

Από ότι είδαμε συμπεραίναμε ότι σκοτώθηκαν από όλμο που έπεσε μπροστά τους και πιθανώς ο νέος να ήταν τραυματίας και ο μεσήλικας να τον κουβαλούσε στον ώμο του γιατί ο ένας ήταν επάνω στον άλλον.

Έτσι θάψαμε εκεί δύο άγνωστους που οι δικοί τους ποτέ να μη ξέρουν τι απέγιναν .

Τα επεισόδια στην περιοχή εκείνη δεν σταμάτησαν. Οι αντάρτες για να εκδικηθούν την γκάφα τους στο Ινστιτούτο έκαναν άλλη γκάφα λίγο πιο πέρα.

Μερικές μέρες αργότερα ενώ οι γερμανικές φάλαγγες άρχισαν να αποχωρούν, οι αντάρτες λίγα χιλιόμετρα μετά από το Μακροχώρι σταμάτησαν περί τα δέκα φορτηγά αυτοκίνητα αιχμαλώτισαν τους οδηγούς και συνοδηγούς, πήραν ότι υπήρχαν μέσα (τροφήμα και πυρομαχικά) τα έκαψαν και έφυγαν προς το Βέρμιο.

Ήταν γνωστό τότε σε όλους ότι, για κάθε Γερμανό που σκοτώνανε οι αντάρτες οι Γερμανοί για αντίποινα σκοτώνανε δέκα Έλληνες και παραπάνω. Τώρα για δέκα αυτοκίνητα και καμιά εικοσαριά στρατιώτες η αντίποινα και η εκδίκηση ήταν οικτρή και τρομερή και οι κάτοικοι του Μακροχωρίου που ζουν και είναι άνω των 75 ετών θα το θυμούνται καλά την καταστροφή που πάθανε

Κοντά στο Μακροχώρι έκαψαν τα αυτοκίνητα τώρα το Μακροχώρι θα ήταν ο στόχος για αντίποινα και εκδίκηση. Οι κάτοικοι το αντιλήφθηκαν γρήγορα και έσπευσαν να εξαφανιστούν σχεδόν όλοι προς τη Βέροια και στα άλλα χωριά

Όταν ήρθαν οι γερμανοί να κάνουν συλλήψεις δεν βρήκανε σχεδόν κανέναν παρά μόνο τα ζώα. Δεν έχασαν όμως την ώρα τους και έβαλαν φωτιά σε όλα τα σπίτια, που ήταν περίπου 120,στην εκκλησία, στο σχολείο, ακόμα και στα κοτέτσια

Από τη Βέροια βλέπαμε του καπνούς να υψώνονται μέχρι τον ουρανό για δύο μέρες και κανένας δεν τολμούσε να πλησιάσει εκεί

Τρεις μέρες αργότερα όταν οι καπνοί σταμάτησαν να βγαίνουν από τα σπίτια πήγαμε με το Γιάννη από περιέργεια να δούμε και οι φοβισμένοι κάτοικοι εκτιμούσαν τις ζημιές που πάθανε από τη manία των γερμανών δίχως να φταινε αυτοί .

Οι ζημιές ήταν ανεκτίμητες γιατί πολλά ζώα κάηκαν μέσα στους στάβλους που ήταν κοντά στις αχυρώνες.

Μερικοί μιλούσαν και για συλλήψεις από αυτούς που έτρεξαν για σφύζουν τις φωτιές

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ο άνεμος της ελευθερίας έπνεε πλέον όταν μάθαμε ότι οι Γερμανοί εγκατέλειψαν την Αθήνα και τα στρατεύματά τους προχωρούσαν προς τη βόρεια Ελλάδα.

Ήταν 12 Οκτωβρίου όταν μάθαμε την είδηση αυτή το γεγονός το γιορτάσαμε δίχως πανηγυρισμούς για να μη εξαγριώσουμε τους Γερμανούς που βλέπαμε να αποχωρούν από την εθνική οδό μαζικά.

Θυμάμαι που ο θεός μου με τον φίλο του τον έμπορα Μποτόση και με άλλους του κόμματος του ΕΑΜ συγκεντρώθηκαν στο σπίτι γλεντούσανε και λέγανε ότι σε μερικές μέρες θα φεύγανε και από τη Βέροια αλλά και από τη Θεσσαλονίκη .

Εγώ πίεζα την μητέρα μου να φύγουμε πιο μπροστά για να είμαστε κοντά στο μαμπί αλλά ο θεός μας έλεγε ότι ήταν επικίνδυνα διότι οι συγκοινωνίες είχαν διακοπεί και οι ταγματασφαλίτες ήταν σε νευρική κατάσταση και επικίνδυνοι. Αλλά επικίνδυνα ήταν και στη Βέροια που κάθε βράδυ είχαμε τους αντάρτες να βάζουν με τους όλμου το στρατόνα που ήταν πολύ κοντά μας και πολλές ώρες τις περνούσαμε κάτω στον αχυρώνα .

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Ενώ ακόμα στη Βέροια επικρατούσε στρατιωτικό καθεστώς και η ατμόσφαιρα ήταν εμπόλεμη με τους χιλιάδες γερμανούς παντού μάθαμε ξαφνικά ότι οι Γερμανοί εγκατέλειψαν την Έδεσσα και τη Νάουσα. Στις συνοικίες και μακριά από τα μάτια των γερμανών όλοι πανηγυρίζανε το γεγονός.

Υπολογίζω ότι θα ήταν η 20 Οκτωβρίου. Μετά την είδηση αυτή μία ομάδα από την οργάνωση της ΕΠΟΝ που ανήκαν σε θεατρική ομάδα και σε χορωδία αποφάσισαν να πάνε αμέσως στη Νάουσα και να συνεορτάσουν την απελευθέρωση τους..

Στην ομάδα αυτή ήταν και ο εξάδελφός μου Γιάννης που θα ήταν υπεύθυνος για τη μεταφορά των οργάνων και σκηνικών με περίπου δέκα άλογα. Ο Γιάννης ήθελε να με πάρει μαζί του για παρέα αλλά η μητέρα μου ήταν ανένδοτη να τον επιτρέψει.

Έκανα λίγη φασαρία επέμεναν και οι άλλοι έτσι με άφησε και η χαρά μου που θα πήγαινα στη Νάουσα ήταν απεριόριστη .

Οι υπεύθυνοι ήξεραν ότι οι Γερμανοί φύγανε από τη Νάουσα αλλά δεν εγκατέλειψαν τον σιδηροδρομικό σταθμό που απείχε από τη πόλη κάπου 5 χιλιόμετρα και τον κεντρικό δρόμο μέχρι τη Βέροια. Έτσι έπρεπε να πάμε από μονοπάτια που υπήρχαν στις πλαγιές του Βερμίου.

Ξεκινήσαμε πριν ακόμα ξημερώσει για να μη γίνουμε αντιληπτοί και ο Γιάννης που ήξερα καλά την περιοχή πήρε τα υψώματα και μετά παράλληλα με τον κεντρικό δρόμο αλλά σε αρκετή απόσταση άρχισε η σιγανή πορεία γιατί τα άλογα ήταν φορτωμένα . Όταν ξημέρωσε καλά μπορούσαμε να διακρίνουμε τον δρόμο που ακόμα είχε κίνηση από τα γερμανικά οχήματα και τανκς που πιθανώς να μας βλέπανε με τα κιάλια αλλά ο Γιάννης μας είπε να βαδίζουμε κριμένοι πίσω από τα ζώα αλλά μετά μας αραιώσε και πηγαίναμε τριάντα μέτρα σε απόσταση ο ένας από τον άλλον .

Την απόσταση των 30 χιλιομέτρων περίπου την καλύψαμε σε 7-8 ώρες και το απόγευμα ήμασταν εκεί που οι ΕΠΟΝίτες της Ναούσης και οι άλλοι επίσημοι του ΕΑΜ μας υποδέχτηκαν με πανηγυρισμούς αγάπη και ευγένεια. Από ότι έβλεπα κατάλαβα ότι μεταξύ τους γνωριζόντουσαν και οπωσδήποτε θα είχαν κάποια συνεργασία οι οργανώσεις τους από πριν .

Το τι γινότανε στη πόλη είναι δύσκολα να το περιγράψω και να το ξεχάσω. Όλος ο κόσμος πανηγύριζε με χορούς και αντάρτικα τραγούδια για τη λευτεριά. Χιλιάδες αντάρτες χορεύανε με τις ΕΠΟΝίτισσες αγκαλιασμένοι ενώ ακόμα οι Γερμανοί ήταν στο σταθμό πέντε χιλιόμετρα κάτω δίχως επεισόδια.

Οι υπεύθυνοι εκεί μας πήραν και μας τακτοποίησαν σε διάφορα σπίτια για τις λίγες μέρες που θα μέναμε μαζί τους, μας έδωσαν και ειδικά κουπόνια για να τρωμε μεσημέρι και βράδυ σε ένα εστιατόριο τζάμπα. Το πρωινό μας το ετοίμαζε η νοικοκυρά όπου μέναμε και ήταν πλουσιοπάροχο, με γάλα, μέλι, βούτυρο και διάφορα τυριά κλπ .
Όνειρο

Στα σπίτια που μας βάλανε ήταν πλουσιών βλάχων και Σαρακατσαναίων που είχαν ακόμα «και του πουλιού το γάλα». Κουλούρες από κασέρια κεφαλογραβιέρες και αγνά βούτυρα που είχα να τα δω τέσσερα χρόνια. Εκεί είχαν αποθήκη με όλα και φρούτα ακόμα . Τώρα δεν ξέρω ακόμα κατά πόσο ήταν ευχαριστημένοι αυτοί οι άνθρωποι που μας φιλοξενούσαν .

Την άλλη μέρα και τη μεθεπόμενη οι Βεροιώτες έδωσαν μερικές παραστάσεις με τραγούδια και σκετς και οι αξιωματικοί του ΕΛΑΣ έκαναν ομιλίες όπου τους αποθέωσαν . Επίσης μεταξύ των ανταρτών ήταν και ένα κλιμάκιο από αμερικανούς αξιωματικούς που τις ομιλίες τους τις μετάφραζε στα ελληνικά ένας Αμερικανός λοχαγός με το όνομα Μιχάλης Λαφαζάνης.

Μόλις ακούσαμε το επίθετό του με τον Γιάννη κοιταχτήκαμε και ο Γιάννης είπε: «Λες ρε Τάσο αυτός να έχει καμιά συγγένεια με τα ξαδέλφια μας από την Κοκκινιά;»

Ήταν επάνω στην υπαίθρια σκηνή και δεν τον διακρίναμε καλά και πήγαμε να τον δούμε από κοντά γιατί πριν τον πόλεμο ερχόταν ένας με τέτοιο όνομα στο σπίτι μας, αλλά όχι σαν λοχαγός, και ήταν πρώτος εξάδελφος του πατέρα μου αφού οι μαμάδες τους ήταν αδελφές. Όταν τον είδα ήμουν σίγουρος ότι ήταν αυτός. Επίσης ήταν και κοντινός συγγενής με τον μπαμπά του Γιάννη

Όταν τελείωσαν τις ομιλίες τον πλησιάσαμε και δώσαμε γνωριμία .Μόλις έμαθε ποίοι είμαστε μας αγκάλιασε και μας είπε πως και γιατί ήταν εκεί με την αμερικανική αποστολή στο ΕΛΑΣ.. Ιδιαίτερα με αγκάλιασε εμένα και ρωτούσε για τον πατέρα μου και μου διηγήθηκε μία ιστορία. Την είχα ακούσει από τον πατέρα μου αλλά τον άφησα να μας την διηγηθεί και συνέχισε;

«Ξέρεις που το 1910 ο πατέρας σου έφυγε κρυφά από τη Μαγνησία της Μικράς Ασίας για να μη τον πάρουν στον τουρκικό στρατό. Πέρασε στη Σάμο με μερικούς άλλους φίλους του και απ εκεί πήγανε στον Πειραιά με σκοπό να μεταναστεύσουν στην Αμερική

Η μητέρα του ήταν χήρα και αυτός 18 χρονών και μοναχογιός. Προτίμησε να ξενιτευτεί παρά να πάρει όπλο και να πολεμήσει τους Έλληνες .

Το 1917 η μητέρα μου που ήταν κι αυτή χήρα είχε εμένα που ήμουν 7 χρονών και την αδελφή μου 9 . Έγραψε στον πατέρα σου να μας πάρει με πρόσκληση στην Αμερική και αυτός αμέσως ανταποκρίθηκε στην επιθυμία μας . Μας έβγαλε τα εισιτήρια από το Σαν

Φρανσίσκο που ήταν και κατά τα μέσα του 1917 πήραμε το πλοίο από τη Σμύρνη για τη Νέα Υόρκη και εγκατασταθήκαμε στην περιοχή της ΑΣΤΟΡΙΑ. Η μητέρα μου δούλευε στη ραπτική και εγώ με την αδελφή μου πηγαίναμε στο σχολείο όπου τελειώσαμε το γυμνάσιο .Εγώ δε πήγα και στη στρατιωτική ακαδημία για καριέρα.»

Και συνέχισε

«Το 1919 όταν η Ελλάδα κήρυξε τον πόλεμο κατά της Τουρκίας και κατάλαβε τα πατρογονικά μέρη ο πατέρας σου έφυγε από την Αμερική για να καταταχθεί εθελοντής στον Ελληνικό στρατό και φεύγοντας πέρασε από την ΑΣΤΟΡΙΑ και μας είδε. Βέβαια ξέρης όταν μεσολάβησε η Μικρασιατική καταστροφή και η προσφυγιά δεν ειδοθήκαμε μέχρι το 1937 που επιστρέψαμε στην Ελλάδα και εγκατασταθήκαμε στην Αθήνα όπου ήταν και οι άλλοι συγγενείς των Λαφαζαναίων, Βασίλη, Παναγιώτη και Θωμά με τη μαμά τους στην Κοκκινιά

Ερχόμουν στο χωριό να δω τον μπαμπά σου και τη μαμά αλλά εσύ ήσουν μικρός τότε τώρα έγινες μεγάλο παλικάρι. Ενώ τον Γιάννη και την οικογένειά του τους είδα μία φορά στα γρήγορα αλλά ήταν το 1938 και δεν θυμάμαι όλους Εγώ ήμουν στρατιωτικός ακόλουθος σε μία υπηρεσία αλλά με τη γερμανική κατοχή προσχώρησα με άλλους αμερικανούς στο ΕΛΑΣ στη συμβουλευτική ομάδα και τώρα όπως βλέπεται χαιρόμαστε την ελευθερία μας εδώ στη Νάουσα αλλά ακόμα έχουμε και άλλα μέρη να απελευθερώσουμε».

Αυτά λοιπόν με το λοχαγό Μιχάλη Λαφαζάνης στη Νάουσα. Την τέταρτη μέρα, ίσως στις 25 Οκτωβρίου ενώ οι πανηγυρισμοί συνεχιζόντουσαν με αμείωτο ρυθμό ξαφνικά μάθαμε ότι και η Βέροια ήταν πλέον ελεύθερη από τους Γερμανούς. Αμέσως οι τραγουδιστές και οι θεατρίνοι μαζέψανε τα πράγματα τους ,φορτώσανε τα άλογα και για την επιστροφή. Στο γυρισμό πήραμε τον κανονικό δρόμο και φτάσαμε στη Βέροια γρηγορότερα.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Μπαίνοντας στη πόλη αντικρίσαμε τους ίδιους πανηγυρισμούς . Ξεφόρτωσαν τα πράγματα στη πίσω αυλή της Δημαρχίας και μοίρασαν τα άλογα στα αφεντικά τους .

Εγώ πριν πάω στο σπίτι που ήταν εκεί κοντά μπήκα μέσα στο Χολ που ήταν γεμάτο από κόσμο, αντάρτες και αντάρτισσες να πίνουν να τραγουδάνε και να διασκεδάζουν .

Σε μία άκρη και πάνω σε ένα τραπέζι ήταν το πτώμα ενός νεαρού αντάρτη που σκοτώθηκε, όπως λέγανε, από φίλο του και από απροσεξία πυροβολώντας από χαρά.

Πάντως αυτά που είδα και άκουσα οι Γερμανοί αποσύρθηκαν από τη Νάουσα και από τη Βέροια δίχως να ρίξουν ούτε έναν πυροβολισμό. Ίσως γιατί και οι αντάρτες δεν τους εμπόδισαν όταν έφευγαν. Έτσι δεν χύθηκε αίμα κατά την αποχώρησή τους.

Πήγα μετά στο σπίτι να δώσω το παρόν ότι ήρθαμε. Χάρηκε η μαμά μου που με είδε. Τώρα περιμέναμε τότε να φύγουν οι Γερμανοί και από τη Θεσσαλονίκη για να πάμε στο σπίτι μας και κοντά στο πατέρα μου.

Οι ειδήσεις έφταναν ότι, παρ όλο που οι Γερμανοί έφυγαν και από τη Βέροια και τον κάμπο της Θεσσαλονίκης τους κεντρικούς δρόμους και την σιδηροδρομική γραμμή της

Ειδομένης την κρατούσανε γερά και την προστάτευαν με περιπολίες αρμάτων μάχης μέχρι να αποχωρήσει και ο τελευταίος στρατιώτης.

Επίσης λέγανε ότι οι ταγματасφалίτες με αρχηγό τον Πούλιο στο Αγγελοχώρι και στη Κρύα βρύση κάνανε απεγνωσμένες προσπάθειες να κρυφτούν από του αντάρτες. Αλλά όποιον ταγματасφалίτη πιάνανε τον εκτελούσαν επί τόπου. Οι Γερμανοί δεν τους προστάτευαν πια και δεν τους ήθελαν για συνεργάτες τους.

Συγκεκριμένα μόλις μπήκανε οι αντάρτες στη Βέροια έκαναν αρκετές συλλήψεις ατόμων που είχαν την υποψία ότι ήταν συνεργάτες των Γερμανών και τους έκλεισαν στον στρατώνα αλλά δεν ξέρω τι απέγιναν..

Αυτό που είδα με την απελευθέρωση της Βέροιας ήταν ότι δεν υπήρχε αρχή και τάξη και ο κάθε ένας έκανε ότι ήθελε . Ο κόσμος επιδόθηκε στην αρπαγή και στη λεία της κρατικής περιουσίας και ότι άφηναν πίσω οι Γερμανοί

Κάτι που δεν ξέρανε πολλοί άνθρωποι στη Βέροια και εμείς που παίζαμε κάθε μέρα εκεί κοντά ήταν ότι σε ένα σπίτι που ήταν κτισμένο στο χείλος της χαράδρας που περνούσε το ποτάμι είχαν σκάψει ειδικοί και μέλη του κόμματος μία μικρή τρύπα μέσα στον στάβλο του σπιτιού και μετά από δύο μέτρα σκάψανε τη μαλακή πουρόπετρα και ανοίξανε ένα χώρο σαν μεγάλο δωμάτιο με μικρές τρύπες για παράθυρα προς τον γκρεμό για αερισμό και μέσα εγκατάστησαν συστηματικό τυπογραφείο για τις ανάγκες του κόμματος.. Μόλις έφυγαν οι Γερμανοί φανέρωσαν το μυστικό και το κακό ήταν που μπήκαν μέσα τα παιδιά και δεν αφήσανε τίποτα .Χιλιάδες στοιχεία τυπογραφίας, χαρτιά μελάνες, γραφομηχανές και άλλα τα ρήμαξαν μέσα σε λίγα λεπτά. Σκέφτηκα να έμενε κάτι σαν ένα μουσείο για τη δράση του ΕΑΜ

Ενώ περίμενα να απελευθερωθεί και η Θεσσαλονίκη για να φύγουμε πήγαινα να δω τον θείο Παναγιώτη με τους φίλους του πως βγάζουνε ούζο και τσίπουρο

Εκεί κοντά στη γειτονιά του ένας που είχε ένα μεγάλο και ειδικό καζάνι. Βάζανε τα πατημένα σταφύλια, το έκλειναν στεγανά και τα βράζανε. Από το επάνω μέρος του καζανιού ο ατμός πήγαινε από το χάλκινο σωλήνα μέσα σε μία στέρνα με νερό σε σχήμα στρογγυλού ελατηρίου και εξερχόταν από την στέρνα και γινόταν η απόσταξη του τσίπουρου..

Οι αμπελουργοί που έκαναν τσίπουρο για τον εαυτό τους μαζευόντουσαν εκεί σφάζανε κανένα γουρουνόπουλο. έπηναν λίγο λίγο κρέας και όλη την ημέρα έπιναν από την παραγωγή τους. Ο Γιάννης που ήταν μεγαλύτερος έπινε από κανένα αλλά εγώ πήγαινα για κανένα μεζεδάκι . Είδα ότι η δουλειά που έκαναν ήταν τελετουργική και το διασκεδάζανε.

Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Η είδηση της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης ήταν το καλύτερο νέο που περίμενα να μάθω για αρκετές μέρες τώρα και ήρθε την ώρα που βγάζανε ούζο. Όλοι αγκαλιαζόντουσαν τσουγκρίζανε τα ποτήρια τους και λέγανε ότι όλη η Ελλάδα ήταν ελεύθερη.

Έτρεξα αμέσως να δω τη μητέρα μου για να της πω ότι είναι καιρός πια να φύγουμε και να πάμε κοντά στο μπαμπά που δεν ξέραμε τι κάνει..

Τον πρώτο καιρό πέρασα καλά με τον Γιάννη και τα άλλα παιδιά αλλά τελευταία αυτός ο μικρός Βασιλάκης έγινε ανυπόφορος με τις ζήλιες του και τη ζωή μου την έκανε μπαλόκι. Ήταν ζωηρός και πολύ τζαναμπέτης. Όταν η μαμά του μας έβαζε να φαμε έβλεπε αν η μερίδα μου ήταν μεγαλύτερη και συχνά μου έλεγε γιατί ήρθα στο σπίτι τους. Αρκετές φορές του τις «βρέξαν» ο Γιάννης και ο πατέρας του αλλά αυτός το ίδιο

Είπα στη μητέρα μου να φύγουμε αλλά ο θείος μου έμαθε ότι δεν υπήρχε συγκοινωνία ούτε με τρένο γιατί είχαν καταστρέψει οι Γερμανοί τις γέφυρες και τις σιδηροδρομικές γραμμές αλλά ούτε και αυτοκίνητα μπορούσαν να κυκλοφορήσουν και το μόνο μέσο που υπήρχε ήταν το αλογόκαρο ή με τα πόδια.

Εγώ δεν είχα άλλο υπομονή είπα στη μητέρα μου ότι θα φύγω με τα πόδια και υπολόγισα σε τρεις μέρες να είμαι στο σπίτι. Μαλώσαμε με την μαμά μου αλλά δεν μπορούσε να με κρατήσει άλλο. Ο Θείος ανησύχησε πήγε στην αγορά και έμαθε ότι δύο μέλη του ΕΑΜ θα φεύγανε το πρωί με το αλογόκαρο για κομματικές δουλειές για τη Νέα Χαλκηδόνα και τους παρακάλεσε να με πάρουν μαζί τους μέχρι εκεί και δεν έφεραν αντίρρηση αλλά χάρηκαν. Το βράδυ πήγαμε με το θείο να τους γνωρίσω

Πήγα νωρίς σε ένα καφενείο από όπου θα περνούσαν και ήταν γεμάτο από κόσμο για διάφορες δουλειές και ήταν όλοι χαρούμενοι θυμήθηκα το καφενείο μας. Ήπια ένα τσάι μόλις ξημέρωνε ήρθαν ήπιαν από ένα καφέ στα γρήγορα και μετά με πήραν στο κάρο τους που ήταν άδειο αλλά είχαν κάτι σακούλες με τρόφιμα για το δρόμο και μπουκάλια με ούζο

Το κάρο ήταν μία παλιά νταλικά (νταλίκες λέγανε τα κάρα που δεν είχαν ελατήρια, κι αυτά που είχαν τα λέγανε σούστα) και ένα άλογο αδύνατο και κοκαλιάρικο που από την αδυναμία βάνιζε το φουκαριάρικο δια της βίας.

Την κατηφόρα μέχρι το σταθμό τον πήγε τρέχοντας υποχρεωτικά αλλά μετά βάνιζε πιο σιγά και από ένα βόδι. Περνώντας από το Μακροχώρι είδα για άλλη μια φορά τα αποτεφρωμένα σπίτια κατά μήκος του δρόμου που μερικοί προσπαθούσαν να τα ξαναφτιάξουν. Λίγο δε έξω από το Μακροχώρι τα δέκα καμένα γερμανικά αυτοκίνητα

Οι δύο συνταξιδιώτες μου ήταν άνθρωποι μεσήλικες, αζύριστοι, με παλιές τραγιάσκες και για μένα που ήμουν τότε δεκαπέντε χρονών μου φαινόταν πολύ γέροι που μιλούσαν για τα χωράφια τους και για κομματικά και δε έκαναν και πολύ κουβέντα μαζί μου γι αυτό και δεν συγκράτησα τα ονόματά τους.

Το ταξίδι ήταν τόσο βαρετό που κατέβαινα βάνιζα γρήγορα, ή έτρεχα και μερικά χιλιόμετρα μπροστά, καθόμουν μετά κάτω από κανένα δέντρο άκρη στο δρόμο και τους περίμενα.

Ο δρόμος είχε μεγάλη κίνηση ως επί το πλείστον από αλογόκαρα, βοδάμαξες, με ζώα, πεζοί και κάπου κάπου κανένα αυτοκίνητο γκαζοζέν (κίνηση με κάρβουνα)

Το πρώτο βράδυ μείναμε, νομίζω, στο χωριό Καμποχώρι που ήταν πριν από το (Γιδα) τώρα Αλεξάνδρεια κοντά στην εθνική οδό. Πήγαμε στο σπίτι ενός στελέχους του ΕΑΜ που είχε γίνει καινούριος πρόεδρος.

Η γυναίκα του μας κέρασε ότι είχε και μετά φάγαμε όλοι μαζί κότα βραστή αλλά δεν είχαν κανένα παιδί της ηλικίας μου εκεί να κουβεντιάσω και η ώρα πέρασε ακούγοντας τις βαρετές για μένα πολιτικές τους συζητήσεις και αργά μας έβαλαν να κοιμηθούμε.

Εγώ κοιμήθηκα βαριά από τη κούραση και το πρωί έκανα παράπονα ότι δεν τους άφησα να κοιμηθούν από το δυνατό ροχαλητό μου. Τους είπα ότι αυτό το κουσούρι το έχω από τότε που γεννήθηκα. Το ίδιο παράπονο έκαναν και οι πελάτες του μπαμπά μου που το ροχαλητό μου ακουγότανε από το δωμάτιο στο καφενείο.

Ο χάρτης του 1940 που δείχνει την Εθνική Οδό Θεσσαλονίκης-Αθηνών που διέσχιζε την Νέα Μαγνησία και Διαβατά, τη Νέα Χαλκηδόνα, Γιδά, (τόρα Αλεξάνδρεια) το Μακροχώρι και την Βέροια και στη συνέχεια τις ανηφορικές στροφές της Καστανιάς και Παναγίας Σουμελά στο Βέρμιο και μετά τις μεγάλες κατηφόρες για τη πόλη της Κοζάνης. Εκεί ο δρόμος χώριζε για Ήπειρο, Καστοριά και για την Αθήνα μέσο Ελασσόνας. Η διαδρομή ήταν δύσκολη επικίνδυνη και χρονοβόρα. Στη δεκαετία του 70^α κατασκευάστηκε η Νέα Εθνική Οδός μέσο Κατερίνης και των Τεμπών και ελάττωσε το χρόνο και τον κίνδυνο των ταξιδιών για τους αυτοκινητιστές.

. Σηκώθηκα όμως πρώτος βγήκα έξω στην αυλή να δω γύρω αλλά το χωριό «δεν έλεγε και πολλά πράγματα» Αφού μας σέρβιρε γάλα για πρωινό τυρί και αυγά βραστά τους ευχαριστήσαμε για τη φιλοξενία και ξεκινήσανε για το τελευταίο σκέλος του ταξιδιού τους που θα ήταν η Νέα Χαλκηδόνα.

Στο Γιδά σταματήσαμε λίγο να δούμε τους πανηγυρισμούς της απελευθέρωσης και συνεχίσαμε το χελωνίσιο ταξίδι στους χαλασμένους δρόμους με τις βαθιές λακκούβες που για τέσσερα χρόνια δεν επισκευάστηκαν ποτέ .Καμιά φορά όταν ο δρόμος ήταν λίγο καλός το αφεντικό χτυπούσε με το καμουτσί το άλογο του να τρέξει αλλά δεν είχε όρεξη. Έτρεχε λίγο και αμέσως σταματούσε.

Κατά το απόγευμα μπαίνοντας μέσα στη Νέα Χαλκηδόνα είδα τα σπίτια και ο δρόμος ήταν σημαιοστολισμένος ο κόσμος περπατούσε στους δρόμους και τα καφενεία ήταν γεμάτα. Όταν φτάσαμε στο Κοινοτικό γραφείο σταματήσαμε, εγώ έκατσα στο κάρο και οι δύο πήγαν να βρουν αυτούς που ήθελαν να συναντήσουν .

Χιλιάδες ήταν οι στρατιώτες του ΕΛΑΣ που είδα εκεί που τραγουδούσαν τα πατριωτικά τραγούδια . Κοντά εκεί ήταν και η παλιά αστυνομία που αμέσως έγινε διοίκηση πολιτοφυλακής και ήταν αρκετοί μέσα και έξω

Μετά από αρκετή ώρα ήρθαν οι δύο της παρέα με κάτι άλλους και μας πήγαν σε ένα σπίτι για να μείνουμε το βράδυ εκείνο.. Μας έβαλαν να φαμε αμέσως και μετά ζήτησα το ελεύθερο να πάω μία βόλτα προς τα κέντρο που το ήξερα καλά, διότι πριν από τον πόλεμο κάθε φορά που πηγαίναμε στην Έδεσσα στην αδελφή της μαμάς μου σταματούσε εκεί το λεωφορείο να πάρει επιβάτες και εμπορεύματα. Κατεβαίναμε και τρώγαμε κάτι στα γρήγορα.

Έμαθα από ντόπιους ότι ή οδική και η σιδηροδρομική γέφυρα του Αξιού ποταμού ήταν ανατιναγμένες και η πρόσβαση στην άλλη μεριά ήταν δύσκολη αλλά το ίδιο είπαν και ο οικοδεσπότης

Γιατί άραγε οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ δεν μπόρεσαν να σώσουν τις γέφυρες του Αξιού ποταμού:

Η απόσταση τώρα για το σπίτι ήταν ζήτημα μιας ημέρας και οπωσδήποτε έπρεπε να φτάσω το βράδυ στο σπίτι να δω τον πατέρα μου.

Σηκώθηκα νωρίς και την απόσταση των πέντε χιλιομέτρων από την Χαλκηδόνα στη γέφυρα την έκανα τροχάδην . Το θέαμα ήταν απελπιστικό που έβλεπα την ωραία εκείνη γέφυρα να είναι πεσμένη μέσα στα βαθιά νερά του ποταμού. Το ίδιο θέαμα παρουσίαζε λίγο πιο δεξιά και η σιδηροδρομική γέφυρα και μάλιστα ανατιναγμένη με βαγόνια και ατμομηχανή επάνω.

Εκατοντάδες άτομα ήταν συγκεντρωμένα και στις δύο όχθες αλλά ο ποταμός είχε πολύ νερό και ορμητικό που έκανε δύσκολη και επικίνδυνη κάθε απόπειρα να περπατήσει κάποιος επάνω στα σπασμένα κομμάτια της γέφυρας.

Μακέτα, Ένα μικρό μοντέλο κάρου δίχως ελατήρια (νταλίκια) ή ο αραμπάς που το έσερναν βόδια ή και άλογα ήταν τα μέσα μεταφοράς τότε τα οποία τώρα έχουν εξαφανιστεί.

Έργο Τάσου Κολοκοτρώνη

Μάθαμε ότι καμιά δεκαριά χιλιόμετρα πιο κάτω και απέναντι από το χωριό Βαλμάδα υπήρχε ένα σάλι (φαρδιά πλωτή πλατφόρμα δεμένη σε τεντωμένο συρματόσχοινο).

Ακολούθησα τα πλήθη που βαδίζανε στο ανάχωμα του ποταμού και σε δύο ώρες ήμασταν εκεί.

Αυτή η αλλαγή του δρομολογίου μου ήταν μία καθυστέρηση δύο με τρεις ώρες και αντί από ομαλό δρόμο έπρεπε τώρα να πάω από χωραφόδρομους που δεν τους ήξερα.

Εκεί περίμεναν εκατοντάδες άτομα με κάρα άλογα και άλλα ζώα μεταξύ αυτών και ΑΛΑΣίτες που είχαν προτεραιότητα αλλά μπήκα κι εγώ μαζί τους και με πέρασαν στην άλλη άκρη.

Έμαθα ότι απ' εκεί η Σίνδος απείχε περί τα 6-7 χιλιόμετρα αλλά ο δρόμος σε πολλά σημεία είχε λάσπες και το βάδισμα ήταν δύσκολο και πιο δύσκολο για τα ζώα που τραβούσαν κάρα.

Ακολούθησα μερικούς που πήγαιναν προς τη Σίνδο και όταν φτάσαμε στην περιοχή της το έδαφος ήταν αμμουδερό και εύκολο για βάδισμα. Πήγαινα και αισθανόμουνα σίγουρος ότι πήγαινα και σε δικό μου σπίτι γιατί εκεί είχα δύο πρώτα εξαδέλφια που πριν τον πόλεμο πηγαίναμε κάθε καλοκαίρι με τη μαμά και μέναμε αρκετές μέρες

{.....} Στη Σίνδο είχε εγκατασταθεί με την προσφυγιά η αδελφή της μητέρας μου Νίκη που ήρθε παντρεμένη με τον άντρα της τον Γιάννη Τύρη και με τα δύο τους αγόρια 8 και 10 ετών το Γεώργιο και Μιχάλη. Η θεία πέθανε το 1932 από ελονοσία .

Ήταν απόγευμα όταν πήγα μετά από αρκετό καιρό και χτύπησα τη πόρτα τους. Όταν με είδαν δεν ήξεραν πως βρέθηκα εκεί . Τους είπα όλη την περιπέτειά μου και γελούσανε. Επέμεναν να μείνω μαζί τους αλλά κατάλαβαν πόσο ήθελα να πάω στο σπίτι να δω τι κάνει ο πατέρας μου .Είπα να πάω από την σιδηροδρομική γέφυρα της Σίνδου αλλά μου είπαν ότι ήταν ανατιναγμένη και επικίνδυνη από νάρκες.

Έτσι επειδή γνώριζα καλά την περιοχή προτίμησα να πάω κοφτά μέσα από το Γαλλικό ποταμό και να βγω στο χωράφι του άλλου πρώτου εξαδέλφου Γεώργου Δελσίζη που λίγο πιο εκεί ήταν και το δικό μας .

Σε μισή ώρα ήμουν στις όχθες του ποταμού και είχε αρκετό νερό. Επέλεξα το πιο φαρδύ μέρος που ήτα κάπως ρηγά και δεν είχε ρεύμα για να μη παρασυρθώ αλλά το νερό θα ήταν περίπου μέχρι τη μέση μου και δεν έπρεπε να βραχώ καθόλου.

Έβγαλα όλα τα ρούχα μου. Έκοψα ένα μεγάλο κλαδί και έδεσα τα ρούχα μου και τα παπούτσια στη μία άκρη που είχε 3-4 κλαδιά και μία άλλη βέργα για στήριγμα. Έτσι κρατώντας στο ένα χέρι το ξύλο με τα ρούχα και με το άλλο την ισορροπία βάδισα περί τα σαράντα μέτρα και βγήκα στην άλλη όχθη

Ήταν 3 ή 4 Νοεμβρίου, είχε κρύο και έτρεμα σαν σκύλος. Έκατσα λίγο γυμνός να στεγνώσω. Ντύθηκα και τροχάδην για να ζεσταθώ σε μισή ώρα ήμουν στο καφενείο μας.

Μόλις με είδανε όλοι σηκώθηκαν να με καλωσορίσουν και προ παντός ο πατέρας μου .Αγκαλιαστήκαμε χαϊδευτήκαμε και η χαρά μου ήταν τόσο μεγάλη που με αξίωσε ο θεός να έρθω σπίτι σώος και αβλαβής

Έβλεπα όλους τους πελάτες μας χαρούμενους και γελαστούς παρέες παρέες να πίνουν το ουζάκι τους και να ξανατραγουδούν τα αγαπημένα τους τραγούδια

Αυτό που είδα και χάρηκα επίσης ήταν που από όλα τα τζάμια των παραθύρων μας είχαν βγει πια οι εφημερίδες συσκοτίσης. Αλλά.

Όταν μπήκα από το μαγαζί στην κουζίνα να δω το σπίτι είδα με αγανάκτηση το ντουβάρι προς τις γραμμές να έχει μία μεγάλη τρύπα από βλήμα οβίδας το οποίο είχε περάσει και στο υπνοδωμάτιο

Αργά το βράδυ κλείσαμε το μαγαζί, σκούπισα εγώ όπως πάντα και τακτοποίησα τις καρέκλες, ο μπαμπάς έπλυνε τα πιάτα και τα ποτήρια και πήγαμε από το μικρό πορτάκι στη γκρεμισμένη κουζίνα που ήταν σε κακά χάλια και προσωρινά επισκευασμένο με λαμαρίνες και πανιά

Έκατσε ο πατέρας μου και διηγήθηκε ότι είχαν συμβεί στο διάστημα που ήμασταν στη Βέροια και έλεγε..... .

{.....} «Όπως θα θυμάσαι ,όταν οι Γερμανοί ήρθαν το 1941 και κατέλαβαν την περιοχή μας και τη Θεσσαλονίκη κανένας δεν τους ενόχλησε. Έτσι με τον ίδιο τρόπο έφυγαν. Όταν μπαίνανε βέβαια δεν ρίξανε ούτε μία τουφεκιά γιατί κανένας δεν προσπάθησε να τους σταματήσει αλλά και να ήθελαν δεν θα μπορούσε κανένας να τους αντισταθεί.

Τα τρένα προς τη Γιουγκοσλαβία αλλά και προς τη Βουλγαρία έφευγαν το ένα μετά το άλλο με δύο μηχανές και όλα φορτωμένα με στρατό και άρματα μάχης

Τις τελευταίες δύο μέρες έμειναν μικρές ειδικές μονάδες στρατού που ανατίναζαν όλα τα έργα που είχαν κατασκευάσει έξω από τη Θεσσαλονίκη στην περιοχή Νέας Μαγνησίας και Διαβατά. Εργοστάσια, στρατώνες, αποθήκες, σιδηροδρομικές γραμμές, ακόμα και

τους τηλεγραφικούς και τηλεφωνικούς στύλους και τους προστάτευαν δύο μικρά τανκς περιπολώντας κατά μήκος στην εθνική οδό.

Αρχίσανε πρώτα από τους τηλεγραφικούς και τηλεφωνικούς στύλους που ήταν κατά μήκος των γραμμών και του δρόμου. Τους κόβανε με δυναμίτη στη μέση και μετά άλλοι κόβανε τα σύρματα ανά λίγα μέτρα για να μη ξαναχρησιμοποιηθούν.

Τελευταία ήταν ένα τρένο που είχε μπροστά μερικά βαγόνια επιβατικά με αξιωματικούς και στρατιώτες και στο τέλος μερικά βαγόνια φορτηγά που είχαν όλων των ειδών δυναμίτες. Το τρένο πήγαινε σιγά και δύο στρατιώτες έβαζαν ο ένας από την μία και ο άλλος από την άλλη κάθε δέκα μέτρα ένα δυναμίτη.

Μετά σε αρκετή απόσταση βάδιζαν άλλοι και έβαζαν φωτιά στο φυτίλι. Ως που να πάνε να βάλουνε φωτιά στον άλλον αυτό έσκαγε. Ο δυναμίτης έσπανε την γραμμή με θραύση μόνο στα πλάγια. Το κομμάτι της γραμμής που ήταν περίπου 0.30 εκτοξευότανε αρκετά μακριά και προξενούσε ζημιές αν έπεφτε σε σπίτια.

Εν τω μεταξύ ως που να έρθει το τρένο κοντά στο καφενείο όλοι οι σταθμάρχες που έμεναν απέναντί στο σπίτι του Σαρρή μαζεύτηκαν μπροστά στην αυλή του καφενείου με τον οπλισμό και τους γυλιούς τους και αρχίσανε να χαιρετούν μερικούς που ήμασταν εκεί. Ήταν ο Καρλ, ο Μάντιν, ο Όττο, ο γιατρός και άλλοι περίπου καμιά δεκαπενταριά που θα ήταν οι τελευταίοι που θα μας εγκατέλειπαν και ήταν φοβισμένοι.

Πήρα παιδί μου το Καρλ μέσα στο καφενείο μόλις κόντευε το τρένο να σταματήσει να τους πάρει, δήθεν να τον κεράσω ένα ούζο τελευταία, και με κίνδυνο της ζωής μου του είπα. «Καρλ έλα να μπούμε μέσα στην κουζίνα και απ εκεί που δεν μας βλέπουν να φύγουμε και αφήσέ τους άλλους να φύγουν. Μη φεύγεις γιατί μόλις πάτε στη Σερβία θα σας πιάσουν και θα σας σκοτώσουν οι Σέρβοι παρτιζάνοι. Ήπιαμε από ένα ούζο, σκέφθηκε να το κάνει αλλά είπε ότι φοβόταν και τους Έλληνες αντάρτες και κλαίγοντας βγήκε έξω και μόλις ήρθε το τρένο χαιρετηθήκανε ανέβηκαν επάνω και το τρένο ξεκίνησε σιγά σιγά για το άγνωστο ταξίδι.

Όταν κόντευαν οι ανατινάξεις κοντά στο καφενείο έκλεισα το μαγαζί και πήγα στο μπροστινό δωμάτιο που ήταν ασφαλές.

Αφού πέρασαν και φύγανε βγήκα από του σπιτιού τη μεριά να δω το τρένο αλλά εκείνη τη στιγμή το περιπολικό τανκ με είδε από μακριά και έβαλε πυρά εναντίον μου με το πολυβόλο. Οι σφαίρες περνούσα από παντού. Σκέφθηκα και έτρεξα στο σπίτι του γείτονα του Γιάννη δίχως να με πάρει σφαίρα. Μόλις με χάσανε έριξαν και μία κανονιά και χτύπησαν την κουζίνα μας που βλέπεις. Επίσης και η κομμένη ακακία μπροστά από το μέρος το έκοψαν οι σφαίρες. Τάσο μου ήμουνα τυχερός.

Αυτοί που έφυγαν με το τρένο και ανατινάζανε τα πάντα τα έκαναν ανενόχλητοι. Όταν σταμάτησε το τραίνο μπροστά στο καφενείο για ένα τέταρτο να πάρει τους σταθμάρχες εάν ήταν είκοσι αντάρτες καλά οπλισμένοι θα τους έπιαναν όλους δίχως δυσκολία. Το ένα τανκ που πήγαινε και ερχότανε μπορούσαν να το καταστρέψουν μέσα από τις πυκνές καλαμιές που υπήρχαν άκρη από το δρόμο αλλά οι αντάρτες ήρθαν την άλλη ημέρα κατόπιν εορτής σαν νικητές να διεκδικήσουν την Αρχή του τόπου.

Όλοι μαζευτήκανε μέσα στην πόλη να γιορτάσουν την απελευθέρωση δίχως να κάνουν τίποτα. Έτσι τους έδωσαν άνεση να καταστρέψουν όλες τις πιο χρήσιμες εγκαταστάσεις. Τα εργοτάξια και τις αποθήκες των Λαχανοκήπων. Τις δύο γέφυρες του Γαλλικού ποταμού και τις δύο γέφυρες του Αξίου ποταμού και νεκρώσανε την ελεύθερη κίνηση.

Αυτά τα νέα μου παιδί μου για όλους μας τώρα αρχίζει νέα εποχή. Με το καλό να έρθει και η μαμά και να δούμε να πας σε κάποιο σχολείο.»

Την άλλη μέρα πήγα και βρήκα τους φίλους μου Νίκο και Φώτη που μου έλειψε η παρέα τους. Δεν χάσαμε ευκαιρία και αμέσως πήγαμε να δούμε τις γερμανικές εγκαταστάσεις και τις καταστροφές που έκαναν φεύγοντας. Είχαν ανατινάξει τα εργοτάξια και ορισμένες αποθήκες αλλά πολλά ωραία κτήρια του προσωπικού ήταν άθικτα όλα ακόμα με τις επιπλώσεις.

Δεν άργησε όμως ο κόσμος του χωριού και της Θεσσαλονίκη και από τι γύρω περιοχές να έρχονται κατά χιλιάδες πεζοί και με αλογόκαρα για να αρπάξουν να κλέψουν και να ρημάξουν ότι δεν προλάβανε να καταστρέψουν οι εχθροί μας .

Είναι δύσκολο να περιγράψω το μέγεθος της λείας που έκανε ο κόσμος στη περιοχή μας .Αντρες, γυναίκες, παιδιά, και γέροι ακόμα βγήκαν να πάρουν κάτι .Εστω και μερικά τούβλα .

Δεν υπήρχε ούτε ο Λαϊκός στρατός (αυτοί κάνανε παρελάσεις μέσα στη πόλη) ούτε ο εθνικός στρατός, (Αυτοί έμειναν στην Αθήνα για τουρισμό). Ο συμμαχικός στρατός ήρθε και έκανε προσωρινή γέφυρα στον Αξιό έτσι ήρθε και η μαμά στο σπίτι.. Η αστυνομία ήταν ανύπαρκτη αλλά υπήρχε τόση μεγάλη αναρχία που δεν περιγράφεται.

Είναι αλήθεια ότι κι εμείς οι τρεις φίλοι δεν μείναμε αμέτοχη στην αρπαγή. Η προσοχή μας επικεντρώθηκε ,όπως όλων των παιδιών της ηλικίας εκείνης στα εκρηκτικά. Σε λίγες μέρες είχαμε συγκεντρώσει και κρύψει εκρηκτικά και πυρομαχικά να ανατινάξουμε πενήντα γέφυρες και να κάνουμε πόλεμο με την Αλβανία .

Σε λίγες μέρες είχαμε γίνει πιο έμπειροι και από τους πυροτεχνουργούς με γνώσεις να εξουδετερώνουμε και νάρκες.

Μία μέρα πήγαμε με τον Νίκο στο Σταθμό Λαχανοκήπων όπου οι Γερμανοί αφήσανε άθικτη μία αμαξοστοιχία με πενήντα περίπου βαγόνια γεμάτα με διάφορα πυρομαχικά, κυρίως οβίδες όλων των διαμετρημάτων .

Πήγαμε στο τελευταίο βαγόνι που είχε οβίδες που θέλαμε να πάρουμε το γέμισμά τους που ήτα σαν μακαρόνια. Αλλά είχαμε κατσαβίδια κλειδιά, σιδεροπρίονο κλπ

Στο επόμενο βαγόνι ήταν πέντε παιδιά του χωριού γνωστά αλλά λίγο μικρότερα που προσπαθούσαν ν ανοίξουν τις κάσες με κασμά για να πάρουν κι αυτά τα γεμίσματα.

Τους κάναμε παρατήρηση να μη χτυπούν τις κάσες με το κασμά για να μη κτυπήσουν κατά λάθος το καψύλλιο και γίνει έκρηξη, αλλά αγνόησαν και μας έβρισαν .

Πήραμε αυτά που θέλαμε και φύγαμε προς το σταθμό που ήταν αρκετά μακριά Πήγαμε και τον είδαμε να είναι καταστραμμένος. Απ έξω ήταν ένας που μας είπε ότι ήταν ο παλιός σταθμάρχης που έφερε τον 18χρονο γιο του από τη Θεσσαλονίκη να του δείξει που δούλευε. Μιλήσαμε για λίγη ώρα μαζί τους και μετά τους χαιρετίσαμε και πήραμε το δρόμο για το σπίτι .Περνώντας κοντά από τη δεξαμενή νερού που ήταν για τις ατμομηχανές είδαμε ψηλά να κρέμεται μία αλυσίδα με ένα δείκτη που έδειχνε την ποσότητα του νερού αλλά αυτό έδειχνε να είναι άδειο. Ανεβήκαμε είδαμε ότι δεν είχε νερό βγάλαμε την αλυσίδα και πήραμε τον δρόμο άκρη από τις γραμμές για το σπίτι.

Περάσαμε λίγα μέτρα μακριά από το βαγόνι που κτυπούσαν ακόμα τα παιδιά να βγάλουν μαπαούτια και συνεχίσαμε το δρόμο μας .

Όταν απομακρυνθήκαμε περί τα τριακόσια μέτρα περίπου έγινε τέτοια μεγάλη έκρηξη που το οστικό κύμα μας πέταξε και τους δύο από τις γραμμές μέσα σε ένα χαντάκι από γαιδουράγκαθα . Για αρκετά λεπτά ούτε ακούσαμε ούτε και βλέπαμε .Όταν συνήλθαμε λίγο, δίχως να βλέπουμε πίσω μας αρχίσαμε να τρέχουμε προς το χωριό που ήταν περί τα

δύο χιλιόμετρα.. Όλο οι κάτοικοι είχαν βγει επάνω στις γραμμές και βλέπανε προ το μέρος της έκρηξης και τον καπνό

Εμείς όταν κοντεύαμε να φτάσουμε στο σπίτι μας κάναμε την πάπια και τους αθώους.. Περπατούσαμε σιγά σιγά να δεν ξέραμε τίποτα και ρωτούσαμε τους άλλους που συναντούσαμε . «Τι έγινε ρε παιδιά ,τι έγινε;».

Όταν με είδε η μαμά μου άρχισε να ρωτάει που ήμουν από το πρωί τα ίδια και ο μπαμπάς . Να σου πετιέται ο Νίκος αμέσως να λειοί ότι ήμασταν στον μπαζέ τους κι εγώ να επιβεβαιώνω., νομίζαμε ότι τα χάφτανε.

Μετά από μία ώρα μάθαμε ότι όλα τα παιδιά σκοτώθηκαν και δεν βρήκανε ούτε ίχνος παρά μόνο την άρβυλα του Βαγγέλη Προδρόμου με μέρος του ποδιού του μέσα, Το βαγόνι χώθηκε δέκα μέτρα μάσα στη γη και άνοιξε ένας κρατήρας πενήντα μέτρων από τη μαζική έκρηξη .

Μετά από δύο ώρες φέρανε τον γιο του σταθμάρχη με τον οποίο μιλήσαμε λίγες ώρες πριν με ένα κάρο στην πολιτοφυλακή σκοτωμένο. Τον κτύπησε βλήμα στο κεφάλι ενώ μιλούσε με τον πατέρα του . Ο δύστυχης πατέρας του που μας έλεγε ότι είχε τελειώσει το γυμνάσιο έχασε τον λεβέντη γιο του. Είχε χάση και τα λογικά του και τραγουδούσε παράφρονα .

Αυτό το γεγονός μας έκανε να σταματήσουμε να παίζουμε με εκρηκτικά αλλά είχαμε τόσο πολλά που δεν ξέραμε τι να τα κάνουμε.

Όταν άρχισαν τα πράγματα να μπαίνουν στην τάξη και το κράτος να ανασυγκροτείται σκεφτήκαμε με τον Νίκο να απαλλαχθούμε από τα πυρομαχικά μας που τα είχαμε κρυμμένα μέσα σε μία υπόγεια αποθήκη στην αυλή του σπιτιού τους .

Έτσι ζέψαμε μία μέρα τον ντορή τους στη σούστα όταν δεν ήταν ο πατέρας του εκεί, πήραμε μαζί μας και τον υπάλληλό τους τον Ανδρέα και τα πήγαμε στο κτήμα εκείνο που με είχε τσίμπησε η αράχνη κοντά στον Γαλλικό ποταμό στο (Ανά Τσαγίρ). Όλα μαζί θα ήταν περί τα τριακόσια κιλά

Τα βάλαμε όλα κοντά στο νερό. Τοποθετήσαμε και το φυτίλι να είναι μεγάλο. Βάλαμε φωτιά στο φυτίλι. Πηδήξαμε στο κάρο και με μεγάλη ταχύτητα απομακρυνθήκαμε μέχρι το μπαζέ τους περί τα τρακόσα μέτρα. .

Έγινε τρομερή έκρηξη που σήκωσε τόση πολύ άμμο στον ουρανό που για μισή ώρα έβρεχε άμμο σε όλη την περιοχή . Το δε νερό άλλαξε ροή και έτρεχε προς τα πίσω.

Όλο το χωριό ξεσηκώθηκε πάλι να μάθουν ποίοι σκοτώθηκαν αυτή τη φορά .Πριν πάμε στο χωριό ήξεραν ότι οι δράστες ήμασταν εμείς, Όταν γυρίσαμε σπίτι δεχτήκαμε αυστηρές επιπλήξεις από τους γονείς μας αλλά τα ξεφορτωθήκαμε και ησυχάσαμε .

Πολλά παιδιά και μεγάλοι είχαν ατυχήματα από αντικείμενα που άφησαν οι Γερμανοί που ήταν παγίδες. Όπως , ρολόγια, στυλό, τσακμάκια και άλλα ανύποπτα είδη

Ο πόλεμος είχε λήξει και ο κόσμος πανηγύριζε με το όνειρο ότι θα έρθουν ωραίες μέρες με ένα καλύτερο μέλλον αλλά οι προσδοκίες όλων διαψεύστηκαν όταν αρχίσαμε να σκοτωνόμαστε μεταξύ μας με εκδικήσεις και αντεκδικήσεις και σιγά σιγά να δημιουργήσουμε τον εμφύλιο πόλεμο που τον έζησα κι αυτόν αλλά ανήκει σε άλλο κεφάλαιο και σε μία αιματηρή ιστορία της πατρίδας μας

**Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΟΠΩΣ ΤΗΝ ΕΙΔΕ Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «Αγγελιοφόρος»**

Η απελευθέρωση της πόλης από τους Γερμανούς το 1944

Η Θεσσαλονίκη απελευθερώθηκε από τμήματα του ΕΛΑΣ που κυβέρνησε την πόλη με όργανα λαϊκής εξουσίας. Ο λαός χειροκρότησε με έξαλλο ενθουσιασμό τους αντάρτες που παρηλάσανε στη λεωφόρο Νίκης,

Η απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης στις 30 Οκτωβρίου του 1944 από τους Γερμανούς κατακτητές έγινε αποκλειστικά από τις αγωνιζόμενες κατά της ξένης κατοχής λαϊκές δυνάμεις και το στρατιωτικό τους τμήμα, που ήταν το ΕΛΑΣ. Αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση, γιατί παρά τη συμφωνία της Καζέρτας να παραδοθεί η εξουσία στους Άγγλους και τον Βρετανό αρχιστράτηγο Σκομπι, όπως έγινε και στην Αθήνα και άλλες πόλεις, εδώ η παράδοση έγινε στον ελληνικό στρατό της εποχής. Έτσι παρά την εντολή του Σκομπι και του διοικητή του ΕΛΑΣ, Στέφανου Σαράφη, να παραμείνουν οι ανταρτικές δυνάμεις στις παρυφές της πόλης και να περιμένουν την απόβαση των Βρετανών, οι ηγέτες της Ομάδας Μεραρχιών Μακεδονίας, Μάρκος Βαφειάδης και Ευριπίδης Μπακιρτζής, δεν τήρησαν τη συμφωνία. Το πρωί της 30^{ης} Οκτωβρίου επέτρεψαν την είσοδο στην πόλη στρατιωτικών τμημάτων του ΕΛΑΣ, που ήδη είχαν καταλάβει περιφερειακές συνοικίες από την 26 Οκτωβρίου, περισφίγγοντας τον κλοιό των Γερμανών.

Το πρωί η διοίκηση των ανταρτικών ομάδων εγκαταστάθηκε στη Βίλα Μοσκόφ, στη Πάνω Πόλη, ενώ Ο Μάρκος Βαφειάδης έστειλε το περίφημο τηλεγράφημα προς το γενικό Στρατηγείο του ΕΛΑΣ, στο οποίο σε αδρές γραμμές έδωσε το κλίμα και ανοιχτά θέματα εκείνων των ημερών.

«Ομάδα Μεραρχιών Μακεδονίας. Τμήματά μας εισήλθον Θεσσαλονίκη σήμεραν 3^{ην} μετά μεσημβρίαν. Λαός Θεσσαλονίκης έξαλλος από ενθουσιασμό διατρέχει οδούς πόλεως εναγκαλιζόμενος αντάρτες. Εργοστάσια ηλεκτροφωτισμού και μύλος Αλλατίνη κατόπιν επεμβάσεως ΕΛΑΣ διασώθηκαν. Εστία εθνοπροδοτών ΧΑΝ παρέδωσε βαρύν οπλισμό, θα αναγκαστεί εις παράδοσιν. Τμήματά μας προσανατολίζονται προς δυτικόν τμήμα πόλεως για χτυπήματα, Επαφή με τμήματα 50^{ων} και 30^{ων} Συνταγμάτων που δράνε κοιλάδα Αζιού δεν έχουμε. Γνώμη μας Μπακιρτζή με επιτελείο ομάδας και κρυπτογραφικό τμήμα φθάσει εις Θεσσαλονίκην. Παρόν τηλεγράφημα παρακαλώ δοθεί ΠΓ του ΚΚΕ. Αναμένω, Μάρκος 30-10-44».

Πράγματι η ατμόσφαιρα στην πόλη ήταν πανηγυρική. Η αποχώρηση και των τελευταίων Γερμανικών στρατιωτικών ολοκληρώθηκε το απόγευμα χωρίς να κινδυνεύσει η πόλη, πέρα από την ανατίναξη μία προβλήτας του λιμανιού. Με επέμβαση ανθρώπων του ΕΛΑΣ δεν ανατινάχτηκαν οι μύλοι Αλλατίνη και το εργοστάσιο ηλεκτροφωτισμού που είχαν υπονομεύσει με δυναμίτη οι Γερμανοί, επίσης η Χωροφυλακή που είχε συνεργαστεί με τις δυνάμεις κατοχής, αποπλίστηκε και εγκλείστηκε στις εγκαταστάσεις της ΧΑΝΘ. Η εξουσία περιήλθε για δεκαπέντε μέρες περίπου, ώσπου να εγκατασταθούν οι εκπρόσωποι της Εθνικής Ενότητας στη πόλη στο ΕΑΜ και στο ΕΛΑΣ.

Λαϊκό ξέσπασμα από το μεσημέρι, μόλις εξαφανίστηκε ο κίνδυνος από του υποχωρούντες Γερμανούς. Ο κόσμος ξεχύθηκε στην πόλη και υποδεχόταν με ενθουσιασμό τους παρελαύνοντες αντάρτες της 11^{ης} Μεραρχίας του ΕΛΑΣ. Σε όλα τα σπίτια υψώθηκαν μεμιάς πολλές σημαίες ελληνικές συμμαχικές και κόκκινες.

Από τις επιτροπές ετοιμάστηκαν τιμητικές ασπίδες και στεφάνια για τους απελευθερωτές, που το απόγευμα έκαναν την εμφάνιση τους στους δρόμους της πόλης. Τα τμήματα του ΕΛΑΣ εισέρχονταν στην παραλιακή λεωφόρο Νίκης και παρήλαυναν μαζί με πολιτικά τμήματα του ΕΑΜ επί 2,5 ώρες μέσα σε ένα παραλήρημα αυθόρμητου ενθουσιασμού.

Την ξεχωριστή αυτή εθνική έξαρση περιγράφει ο Γεώργιος Ιωάννου που παιδί έζησε τη μεγάλη μέρα.

« Από την οδό Αγίας Σοφίας κατέβαιναν σαρώνοντας τις γειτονιές τα απιδιά του Κουλέ Καφέ, του Αγίου Παύλου, Ακρόπολης και Κασσάνδρου. Το Τσινάρ, Εσκή Ντελίκ, Προφήτη Ηλία, Διοικητήριο κατέβαιναν Βενιζέλου. Από το Βαρδάρη πάλι ερχόταν κόσμος σπαρταρώντας από ενθουσιασμό. Η Ραμόνα, Επτάλοφος, ο παλιός Σταθμός, Νεάπολη, Σταυρούπολη και αντίθετα από ανατολικά κατάφθαναν μέσα σε σκόνη και αλαλαγμό με τρομπέτες, παντιέρες, λάβαρα και χωνιά. Τούμπα, Αγία Φωτεινή, Ευαγγελίστρια, η Τριανδρία ακόμα και τόσο μακρινή Καλαμαριά. Πλημμύρισαν δρόμοι και πλατείες, Πανζουρλισμός. Φιλιόμασταν, αγκαλιαζόμασταν, χαϊδεύομασταν, δεν ξέραμε τι λέμε από τη ταραχή μας. Λέγαμε «Χριστός Ανέστη» λέγαμε «Ελευθερία». «Ποτέ ξανά». Σάμπως να ήταν στο χέρι μας, αλλά έτσι νομίζεις σε τέτοιες στιγμές. Από τη πρώτη στιγμή το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ είναι η μοναδική λαϊκή εξουσία που αρχίζει το έργο της ανόρθωσης και της ανασυγκρότησης της πόλης. Επικεφαλής της νέας εξουσίας είναι η εκλεγμένη από τον λαό Λαϊκή Επιτροπή. Την τάξη αναλαμβάνει η Εθνική Πολιτοφυλακή, ενώ επιτροπές μπαίνουν επικεφαλής ζωτικών τομέων (Άρδευση, επισιτισμός, συγκοινωνία κλπ) για την ανασυγκρότηση της πόλης. Ξανακυκλοφορούν οι εφημερίδες και ανοίγουν κομματικά γραφεία. Το ΕΑΜ παρά την έλευση αντιπροσώπων της Εθνικής Κυβέρνησης διατήρησε για αρκετό καιρό τον έλεγχο της πόλης Μία υποχρεωτική φορολογία για τους εμπόρους και επιχειρηματίες για να αντιμετωπιστεί η διακοπή από τους Βρετανούς επισιτισμός της πόλης προκάλεσε αντιδράσεις από τα λαϊκά στρώματα. Στις 2 Νοεμβρίου σε μία πρωτοφανή κοσμοπλημμύρα στην πλατεία Αγίας Σοφίας τιμήθηκε η μνήμη των θυμάτων της κατοχής και των νεκρών ηρώων του αντιναζιστικού αγώνα παρουσία του αντάρτη μητροπολίτη Κοζάνης Ιωακείμ, ηγετών της αντίστασης και της Κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας Μία Αγγλοϊνδική ταξιαρχία που είχε φτάσει στη Θεσσαλονίκη στρατοπέδευσε στο Καραμπουρνάκι, αλλά δε συμμετείχε στη διακυβέρνηση ούτε αναμίχθηκε σε επεισόδια όπως στα περίφημα Δεκεμβριανά στην Αθήνα. Ο ΕΛΑΣ αποσύρθηκε από την πόλη τον Ιανουάριο του 1945, μετά την ανακωχή που υπογράφηκε στη Βάρκιζα.

Κάθε μέρος και κάθε ένας ξεχωριστά είδε την απελευθέρωση με τα δικά του μάτια και ξεχωριστές εμπειρίες. Έτσι πλησιάζοντας τώρα τα ογδόντα μου χρόνια και πριν χαλάσει το φιλμ της μνήμης μου αποφάσισα να τα γράψω και στη μνήμη του υπολογιστή μου ώστε να μείνουν για πάντα σαν παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές .

Όσοι ζήσαμε στα χρόνια της κατοχή είδαμε τους Έλληνες που συνεργάστηκαν με τους Γερμανούς να κακοποιούν άλλους Έλληνες. Είδαμε επίσης διάφορους απελευθερωτές να κακοποιούν πάλι άλλους Έλληνες. Τα πάθη αυτά αμαύρωσαν την ιστορία του έθνους μας και τις καρδιές όσων τα έζησαν και είδαν. Θα μπορούσα να γράψω άλλα τόσα αλλά θα βάλω ένα ποίημα που λει την ιστορία και συντάραξε δύο χιλιάδες μικρούς και μεγάλους του χωριού όταν οι ελευθερωτές έστησαν υποχρεωτικό λαϊκό δικαστήριο και δίκασαν εις θάνατο έναν τυφλό ταγματσαφάλη μπροστά σε όλους και σεμένα.

Η εκτέλεση του Άρη

Η ωραία Πολυξένη ερωτεύθηκε να πάρει
ένα νέο παλικάρι που τον ονόμαζαν Άρη.

Έτυχε να είναι τότε του πολέμου εποχή
και οι Γερμανοί μας είχαν όλους μας σε κατοχή.

Ο Άρης τότε φόρεσε γερμανική στολή
μαζί τους συνεργάστηκε ,όπως κάνανε πολλοί .

Όταν φεύγανε οι εχθροί μας χάνει και τα δύο του μάτια
από σφαίρες του ΕΛΑΣ που τα κάνανε κομμάτια .

Σε θάνατο τον δίκασαν πάνω απ' ένα κάρο
μέσ' του σχολειού μας την αυλή δίχως να δει το χάρο

Τρεις Σέρβοι παρτιζάνοι τον τράβηξαν πιο πέρα
και στο κορμί του φύτεψαν όλοι από μια σφαίρα .

Και τούτη την εκτέλεση την είδα και θυμάμαι
κάπου κάπου στα όνειρα τα βλέπω σαν κοιμάμαι .

Τάσος Κολοκοτρώνης

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
(Αναθυμητικό Σεριάνι)

!

Θεσσαλονίκη μου γλυκειά ωραία μου κοκώνα
για μένα θάσαι πάντοτε βασίλισσας κορώνα .
Σα νύφη καθρεπτίζεσαι μεσ' το Θερμάϊκό σου
και όλοι τους ζηλεύουνε τον τόπο τον δικό σου .

Εσύ φιλοξένησες τριάντα τρεις αιώνες
τον Κάσσανδρο που σ'έκτισε λαούς και ηγεμόνες .
Εσύ φιλοξένησες παππούδες και γονείς
χιλιάδες άλλους πρόσφυγες που πάντα τους πονείς .

Η Σαλονίκη έγινε γι' αυτούς πατρίδα νέα
γονείς εκεί απέκτησα το είκοσι εννέα .
Σκληρό αγώνα έκαναν εις τη θετή πατρίδα
μαζί κι' εγώ τα έζησα τα άκουσα και είδα .

Εκεί όταν μεγάλωνα στο νου μου όλα μπαίιαν
ποτέ δεν το φαντάστηκα πως κάποτε θα βγαίιαν .
Να πω όλη την θύμηση γραπτώς να τα μιλήσω
την σκουριασμένη μνήμη μου λίγο να την γυαλίσω .

Η Σαλονίκη ήτανε η μάνα για φτωχούς
φιλοξενούσε με στοργή αστούς και χωρικούς .
Εις το Βαρδάρι σύχναζαν πολλοί επαρχιώτες
ήταν μεγαλοπάζαρο του αλίσ-βερίς οι πόρτες .

Μπακάλικα και Μπιτ Μπαζάρ ,χάνια και πανδοχεία
ταβέρνες ,μικροπωλητές δεκάδες καφενεία
σε μερικά μικρά στενά και δύσφημα πορνεία .
Παντού κυκλοφορούσανε άνθρωποι,ζώα,κάρρα
της Εγνατίας η αγορά έφτανε στην Καμάρα .

Οι παραλήδες και φτωχοί πριν πουθενά να πάνε
τον (Καθ'Εκάστην ο Πατσάς) καθόντουσαν να φάνε
.Στο σινεμά το Αλκαζάρ παίζανε έργα τουρκικά
στο Αττικό και Πάνθεον τα καουμποϊστικά .

Στ'Ολύμπιο , Πατέ, Παλλάς, Τιάνια και Ηλύσια
ήταν για τους ρομαντικούς με λίγα λεφτά περίσσια.
Αυτοί που θέλανε να δουν σεξ γύμνια και τα δύο
προτίμαγαν να παν να μπουν στο σινεμά το Ίλιον

Εις την οδό των Γεννητσών αράδα οι τεχνήτες
 τα μαγαζιά τους πρόχειρα όλα με λαμαρίνες.
 Καροποιεία , σάγματα, ξυλεία, σαμαρτζήδες
 οι σιδεράδες,μαραγκοί και οι τενεκετζήδες

Στους δρόμους πάντα άβλεπες τους μικροπωλητάδες
 δεν έλειπε να συναντάς και αρκετούς παπάδες
 Άλλοι οι παπάδες οι καλοί και άλλο οι παπατζήδες
 αυτοί τον κόσμο κλεύανε ήταν και γιαλαντσήδες (ψεύτες)

Προς την Ερμού αν πήγαινες έτσι καμια φορά
 Καπάνι και εμπορικά ,ήταν μεγάλη αγορά.
 Τα τραμ πούταν στην Τσιμισκή μα και στην Εγνατία
 συγκοινωνία άμσση καναν στην πολιτεία.

Στην Τσιμισκή και πιο εκεί στην Άγιας Σοφίας
 όλος ο κόσμος θαύμαζε την μόδα της μαγιάς
 Αν ήθελες την θάλασσα λίγο να απολαύσεις
 στην παραλία πήγαινες σε καφενέ να κάτσεις.

Ένα καφέ ή παγωτό μιά πάστα η ουζάκι
 καθώσουν κι απολάμβανες με λίγο μεζεδάκι
 Στην προκυμαία έβλεπες καΐκια αραγμένα
 άλλα στεκόταν αδειανά και άλλα φορτωμένα.

Υπήρχαν και οι βαρκάρηδες εκεί κοντά στις σκάλες
 που πέρναν τους πελάτες τους να πάνε για βαρκάδες
 Από την βάρκα θαύμαζα τον Πύργο τον Λευκό
 όταν βαρκάδα πήγαινα μεσ' τον Θερμαϊκό

Τώρα που ζω στη ξενητεία συχνά αυτά θυμάμαι
 τα βλέπω και στα όνειρα τα βράδυα που κοιμάμαι

Τάσος Κολοκοτρώνης

Έτσι εδώ τελειώνει η παιδική «Πολεμική μου δράση» και αρχίζει ένα όνειρο να πάω ξανά σε κανονικό σχολείο που μου είχε λείψει για τέσσερα ολόκληρα χρόνια. εξ αιτίας του πολέμου.

Στη συνέχεια θα κάνω τέσσερις συνοπτικές αναφορές περιόδων της ζωής μου

- 1) ΜΙΑ ΝΕΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ
- 2) Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΙ ΕΓΩ
- 3) Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ
- 4) Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΜΙΑ ΝΕΑ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Ο 2^{ος} Παγκόσμιος Πόλεμος έληξε για την Ελλάδα στις 30 Οκτωβρίου και οι πανηγυρισμοί διήρκησαν για πολλές μέρες όπως και λεηλασίες του κρατικού πλούτου λόγω ακυβερνησίας.. Αλλά η τάξη άρχισε να αποκαθίσταται και το κράτος να αναδιοργανώνεται και η ζωή να βρίσκει το ρυθμό του που το στερήθηκε για τέσσερα περίπου χρόνια .

Η έκβαση όμως αυτή αντί να είναι ομαλή παρουσίασε δυσκολίες για το λόγο ότι την διακυβέρνηση του κράτους την διεκδικούσαν δύο μεγάλες παρατάξεις που μετά από πολλές διαπραγματεύσεις, συμφωνίες και διαφωνίες αντί να λύσουν τις διαφορές του γύρω και επάνω στο τραπέζι με πένα και χαρτί αποφάσισαν να το λύσουν με τα όπλα επάνω στα βουνά με εμφύλιο πόλεμο που το πλήρωσαν ακριβά όλοι οι Έλληνες για πολλές δεκαετίες.

Το θέμα αυτό είναι πολύ περίπλοκο να ασχοληθώ εγώ .Το έχουν γράψει άλλοι που είναι ειδικοί.. Αλλά, είναι καλά γραμμένα στη μνήμη μου πολλά γεγονότα

Όπως είπα στην αρχή θα γράψω για τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο και..... κάτι.

Αυτό το κάτι που ήθελα μετά τον πόλεμο ήταν να πάω πάλι σχολείο έστω και μεγάλος . Τα σχολεία, δημοτικά και γυμνάσια άρχισαν να λειτουργούν. Μίλησα στους φίλους μου Φώτη και Νίκο και συμφωνήσαμε να πάμε αλλά το πρόβλημα ήταν. Η απόσταση, η μη συχνή συγκοινωνία. η στέγαση. Αλλά έπρεπε να δώσουμε και εξετάσεις

Η καθυστέρηση αυτή συνεχιζόταν μέχρι τους πρώτους μήνες του 1945 ώσπου μία μέρα ήρθε για επίσκεψη ο θείος Παναγιώτης από τη Βέροια και σε συζήτηση που έκαναν πρότεινε στους γονείς να με στείλουν στο γυμνάσιο της Βέροιας που γνώριζε εκεί τον γυμνασιάρχη και δεν θα έδινε εισαγωγικές εξετάσεις

Χάρηκα που θα πήγαινα ξανά στη Βέροια με καλύτερες βέβαια συνθήκες τώρα αλλά σκεπτόμουν και τον τζαναμπέτη τον Βασιλάκη, αλλά τελικά δέχτηκα.

Φύγαμε μαζί και την άλλη μέρα με πήγε στο γυμνάσιο μίλησε με τον γυμνασιάρχη και γράφτηκα στην πρώτη τάξη τώρα πια του εξαταξίου.

Εκεί στο γυμνάσιο βρήκα και τους φίλους της γειτονιάς που κι αυτοί είχαν αρχίσει το σχολείο από την πρώτη τάξη και οι οποίοι χάρηκαν όταν με είδαν. Αισθανόμουν μαζί τους κάποια σιγουριά και με βοηθούσαν σε ότι ήθελα.

Δεν πέρασαν μερικές εβδομάδες έμαθα ότι θα ερχόταν και ο Φώτης στη Βέροια για να γραφτεί στο γυμνάσιο αφού ήταν δίχως εξετάσει. Κανόνισε ο πατέρας του με τον Θείο μου και θα ήταν όπως έμαθα για λίγο καιρό ως που να πάρει μεταγραφή σε γυμνάσιο της Θεσσαλονίκης. Χάρηκα βέβαια που θα είχα και έναν χωριανό μου μαζί αλλά σκεπτόμουν και τον Βασιλάκη που δεν περνούσαμε καλά.. Είδα και τη θεία που δεν φαινότανε να είναι χαρούμενη που θα είχε άλλα δύο παιδιά στο κεφάλι της .

Έτσι μία μέρα έφτασε με ένα φορτηγό της ΕΜ-ΕΛ. Αυτή ήταν τότε η πρώτη οργάνωση πριν από την UNRRA. (United Nations Relief and Rehabilitation Administration) που μοιράζανε τροφές και ρουχισμό στην επαρχία που ήταν βοήθεια από τα Ηνωμένα Έθνη. Όλοι οι μεταπολεμικοί μαθητές της πρώτης τάξης ήμασταν 16 χρονών και άνω και

σκεπτόμασταν αν θα είχαμε την υπομονή να το τελειώναμε θα ήμασταν 22 χρονών και έπρεπε να πάρουμε αναβολή από το στρατό.

Ήμασταν όμως ευχαριστημένοι που κάναμε μία αρχή και αυτό είχε σημασία. Θυμάμαι που είχαμε δυσκολία να καταλάβουμε τη γραμματική και τα μαθηματικά αλλά προσπαθούσαμε. Τον Φώτη δεν τον έβλεπα και τόσο ορεξάτο αλλά ήρθε γιατί επέμενε ο μπαμπάς του

Εδώ μία φωτογραφία στην αυλή του γυμνασίου της Βέροιας με τους φίλους και συμμαθητές μου στις αρχές του 1945. Από τους όρθιους είμαι ο δεύτερος με την άσπρη φανέλα και τέταρτος ο Φώτης Διαμαντόπουλος με το γκολφ παντελόνι. Όλοι ήμασταν στην πρώτη τάξη του γυμνασίου, και κατάλληλοι για το στρατό

Θα ήταν περίπου Μάιος όταν η Φώτης πήρε μήνυμα από τον πατέρα του να επιστρέψει αμέσως στο χωριό γιατί τον είχε γράψει σε κάποιο σπουδαίο σχολείο.

Έφυγε αμέσως, και δεν μου άρεσε που θα έχανα την παρέα μου γιατί από μικροί ήμασταν φίλοι και ταιριάζαμε ,

Μετά από μερικές μέρες με ειδοποίησαν να φύγω κι εγώ γιατί ο πατέρας μου και ο πατέρας του Νίκου μας γράψανε στο ίδιο σχολείο που είπαν ότι ήταν ένα από τα καλύτερα και λεγόταν ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

Για κανένα από εμάς ήταν γνωστή η σχολή αυτή ,δεν ξέραμε και που βρίσκεται. Έφυγα κι εγώ ευχαριστώντας τον θείο, θεία και τα ξαδέλφια για τη φιλοξενία και όταν έφτασα εκεί βρήκα τους άλλους να μάθω τι είδος σχολείο ήταν

Ξέραμε και είχαμε ακούσει Για το Αμερικανικό Κολέγιο «Ανατόλια» αλλά αυτό ήταν για τα πλουσιόπαιδα .Ενώ σ αυτό που θα πηγαίναμε εμείς ήταν δωρεά και θα μέναμε μέσα σαν οικότροφοι με καλά φαγητά κλπ. Επίσης ότι ήταν πολύ μεγάλο και θα ήμασταν οι πρώτοι μαθητές μετά τον πόλεμο .

The School's diversified demonstration and training farm is at the heart of an American Farm School education. It is a living laboratory where students of all ages undertake practical training in agricultural production, agribusiness, and natural resource management; and where each year thousands of farmers, schoolchildren and other visitors enjoy the opportunity to observe and to learn.

The farm is divided into horticulture, poultry and dairy departments. Horticulture includes field crop, vineyard, nursery and greenhouse production. Eggs, chicks, broilers and turkeys are raised by the poultry unit. The Farm School's purebred U.S. Holstein dairy herd has been the industry leader in productivity and quality of milk continuously since 1935, when the School first introduced pasteurized milk to Greece.

Income from the sale of the farm's premium dairy, poultry and horticulture products helps support the School's scholarship program.

Οι σχολικές εγκαταστάσεις της Αμερικανικής Γεωργικής σχολής Θεσσαλονίκης και γύρω περίπου δύο χιλιάδες στρέμματα καλλιεργήσιμες εκτάσεις για εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών.

1945. Μπροστά στην πύλη της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης. Η πρώτη μέρα της εγγραφής μας. Όρθιοι. Φώτης Διαμαντόπουλος, Φρίζος Γιαννιός Αναστάσιος Ιστίκογλου, Νίκος Χατζημάρκος, Και ο γράφω, Τάσος

1945. Ο ίδιος μπροστά στο τετραώροφο μεγαλοπρεπές κτήριο της σχολής που στέγαζε τους κοιτώνες, αίθουσες διδασκαλίας, εστιατόριο, Χολ, γραφεία, βιβλιοθήκη και αποθήκες και δεξιά μεγάλη κολυμβητική, πισίνα, τένις και χώρο αντισφαίρισης

1947, Στη Σχολή με τα νεογέννητα αρνάκια σε μάθημα ζωολογίας με τους συμμαθητές Κ. Πουλαράκη, (ο ίδιος) Τ. Κολοκοτρώνης και Χρ. Γρηγοριάδη

1947. Εκδρομή σε παραθαλάσσια τοποθεσία της Μηχανιώνας με σκεύη της σχολής. Από αριστ. η Διευθύντρια Ann House, και οι μαθητές Περικλή Κωνστινούδη, Τάσος Κολοκοτρώνης, Νίκο Χατζημάρκος κλπ. Από δεξιά .Ο καθηγητής. Σπυρόπουλος, και μαθητές Καραματίδης, Ντούμπλας, Σινάκος, Πανταζής και άλλοι

1994. Ένα στιγμιότυπο από τις γιορταστικές εκδηλώσει για τα 90 χρόνια από την ίδρυση της σχολής. Την παρακολουθούν απόφοιτοι της πρώτης χρονιάς της ΑΓΣ σχολής με τις μαθήτριες της οικοκυρική των Quakers. Από αριστερά Αθανασίου, ο Διευθυντής Mr. Bruce Lansdale, Κούλα, Τάσος Κολοκοτρώνης, Σμαρώ, Ρίζος κλπ

1994. Τρεις παλιοί συμμαθητές με την επανασύνδεση για τους εορτασμούς των 90 χρόνων της σχολής. Από αρ. Παπανικολάου από τον Πολύγυρο. Τ Κολοκοτρώνης Μελβούρνη Αυστραλίας .και Ν. Χατζημάρκος Λος Άντζελες ΗΠΑ.

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΙ ΕΓΩ

Όταν τελείωσα το τρίτο έτος της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής το 1948 ο εμφύλιος πόλεμος ήταν στην έξαρσή του και δεν φαινόταν να έχει τέλος . Το μέλημα του κάθε νέου τότε που ήταν στρατεύσιμος ήταν πως θα έπαιρνε το όπλο να πάει να σκοτώσει τον αδελφό του η χωριανό του που για κάποιο λόγο πήρε θέση και όπλο από το αντίπαλο στρατόπεδο να πολεμήσει για τα δικά του ιδανικά .

Αυτό το ζήτημα με απασχολούσε πολύ αλλά επίσης με απασχολούσε και η επαγγελματική μου αποκατάσταση.

Μετά από τρία χρόνια φοίτησης στη γεωργική σχολή εξακρίβωσα ότι η πολυτεχνική εκπαίδευση εκεί βόλευε περισσότερο τα παιδιά των αγροτών που είχαν μεγάλα κτήματα που θα μπορούσαν να βελτιώσουν με την γεωργική τεχνογνωσία την παραγωγή για μία καλύτερη επιβίωση.

Είδα ότι εγώ δεν έπεφτα στην κατηγορία των μεγαλοκτηματιών και στο τελευταίο έτος αποφάσισα να μη συνεχίσω αλλά να αλλάξω επαγγελματική καριέρα και να ενταχθώ στο Τεχνικό Σώμα Στρατού ως εθελοντής για πέντε χρόνια και να ειδικευτώ ως μηχανικός οχημάτων Αυτό βέβαια έγινε αφού πρώτα σιγουρεύτηκα ότι είχα τα προσόντα να περάσω τις εξετάσεις.

Στην νέα μου αυτή περιπέτεια είχα πάλι για παρέα τον Φώτη Διαμαντόπουλο ο οποίος είχε σταματήσει από την Δευτέρα τάξη διότι δεν του άρεσε το γεωργικό επάγγελμα και δούλευε ως εισπράκτορας στο λεωφορείου του γαμπρού του Παναγιώτη Μαυρίδη.

Ο Παναγιώτης ήταν άνθρωπος της πιάτσας με πολλές γνωριμίες και πολλά μέσα. Έτσι είχαμε και τη βοήθεια του Παναγιώτη να τελειώσουν οι δουλειές μας γρηγορότερα

29 Ιουνίου 1948. Ο Φώτης Διαμαντόπουλος, ο γαμπρός του Παναγιώτη Μαυρίδη και ο γράφων πριν ντυθούμε στο χακί και τέλη Αυγούστου μπροστά σε ένα καφενείου του Χαϊδαρίου όπου ήταν και το Κέντρο Βασικής Εκπαίδευσης ως στρατιώτες.

1948 πολίτης πριν ντυθώ

1948 νεοσύλλεκτος

1950 άνοιξη. Η μητέρα μου με τον πατέρα μου μπροστά στο καφενείο του.

1953 Αύγουστος απολυθείς από το Σώμα Τεχνικών Υπηρεσιών Στρατού

Η Μετανάστευση στην Αυστραλία

Αναχώρηση με το πλοίο Κορήνεια στις 20 Νοεμβρίου 1954 με προορισμό στο Μεταναστευτικό Κέντρο GRETA NSW. Άφιξη στο κέντρο στις 25 Δεκεμβρίου 1954

Στο κατάστρωμα του πλοίου Κορήνεια με τον Τάσο Καβαλιώτη, (ο ίδιος) Τάσος Κολοκοτρώνης και τον Λάζαρο Τύρη (από το Διαβατά Θεσσαλονίκης)

Ο γάμος μας τελέστηκε στις 1 Οκτωβρίου 1955 στην εκκλησία του Ευαγγελισμού

1960. Με τη Χριστίνα και τις δύο θυγατέρες μας Αγγελική 4 ετών και η Άννα 6 μηνών

1991 με τα έξι εγγόνια μας. Τα πρώτα 4. Θωμάς, Δημήτρης, Τάσος και Βασιλική της Αγγελικής, παντρεμένα και δύο τελευταία Χρίστος και Ανδριάνα της Άννας ελεύθερα.

Η κορούλα του πρώτου μας εγγονού Θωμά και Κρίστης Αοιδή (όνομα αρχαίας Ελληνικής Μούσας) πέντε μηνών και η πρώτη μας δισέγγονη

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

Ο Αναστάσιος Κολοκοτρώνης γεννήθηκε το 1929 στη Θεσσαλονίκη και μεγάλωσε στη Νέα Μαγνησία που απέχει 9 χιλ. από την πόλη .Οι γονείς του ήταν πρόσφυγες από την Μαγνησία της Σμύρνης. Η Νέα Μαγνησία (πρώην Αραπλή) κτίσθηκε το 1925 κοντά στις όχθες του Γαλλικού η (Εχέδωρου) ποταμού για τους πρόσφυγες. Η περιοχή παρήγαγε και παράγει φρούτα, λαχανικά και γαλακτοκομικά προϊόντα .Τα παιδικά του χρόνια ήταν τραυματικά λόγω του πολέμου και η παιδεία του έμεινε στάσιμη για όλο το διάστημα αυτό . Μετά τη λήξη του πολέμου το 1945 εισάγεται στην Αμερικανική Γεωργική Σχολή της Θεσσαλονίκης για μία τετραετή εκπαίδευση στη γεωπονία και γεωργοτεχνική. Το 1948 εισάγεται στη Στρατιωτική Σχολή Τεχνιτών στην Αθήνα για μία πενταετία και εκπαιδεύεται ως μηχανικός οχημάτων και αρμάτων μάχης και αποστρατεύεται το 1953 με το πτυχίο του μηχανικού Α΄ κατηγορίας. Το 1954 μεταναστεύει στην Αυστραλία με προορισμό το κέντρο μετανάστευσης της Greta NSW,λόγο όμως των κακών συνθηκών στο κέντρο φεύγει κρυφά με άλλους και έρχεται στη Μελβούρνη .Η πρώτη του κατοικία ήταν στο σπίτι του αείμνηστου Ευθυμίου Σταμούλη ο οποίος του συμπαραστάθηκε να βρει δουλειά στο παρακείμενο εργοστάσιο παραγωγής γύψου ως εργάτης. Λίγες μέρες αργότερα βρίσκει δουλειά σε μεγάλη αντιπροσωπεία αυτοκινήτων GM Holden ως μηχανικός .Έξι μήνες αργότερα αυτός και άλλοι τέσσερες συμπατριώτες του αποφασίζουν να πάνε στην Κουηνσλάνδη για να εργαστούν στο κόψιμο του ζαχαροκάλαμου αλλά αποτυγχάνουν και γυρίζουν στη Μελβούρνη φτωχότεροι και χρεωμένοι. Προσγειωμένος τώρα βρίσκει δουλειά στα εργοστάσια κατασκευής πολεμικών αεροπλάνων Commonwealth Aircraft Corporation και ειδικεύεται εκεί ως μηχανικός αεροπλάνων ,στη συνέχεια ακολουθεί η γνωριμία με την νεοαφιχθείσα εκ Θεσσαλονίκης νεαρή δασκάλα και συγγάτοικό του δεσποινίδα Χριστίνα Τζέγκα που σε λίγους μήνες παντρεύονται και αποκτούν δύο κόρες . Το 1965 εργάζεται στο Department of Civil Aviation και στη συνέχεια στην αεροπορική εταιρεία ANSETT ως ειδικός μηχανικός αεροπλάνων και εφαρμοστής .Το 1984 ,μετά από 30 χρόνια σε δουλειές υψηλής τεχνολογίας αποφασίζει να ιδιωτεύσει .Εκτοτε εκπληρώνει ορισμένες του επιθυμίες. Τελειώνει το Ελληνικό Γυμνάσιο . Παίρνει το VCE in English και Basic Electronics από το Broadmeadows TAFE και συγχρόνως τις ελεύθερες ώρες ασχολείται με την ζωγραφική , χειροτεχνία, κηπουρική με κομπιούτερ, διάβασμα και ταξίδια ,έχει γράψει δε την βιογραφία του ,την ιστορία του χωριού του και αρκετά ποιήματα που σχετίζονται κυρίως με τη ζωή του στο χωριό στην πόλη στο σχολείο στο στρατό και διάφορες εμπειρίες της μεταναστευτικής του ζωής εδώ στην Αυστραλία .Με τη σύζυγό του Χριστίνα απολαμβάνουν τώρα τους κόπους τους, τις κόρες και τα έξι τους εγγόνια και μία δισέγγονη.

Το βιβλίο αυτό το έγραψα και είναι αφιερωμένο στα παιδιά, εγγόνια και δισέγγονα μου με την ευχή να μη δουν και ζήσουν τις ίδιες καταστάσεις που έζησα εγώ και οι γονείς μου.

*Τάσος Κολοκοτρώνης
Μελβούρνη
Ιούνιος 2008*

Τ Ε Λ Ο Σ